ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ.

EPICTETI

MANUALE.

Græce & Latine.

BRITISH MUSEUM

ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ
ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ά.

ΤΩΝ ὄντων τὰ μέν ἐστιν ἐφ' ἡμῖν· τὰ δὲ, οὐκ ἐφ' ἡμῖν. ἐφ' ἡμῖν μὲν, ὑπόληψις, ὁρμὴ, ὄρεξις, ἔκκλισις, καὶ ἐν ἡμῖν λόγῳ, ὅσα ἡμέτερα ἔργα. οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ, τὸ σῶμα, ἡ κτῆσις, δόξαι, ἀρχαὶ, καὶ ἐν ἡμῖν λόγῳ, ὅσα, οὐχ ἡμέτερα ἔργα.

ά. Καὶ τὰ μέν ἐφ' ἡμῖν, ἐστὶ φύσει ἐλεύθερα, ἀκώλυτα, ἀπαρεμπόδιστα· τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἀσθενῆ, δοῦλα, κωλυτὰ, ἀλλότρια.

β'. Μέμνησο οὖν, ὅτι, ἐὰν τὰ φύσει δοῦλα, ἐλεύθερα οἰηθῇς, καὶ τὰ ἀλλότρια, ἴδια, ἐμποδισθήσῃ, πενθήσεις, ταραχθήσῃ, μέμψῃ καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους· ἐὰν δὲ τὸ σὸν, μόνον οἰηθῇς σὸν εἶναι, τὸ δὲ

ἀλλότριον ὡς πέρ ἐστιν ἀλλότριον· ὐδείς σε ἀναγκάσει ὐδέ ποτε, ὐδείς σε κωλύσει, ὐ μέμψῃ ὐδένα, ὐκ ἐγκαλέσεις τινὶ, ἄκων πράξεις ὐδὲ ἕν, ὐδείς σε βλάψει, ἐχθρὸν ὐ ἕξεις· ὐδὲ γὰρ βλαβερόν τι πείσῃ.

γ'. Τηλικούτων ὧν ἐφιέμενος, μέμνησο ὅτι ὐ δεῖ ὐδὲ μερίως κεκινημένον ἅπτεσθαι αὐτῶν· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀφιέναι παντελῶς· τὰ δ' ὑπερτίθεσθαι πρὸς τὸ παρὸν, καὶ προηγουμένως σεαυτῷ ἐπιμελεῖσθαι· ἐὰν δὲ καὶ ταῦτ' ἐθέλῃς, καὶ ἄρχειν, καὶ πλουτεῖν· τυχὸν μὲν ὐδ' αὐτῶν τούτων τεύξῃ, οἷα τὸ καὶ τῶν πρότερον ἐφίεσθαι. πάντως γε μὴν ἐκείνων ἀποτεύξῃ, δι' ὧν μόνων ευδαιμονία καὶ ἐλευθερία περιγίνεται.

δ'. Ἐυθὺς ὧν πάσῃ φαντασίᾳ τραχείᾳ μελέτα ἐπιλέγειν, ὅτι

φανταστικῇ, καὶ ὡς ἂν τις τὸ φαινόμενον. ἔπειτα ἐξέταζε αὐτὴν, καὶ δοκίμαζε τοῖς κανόσι τούτοις, οἷς ἔχεις· πρώτῳ δὲ τούτῳ καὶ μάλιστα, πότερον περὶ τὰ ἐφ' ἡμῖν. ἔστιν, ἢ περὶ τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. κἂν περὶ τι τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ᾖ, πρόχειρον ἔσω τὸ, διότι οὐδὲν πρὸς σέ.

ΚΕΦ. β'.

Μέμνησο ὅτι ὀρέξεως μὲν ἐπαγγελία, τὸ ἐπιτυγχάνειν, ὃ ὀρέγῃ· ἐκκλίσεως δὲ ἐπαγγελία, τὸ μὴ περιπεσεῖν ἐκείνῳ, ὃ ἐκκλίνεται· καὶ ὁ μὲν ἐν ὀρέξει ἀποτυγχάνων, ἀτυχής· ὁ δὲ ἐν ἐκκλίσει περιπίπτων, δυστυχής· ἂν μὲν οὖν μόνα ἐκκλίνῃς τὰ παρὰ φύσιν τῶν ἐπὶ σοι, οὐδενὶ ὧν ἐκκλίνεις περι-

πεσῇ, νόσον δ' ἂν ἐκκλίνῃς, ἢ θάνατον, ἢ πενίαν, δυσυχήσεις· ἄρον ὂν τὴν ἔκκλισιν ἀπὸ πάντων τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, καὶ μετάθες ἐπὶ τὰ παρὰ φύσιν τῶν ἐφ' ἡμῖν. τὴν ὄρεξιν δὲ παντελῶς ἐπὶ τῷ παρόντος ἄνελε· ἄν τε γὰρ ὀρέγῃ τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν τινος, ἀτυχεῖν ἀνάγκη· τῶν δ' ἐφ' ἡμῖν, ὅσων ὀρέγεσθαι καλὸν ἄν, οὐδέν σοι πάρεστι· μόνῳ δὲ τῷ ὁρμᾶν, καὶ ἀφορμᾶν χρῶ· κόφως μέν τοι, καὶ μεθ' ὑπεξαιρέσεως, καὶ ἀνειμένως.

ΚΕΦ. γ'.

ΕΦ' ἑκάστῳ τῶν ψυχαγωγούντων, ἢ χρείας παρασχόντων, ἢ σεργομένων, μέμνησο ἐπιλέγειν. οἷόν ἐστιν, ἀπὸ τῶν σμικροτάτων

ἀρχόμενος. ἂν χύτραν σέρῃς, ὅτι χύτραν σέρεις· κατεαγείσης γὰρ αὐτῆς, ὁ ταραχθήσῃ. ἂν παιδίον σαυτοῦ καταφιλῇς, ἢ γυναῖκα, ὅτι ἀνθρωπον καταφιλεῖς ἀπολανόμος γὰρ αὐτοῦ ὁ ταραχθήσῃ.

ΚΕΦ. δ'.

Ὅταν ἄψασθαί τινος ἔργου μέλλῃς, ὑπόμνησον σεαυτὸν, ὁποῖόν ἐστι τὸ ἔργον. ἐὰν λουόμενος ἀπόῃς, προβαλλε σεαυτῷ τὰ γινόμενα ἐν βαλανείῳ· τοὺς ἀπορραίνοντας, τοὺς ἐνσειομένους, τοὺς λοιδορουμένους, τοὺς κλέπτοντας, καὶ ὅπως ἀσφαλέστερον ἄψῃ τοῦ ἔργου, ἐὰν ἐπιλέγῃς εὐθὺς, ὅτι λόσασθαι θέλω, καὶ τὴν ἐμαυτοῦ προαίρεσιν κατὰ φύσιν ἔχουσαν τηρῆσαι. καὶ ὡσαύ-

τως ἐφ' ἑκάστῳ ἔργῳ· ὦ διαμαρτήσεις· ὕτω γὰρ, ἂν τι πρὸς τὸ λύσασθαι γένηται ἐμποδὼν, πρόχειρον ἔξαι, ὅτι ὦ τοῦτο ἤθελον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμαυτοῦ προαίρεσιν καλὰ φύσιν ἔχουσαν τηρῆσαι. ὦ τηρήσω δὲ, ἐὰν ἀγανακτῶ πρὸς τὰ γινόμενα.

ΚΕΦ. έ.

ΤΑράσσει τοὺς ἀνθρώπους, ὦ τὰ πράγματα, ἀλλὰ τὰ περὶ τῶν πραγμάτων δόγματα. οἷον, ὁ θάνατος οὐδὲν δεινὸν, ἐπεὶ καὶ Σωκράτει ἂν ἐφαίνετο· ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ περὶ τοῦ θανάτου, ὅτι δεινὸν, ἐκεῖνο τὸ δεινὸν ἐστίν· ὅταν οὖν ἐμποδιζώμεθα, ἢ ταρασσώμεθα, ἢ λυπώμεθα, μηδέποτε ἄλλον αἰτιώ-

μεθα, ἀλλ' ἑαυτὲς, τυτέσι, τὰ ἑαυτῶν δόγματα.

ά. Ἀπαιδεύτυ ἔργον, τὸ ἄλλοις ἐγκαλεῖν, ἐφ' οἷς αὐτὸς πράσσει κακῶς. ἠργμένυ παιδεύεσθαι, τὸ ἑαυτῶ· πεπαιδευμένυ, τὸ μήτ' ἄλλῳ, μήθ' ἑαυτῷ.

ΚΕΦ. ε'.

ΕΠΙ μηδενὶ ἐπαρθῆς ἀλλοτρίῳ προτερήματι. εἴ ὁ ἵππος ἐπαιρόμενος ἔλεγεν, ὅτι καλός εἰμι, οἰσον ἂν ἦν· σὺ δ' ὅταν λέγῃς ἐπαιρόμενος, ὅτι ἵππον καλὸν ἔχω, ἴσθι ὅτι ἐπὶ ἵππῳ ἀγαθῷ ἐπαίρῃ. τί ἔν ἐσὶ σόν; χρῆσις φανταστῶν. ὡς θ' ὅταν ἐν χρήσει φανταστῶν κατὰ φύσιν σχῇς, τηνικαῦτα ἐυλό-

γως ἐπαρθήσῃ. τότε γὰρ ἐωὶ σῶ τινι ἀγαθῷ ἐπαρθήσῃ,

ΚΕΦ. ζ'.

Καθάπερ ἐν πλοῖ, τὸ πλοίῳ καθορμισθέν(ς), ἂν ἐξέλθῃς ὑδρευσασθαι, ὁδὸ μὲν ωαρεργόν ἐσι, καὶ κοχλίδιον ἀναλεξασθαι, ἢ βολβάριον. τεταῖσθαι δὲ δεῖ τὴν διάνοιαν ἐπὶ τὸ πλοῖον, καὶ συνεχῶς ἐωιστρέφεσθαι, μήποι σέ ὁ κυβερνήτης καλέσῃ· κἂν καλέσῃ, πάντα ἐκεῖνα ἀφιέναι, ἵνα μὴ δεδεμέν(ος) ἐμβληθῇς, ὡς τὰ ωρόβατα· ὕτω καὶ ἐν τῷ βίῳ, ἐὰν δίδωται ἀντὶ βολβαρίῳ καὶ κοχλιδίῳ, γυναικάριον, καὶ παιδίον, ὑδὲν κωλύσει. ἐὰν δὲ ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, τρέχε ἐωὶ τὸ ωλοῖον, ἀφεὶς ἔ

κεῖνα ἄπαντα, μηδὲν ἐπιστρεφόμενος. ἐὰν δὲ γέρων ἦς, μηδὲ ἀπαλλαγῆς τοῦ πλοίου μακρὰν, μή τοῦ καλῶς.

ΚΕΦ. η'.

Μὴ ζήτει τὰ γινόμενα γίνεσθαι ὡς θέλεις, ἀλλὰ θέλειν ὡς τὰ γινόμενα γίνεται, καὶ εὐροήσεις.

α'. Νόσος, σώματός ἐστιν ἐμπόδιον· προαιρέσεως δὲ οὔ· ἐὰν μὴ αὐτὴ θέλῃ. χώλασις, σκέλους ἐστὶν ἐμπόδιον, προαιρέσεως δὲ οὔ. καὶ τοῦτο ἐφ' ἑκάστου τῶν ἐμποδιζόντων ἐπίλεγε. εὑρήσεις γὰρ αὐτὸ ἄλλου τινὸς ἐμπόδιον· σοῦ δὲ οὔ.

ΚΕΦ. θ'.

ΕΦ' ἑκάστῳ τῶν προσπιπτόντων μέμνησο, ἐπιστρέφων ἐπὶ σεαυτὸν, ζητεῖν, τίνα δύναμιν ἔχεις πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτῶ. ἐὰν καλὸν ἴδῃς, ἢ καλὴν, εὑρήσεις δύναμιν πρὸς ταῦτα ἐγκράτειαν. ἐὰν πόνῳ προσφέρηται, εὑρήσεις καρτερίαν. καὶ ὅτως ἐθιζόμενον σε, ὑ συναρπάσουσιν αἱ φαντασίαι.

ΚΕΦ. ί.

ΜΗδέποτε ἐπὶ μηδενὸς εἴπῃς, ὅτι ἀπώλεσα αὐτό· ἀλλ' ὅτι ἀπέδωκα. τὸ παιδίον ἀπέθανεν; ἀπεδόθη. τὸ χωρίον ἀφῃρέθη; ἀκῶν καὶ τοῦτο ἀπεδόθη. ἀλλὰ κακὸς

ὁ ἀφελόμενος. τί δὲ σοὶ μέλει, διὰ τίνος σε ὁ δὸς ἀπήτησε; μέχρι δ' ἂν διδῷ. ὡς ἀλλοτρίᾳ αὐτῇ ἐπιμελῇ, ὡς τῇ πανδοχείᾳ οἱ παριόντες.

ΚΕΦ. ια'.

ΕΙ προκόψαι θέλεις, ἄφες τὰς τοιάυτας διαλογισμάς· ἐὰν ἀμελήσω τῶν ἐμῶν, ὀχ ἕξω διατροφάς. ἐὰν μὴ κολάσω τὸν παῖδα ποιητὸς ἔσαι. κρεῖσσον γὰρ ἐστι λιμῷ ἀποθανεῖν, ἄλυπον καὶ ἄφοβον γενόμενον, ἢ ζῆν ἐν ἀφθόνοις ταρασσόμενον. κρεῖττον δὲ, τὸν παῖδα κακὸν εἶναι, ἢ σε κακοδαίμονα. ἄρξαι τοιγαρῆν ἀπὸ τῶν σμικρῶν. ἐκχεῖται τὸ ἐλάδιον; κλέπτεται τὸ οἰνάριον; ἐπίλεξε, ὅτι τοσάυτα πω-

λεῖται ἀπάθεια, τοσόντῳ ἀταραξία. πρῶτα δὲ ἐνδεῖν παραγίνεται· ὅταν δὲ καλῆς τὸν παῖδα, ἐνθυμοῦ ὅτι δύναται μὴ ὑπακοῦσαι· καὶ ὑπακούσας, μηδὲν ποιῆσαι ὧν θέλεις. ἀλλ' ἐχ ἔτως ἐστὶν αὐτῷ καλῶς. ὅλως δὲ σοι καλῶς· ἵνα ἐπ' ἐκείνῳ ᾖ, τὸ σὲ μὴ ταραχθῆναι.

ΚΕΦ. ιϛ'.

ΕΙ προκόψαι θέλεις, ὑπόμεινον ἕνεκα τῶν ἐκτὸς ἀνόητος δόξαι, καὶ ἠλίθιος.

α'. Μηδὲν βούλου δοκεῖν ἐπίστασθαι. κἂν δόξῃς τισὶν εἶναί τις, ἀπίστει σεαυτῷ. ἴσθι γὰρ, ὅτι οὐ ῥάδιον, καὶ τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ καλὰ φύσιν ἔχουσαν, φυλάξαι, κα

τὰ ἐκ τοῦ· ἀλλὰ τὸν ἑτέρου ἐπιμελούμενον, τοῦ ἑτέρου ἀμελῆσαι πᾶσα ἀνάγκη.

ΚΕΦ. ιγ'.

ΑΝ θέλῃς τὰ τέκνα σου, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τοὺς φίλους, πάντοτε ζῆν, ἠλίθιος εἶ. τὰ γὰρ μὴ ἐπὶ σοὶ, θέλεις ἐπί σοι εἶναι· καὶ τὰ ἀλλότρια, σὰ εἶναι· ὅτω κἂν τὸν παῖδα θέλῃς μὴ ἁμαρτάνειν, μωρὸς εἶ· θέλεις γὰρ τὴν κακίαν μὴ εἶναι κακίαν, ἀλλ' ἄλλο τι. ἂν δὲ θέλῃς ὀρεγόμενος μὴ ἀποτυγχάνειν, ὃ δύνασαι.

α'. Κύριον ἑκάστου ἐστὶν, ὁ τῶν ὑπ' ἐκείνου θελομένων, ἢ μὴ θελομένων, ἔχων ἐξουσίαν. εἰς τὸ παριποιῆσαι, ἢ ἀφελέσθαι. ὅς τις οὖν

ἐλεύθερος εἶναι βέλεται, μήτε θελέτω τί, μήτε φευγέτω τὶ, τῶν ἐπ' ἄλλοις. εἰ δὲ μὴ, δουλεύειν ἀνάγκη.

ΚΕΦ. ιδ'.

Μέμνησο ὅτι, ὡς ἐν Συμποσίῳ, σε δεῖ ἀναστρέφεσθαι. περιφερομένου γέγονέ τι καλὰ σέ; ἐκτείνας τὴν χεῖρα, κοσμίως μέταλαβε. παρέρχεται; μὴ κάτεχε. ἔτω ἥκει; μὴ ἐπίβαλε τῶρρω τὴν ὄρεξιν· ἀλλὰ περίμενε, μέχρις ἂν γένηται καλὰ σέ· ἔτω τρὸς τέκνα, ἔτω τρὸς γυναῖκα, ἔτω τρὸς ἀρχὰς, ἔτω τρὸς πλοῦτον, καὶ ἔσῃ ποτὲ ἄξιος τῶν θεῶν Συμπότης. ἂν δὲ καὶ παραβεθέντων σοι μὴ λάβῃς, ἀλλὰ καὶ ὑπερίδῃς τότε ὄ μόνον Συμποτης τῶν θεῶν ἔσῃ, ἀλλὰ καὶ

συνάρχων. ὅτω γὰρ ποιῶν Διογένης, καὶ Ηράκλειτος, καὶ οἱ ὅμοιοι, ἀξίως θεῖοί τε ἦσαν, καὶ ἐλέγοντο.

ΚΕΦ. ιέ.

Ὅταν κλαίοντα ἴδῃς τινὰ ἐν πένθει, ἢ ἀποδημοῦντος τέκνου, ἢ ἀπολωλεκότος τὰ ἑαυτοῦ, πρόσεχε μὴ σε ἡ φαντασία συναρπάσῃ, ὡς ἐν κακοῖς ὄντος αὐτοῦ τοῖς ἐκτός· ἀλλ' εὐθὺς διαίρει παρὰ σεαυτῷ, καὶ λέγειν ἔσω πρόχειρον· ὅτι τοῦτον θλίβει, οὐ τὸ συμβεβηκός· ἄλλον γὰρ οὐ θλίβει· ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ περὶ τούτου. μέχρι μέν τοι λόγου, μὴ ὄκνει συμπεριφέρεσθαι αὐτῷ· κἂν ὅτω τύχῃ, καὶ συνεπιστενάξαι. πρόσεχε μέν τοι, μὴ καὶ ἔσωθεν στενάξῃς.

ΚΕΦ. ιε'.

Μέμνησο ὅτι ὑποκριτὴς εἶ δράματος, οἷόν ἂν θέλῃ ὁ διδάσκαλος ἄν βραχύ, βραχέος· ἂν μακρόν, μακροῦ· ἂν πτωχὸν ὑποκρίνεσθαί σε θέλῃ, ἵνα καὶ τοῦτον εὖ φυῶς ὑποκρίνῃ· ἂν χωλόν, ἂν ἄρχοντα, ἂν ἰδιώτην· σὸν γὰρ τοῦτ' ἐστί, τὸ δοθέν ὑποκρίνασθαι πρόσωπον καλῶς· ἐκλέξασθαι δ' αὐτό, ἄλλου.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Ὄρεξ ὅταν μὴ αἰσίου ὀρέξῃ, μὴ συναρπάζεταί σε ἡ φαντασία· ἀλλ' εὐθὺς διαίρει παρὰ σεαυτῷ, καὶ λέγε· ὅτι τούτων

ὐδὲν ἐμοὶ ἐπισημαίνεται, ἀλλὰ τῷ σωματίῳ μου, ἢ τῷ κτησιδίῳ μου, ἢ τῷ δοξαρίῳ μου, ἢ τοῖς τεκνοῖς, ἢ τῇ γυναικί· ἐμοὶ δὲ πάντα αἴσια σημαίνεται, ἐὰν ἐγὼ θέλω. ὅ, τι γὰρ ἂν τούτων ἀποβαίνῃ, ἐπ' ἐμοί ἐστιν, ὠφεληθῆναι ὑπ' αὐτοῦ.

ΚΕΦ. ιή.

ΑΝίκητος εἶναι δύνασαι, ἐὰν εἰς μηδένα ἀγῶνα καταβαίνῃς, ὃν μὴ ἔστιν ἐπὶ σοι νικῆσαι.

α'. Ὅρα μὴ ποτε ἰδών τινα προτιμώμενον, ἢ ἄλλως εὐδοκιμοῦντα, μακαρίσῃς, ὑπὸ τῆς φαντασίας συναρπασθείς. ἐὰν γὰρ ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν ἡ ὑσία τοῦ ἀγαθοῦ ᾖ, ὔτε φθόνος, ὔτε ζηλοτυπία χώραν ἕξει. σὺ δὲ αὐτὸς οὐ στρατηγὸς, οὐ πρύ-

τανις, ἢ ὑπαλ῾ εἶναι θελήσεις, ἀλλ' ἐλεύθερ῾. μία δὲ ὁδὸς πρὸς τοῦτο, καταφρόνησις τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν.

ΚΕΦ. ιθ'.

Μεμνησο, ὅτι οὐχ ὁ λοιδορῶν, ἢ τύπτων, ὑβρίζει, ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ περὶ τούτων, ὡς ὑβριζόντων. ὅταν οὖν ἐρεθίθῃ σέ τις, ἴσθι ὅτι ἡ σή σε ὑπόληψις ἠρέθισε. τοιγαροῦν ἐν πρώτοις πειρῶ ὑπὸ τῆς φαντασίας μὴ συναρπασθῆναι. ὧν γὰρ ἅπαξ χρόνῳ καὶ διατριβῆς τύχῃς, ῥᾷον κρατήσεις σεαυτοῦ.

ΚΕΦ. κ'.

ΘΑΝΑΤΟΣ, καὶ φυγὴ, καὶ πάντα τὰ ἄλλα, τὰ δεινὰ φαινόμενα, πρὸ ὀφθαλμῶν ἔστω σοι καθ' ἡμέραν· μάλιστα δὲ πάντων ὁ θάνατος, καὶ οὐδὲν οὐδέποτε ταπεινὸν ἐνθυμήσῃ, οὔτε ἄγαν ἐπιθυμήσεις τινός.

ΚΕΦ. κα'.

ΕΙ φιλοσοφίας ἐπιθυμεῖς, παρασκευάζου αὐτόθεν, ὡς καταγελασθησόμενος, ὡς καταμωκησομένων σου πολλῶν, ὡς ἐρεῖ τις. ὅτι ἄφνω φιλόσοφος ἡμῖν ἐπανελήλυθε. καὶ πόθεν ἡμῖν αὕτη ἡ ὀφρύς; σὺ δὲ ὀφρὺν μὲν μὴ σχῇς. τῶν δὲ βελτίστων σοι φαινομένων

ὕτως ἔχῃ, ὡς ὑπὸ τοῦ θεοῦ τεταγμένῳ εἰς ταύτην τὴν τάξιν. μέμνησο δὲ, ὅτι ἐὰν μὲν ἐμμείνῃς τοῖς αὐτοῖς, οἱ καταγελῶντές σε πρότερον, ὕστερον θαυμάσονται. ἐὰν δὲ ἡττηθῇς αὐτῶν, διπλοῦν προσληψῃ καταγέλωτα.

ΚΕΦ. κϚ'.

ΕΑΝ ποτέ σοι γένηται ἐξω στραφῆναι, πρὸς τὸ βούλεσθαι ἀρέσαι τινι, ἴσθι ὅτι ἀπώλεσας τὴν ὑπόστασιν. ἀρκοῦ οὖν ἐν παντὶ, τῷ εἶναι φιλόσοφος. εἰ δὲ καὶ δοκεῖν βούλει, τῷ εἶναι σαυτῷ φαίνου, καὶ ἱκανὸς ἔσῃ.

ΚΕΦ. κγ'.

Οὗτοί σε οἱ διαλογισμοὶ μὴ θλιβέτωσαν· ἄτιμος ἐγὼ βιώσομαι, καὶ ὐδεὶς ὐδαμῶ. εἰ γὰρ ἡ ἀτιμία ἐστὶ κακὸν, ὐ δύνασαι ἐν κακῷ εἶναι δι' ἄλλον, ὐ μᾶλλον ἢ ἐν αἰσχρῷ. μή τι ἐστὶν ἔν σὸν ἔργον, τὸ ἀρχῆς τυχεῖν, ἢ παραληφθῆναι ἐφ' ἑστίασιν; ὐδαμῶς. πῶς ἔν ἔτι τοῦτ' ἐστὶν ἀτιμία; πῶς δὲ ὐδεὶς ὐδαμῶ ἔσῃ. ὂν ἐν μόνοις εἶναί τινα δεῖ τοῖς ἐωὶ σοι, ἐν οἷς ἔξεστί σοι εἶναι πλείστ ἀξίῳ; ἀλλὰ σοι οἱ φίλοι ἀβοήθητοι ἔσονται. τί λέγεις τὸ ἀβοήθητοι; ὐχ ἕξουσι παρά σου ἀργύριον; ὐδὲ πολίτας ῥωμαίων αὐτὸς ποιήσεις; τίς ἔν σοι εἶπεν, ὅτι

ταῦτα τῶν ἐφ' ἡμῖν ἐστὶν, οὐχὶ δὲ ἀλλότρια ἔργα; τίς δὲ δῶναι δύναται ἑτέρῳ, ἃ μὴ ἔχει αὐτὸς; κλῆσαι ὤν, φασὶν, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἔχωμεν. εἰ δύναμαι κλήσασθαι, τηρῶν ἐμαυτὸν αἰδήμονα, καὶ πιστὸν, καὶ μεγαλόφρονα, δεικνύετε τὴν ὁδὸν, καὶ κλήσομαι. εἰ δ' ἐμὲ ἀξιοῦτε τα γαθὰ τὰ ἐμαυτοῦ ἀπολέσαι. ἵν' ὑμεῖς τὰ μὴ ἀγαθὰ περιποιήσησθε, ὁρᾶτε ὑμεῖς, πῶς οὐκ ἴσοι ἐστε, καὶ ἀγνώμονες. τί δὲ καὶ βούλεσθε μᾶλλον; ἀργύριον, ἢ φίλον πιστὸν καὶ αἰδήμονα; εἰς τοῦτο ἔν μοι μᾶλλον συλλαμβάνετε καὶ μὴ δι' ὧν ἀποβαλῶ αὐτὸ, ταῦτά με πράσσειν ἀξιοῦτε. ἀλλ' ἡ πατρίς, φησιν, ὅσον ἐπ' ἐμοὶ, ἀβοήθητος ἔσται. πάλιν, ποίαν ταύ-

τὴν βοήθειαν; σεσας ὐχ ἕξει διὰ σὲ, ὅτε βαλανεῖα; καί τί τοῦτο; ὐδὲ γὰρ ὑποδήματα ἔχει διὰ τὸν χαλκέα· ὐδὲ ὅπλα διὰ τὸν σκυτέα. ἱκανὸν δὲ, ἂν ἕκαστος ἐκπληρώσῃ τὸ ἑαυτοῦ ἔργον, εἰ δὲ ἄλλον τινα αὐτῇ καταεσκεύαζες πολίτην σιτοῦν καὶ αἰδήμονα, ὐδὲν ἂν αὐτὴν ὠφέλεις; ναί. ὐκοῦν ὐδὲ σὺ αὐτὸς ἀνωφελὴς ἂν εἴης αὐτῇ. τίνα οὖν, φησὶν, ἔξω χώραν ἐν τῇ πόλει; ἣν ἂν δύνῃ, φυλάττων ἅμα σεαυτὸν σιτοῦν καὶ αἰδήμονα. εἰ δ' ἐκείνην ὠφελεῖν βουλόμενος, ἀποβαλεῖς ταῦτα, τί ὄφελος ἂν αὐτῇ γένοιο, ἀναιδὴς καὶ ἄπιστος ἀποτελεσθείς.

ΚΕΦ. κδ'.

ΠΡΟΕΤΙΜΗΘΗ σε τὶς ἐν ἐσιάσει ἢ ἐν προσαγορεύσει, ἢ ἐν τῷ παραληφθῆναι εἰς συμβολίαν; εἰ μὲν ἀγαθὰ ταῦτ' ἐσὶ, χαίρειν σε δεῖ, ὅτι ἔτυχεν αὐτῶν ἐκεῖνος. εἰ δὲ κακὰ, μὴ ἄχθε ὅτι σύ αὐτῶν οὐκ ἔτυχες. μέμνησο δὲ, ὅτι οὐ δύνασαι, μὴ ταυτὰ ποιῶν πρὸς τὸ τυγχάνειν τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, τῶν ἴσων ἀξιῶσθαι. πῶς γὰρ ἴσον ἔχειν δύναται, ὁ μὴ φοιτῶν ἐπὶ θύρας τινὸς, τῷ φοιτῶντι; ὁ μὴ παραπέμπων, τῷ παραπέμποντι; ὁ μὴ ἐπαινῶν, τῷ ἐπαινοῦντι; ἄδικος ἂν εσῃ, καὶ ἄπληστος, εἰ μὴ ποιοῦμενος ταῦτα, ἀνθ' ὧν ἐκεῖνα ποι-

πράσκεται, προῖκα αὐτὰ βυλήσῃ λαμβάνειν. ἀλλὰ πόσου πιπράσκονται θρίδακες; ὀβολοῦ, ἂν ὕτω τύχῃ. ἂν ἓν τις προϊέμενος τὸν ὀβολὸν, λάβῃ θρίδακας, σὺ δὲ μὴ προϊέμενος, μὴ λάβῃς, μὴ οἴου ἔχειν ἔλαττον τοῦ λαβόντος. ὡς γὰρ ἐκεῖνος ἔχει θρίδακας, ὕτω σὺ τὸν ὀβολὸν οὐκ ἔδωκας, τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον κἀνταῦθα. οὐ παρεκλήθης ἐφ' ἑστίασίν τινος; οὐ γὰρ ἔδωκας τῷ καλοῦντι, ὅσου πωλεῖται τὸ δεῖπνον. ἐπαίνου δ' αὐτὸ πωλεῖ, θεραπείας πωλεῖ, δὸς ἓν τὸ διαφέρον, εἴ σοι λυσιτελεῖ, ὅσου πωλεῖται. εἰ δὲ κἀκεῖνα θέλεις μὴ προίεσθαι, καὶ ταῦτα λαμβάνειν, ἄπλητος εἶ, καὶ ἀβέλτερος, οὐδὲν ἓν ἔχεις ἀντὶ τοῦ δείπνου; ἔχεις μὲν

ἔν, τὸ μὴ ἐπαινέσαι τὸν, ὃν ἐκ ἤθελες. τὸ μὴ ἀναστχέσθαι αὐτῷ ἐπὶ τῆς εἰσόδου.

ΚΕΦ. κέ.

Τὸ βάλημα τῆς φύσεως καταμαθεῖν ἐστιν, ἐξ ὧν ἀ διαφερόμεθα πρὸς ἀλλήλους· οἷον, ὅταν τὸ γείτονος ἄλλο παιδάριον καταξάξῃ τὸ ποτήριον, παρόχειρόν ἐστιν εὐθὺς λέγειν, ὅτι τῶν γινομένων ἐστίν. ἴσθι ἔν, ὅτι ὅταν καὶ τὸ σὸν καταξαγῇ, τοιοῦτον εἶναί σε δεῖ, οἷόν ὅτε καὶ τὸ τοῦ ἄλλου καταξάγη. οὕτω μετατίθει καὶ ἐπὶ τὰ μείζονα. τέκνον ἄλλου τέθνηκεν, ἢ γυνή; ἀδύνατον ἔστιν, ὃς οὐκ ἂν εἴπει, ὅτι ἀνθρώπινον. ἀλλ' ὅταν τὸ αὐτοῦ

τις ἀποθάνῃ, εὐθύς· οἴμοι, τάλας ἐγώ. ἐχρῆν δὲ μεμνῆσθαι. τί ὠάσχομεν, περὶ ἄλλων αὐτὸ ἀκέσαντες.

ΚΕΦ. μα'.

ΩΣΠΕΡ σκοπὸς πρὸς τὸ ἀτυχεῖν ὲ τίθεται, ὕτως ὲδὲ κακῦ Φύσις ἐν κόσμῳ γίνεται.

α'. Εἰ μὲν τὸ σῶμα σῦ ἐπέτρεπέ τις τῷ ἀπαντήσαντι, ἠγανάκτεις ἄν· ὅτι δὲ σὺ τὴν γνώμην τὴν σαυτῦ ἐπιτρέπεις τῷ τυχόντι, ἵνα ἐὰν λοιδορήσηταί σοι, ταραχθῇ ἐκείνη, καὶ συγχυθῇ, ὲκ αἰσχύνῃ; τύτυ ἕνεκα, ἐκάστυ ἔργυ σκόπει τὰ καθηγυμένα, καὶ τὰ ἀκόλυθα αὐτῦ, καὶ ὕτως ἔρχυ ἐπ' αὐτό. εἰ δὲ μὴ, τὴν μὲν πρώτην

προθύμως ἤξεις, μηδὲν τῶν ἐξῆς ἐνλεθυμημένος· ὕσερον δὲ, ἀναφανενλων τινων αἰσχρῶν, αἰσχυνθήσῃ.

β'. Θέλεις ὀλύμπια νικῆσαι; κἀγὼ, νὴ τὸς θεός· κομψὸν γὰρ ἐς.ν. ἀλλὰ σκόπει τὰ καθηγεμόνα, καὶ κἀ ἀκόλεθα· καὶ ἔτως ἅπλε τὸ ἔργε. δεῖ σ' ἐυτακλεῖν, ἀναλισφαγεῖν, ἀπέχεσθαι τερμάτων, γυμνάζεσθαι τρὸς ἀνάγκην, ἐν ὥρᾳ τεταγμένῃ, ἐν καύμαλι, ἐν ψύχει, μὴ ψυχρὸν τίνειν, μὴ οἶνον, ὡς ἔτυχεν, ἁπλῶς, ὡς ἰατρῷ τραραδεδωκέναι σεαυλὸν τῷ ἐπισάτῃ, εἶτα εἰς τὸν ἀγῶνα τροσέρχεσθαι. ἔσι δ' ὅτε χεῖρα βαλεῖν, σφυρὸν σρέψαι, τολλὴν ἀφὴν καλαπιεῖν. ἔσθ' ὅτε μασιγωθῆναι, καὶ μελὰ ταῦτα τάνλα νικηθῆναι. ταῦ-

τα πάντα ἐπισκεψάμενος, ἐὰν ἔτι θέλῃς, ἔρχου ἐπὶ τὸ ἀθλεῖν. εἰ δὴ μὴ, ὡς τὰ παιδία ἀναχωρήσῃ, ἃ νῦν μὲν παλαίεται παίζει, νῦν δὲ αὐλητὰς, νῦν δὲ μονομάχους, εἶτα σαλπίζει, εἶτα τραγῳδεῖ. οὕτω καὶ σύ· νῦν μὲν ἀθλητὴς, νῦν δὲ μονομάχος, εἶτα ῥήτωρ, εἶτα φιλόσοφος· ὅλῃ δὲ τῇ ψυχῇ οὐδέν· ἀλλ' ὡς πίθηκος, πᾶσαν θέαν, ἐάν ἴδῃς, μιμῇ καὶ ἄλλο ἐξ ἄλλου σοι ἀρέσκει. οὐ γὰρ μετὰ σκέψεως ἦλθες ἐπί τι, οὐδὲ περιοδεύσας· ἀλλ' εἰκῇ, καὶ κατὰ ψυχρὰν ἐπιθυμίαν. οὕτω θεασάμενοί τινες φιλόσοφον, καὶ ἀκούσαντες οὕτω τινὸς λέγοντος, ὡς Εὐφράτης λέγει· καὶ τοι τίς οὕτω

δύναται εἰπεῖν ὡς ἐκεῖνος; θέλεσι καὶ αὐτοὶ φιλοσοφεῖν. ἄνθρωπε, πρῶτόν ἐπίσκεψαι, ὁποῖόν ἐσι τὸ πρᾶγμα· εἶτα καὶ τὴν σεαυτοῦ φύσιν καταμάθε, εἰ δύνασαι βάσασαι. πένταθλος εἶναι βέλει, ἢ παλαισής; ἴδε σεαυτοῦ τὸς βραχίονας, τὸς μηρούς, τὴν ὀσφῦν καταμαθε. ἄλλο γὰρ πρὸς ἄλλο πέφυκε. δοκεῖς, ὅτι ταῦτα ποιῶν, ὡσαύτως δύνασαι ἐσθίειν, ὡσαύτως πίνειν, ὁμοίως δυσαρεσκεῖν. ἀγρυπνῆσαι δεῖ, πονῆσαι, ἀπὸ τῶν οἰκείων ἀπελθεῖν, ὑπὸ ποιδαρίε καταφρονηθῆναι, ἐν παντὶ ἥττον ἔχειν, ἐν τιμῇ, ἐν ἀρχῇ, ἐν δίκῃ, ἐν πραγματίῳ παντί. ταῦτα ἐπίσκεψαι. εἰ θέλεις ἀνταλλάξασθαι τὰ τῶν ἀπαθειαν, ἐλευθερίαν, ἀταρα-

ξίαν. εἰ δὲ μὴ, πρόσεχε μὴ ὡς τὰ παιδία, νῦν φιλόσοφος, ὕστερον δὲ τελώνης, εἶτα ῥήτωρ, εἶτα ἐπίτροφος Καίσαρος γενῃ. ταῦτα δ' συμφωνεῖ. ἕνα σε δεῖ ἄνθρωπον, ἢ ἀγαθὸν, ἢ κακὸν εἶναι, ἢ τὸ ἡγεμονικὸν σε δεῖ ἐξεργάζεσθαι τὸ σαυτοῦ, ἢ τὰ ἐκτός· ἢ περὶ τὰ ἔσω φιλοτεχνεῖν, περὶ τὰ ἔξω· τουτέστιν, ἢ φιλοσόφου τάσιν ἔχων, ἢ ἰδιώτου.

ΚΕΦ. κζ'.

ΓΑ καθήκοντα, ὡς ἐπίπαν ταῖς σχέσεσι παραμετρεῖται. πατήρ ἐστιν; ὑπαγορεύεται, ἐπιμελεῖσθαι, παραχορεῖν ἁπάντων, ἀνέχεσθαι λοιδορούντος, παιόντος, ἀλλὰ πατὴρ κακός ἐστι· μήτι οὖν πρὸς

ἀγαθὸν παλέρα φύσει ᾠκειώθης; ἔ. ἀλλὰ πρὸς πατέρα, ὁ ἀδελφὸς ἀδικεῖ; τήρει τοιγαρῦν τὴν τάξιν τὴν σαυτῦ πρὸς αὐτὸν, μηδὲ σκόπει τί ἐκεῖνος ποιεῖ, ἀλλὰ τί σοι ποιήσαντι, καλὰ φύσιν ἡ σὴ ἕξει προαίρεσις. σὲ γὰρ ἄλλος ἀ βλάψει, ἂν μὴ σὺ θέλῃς. τότε δὲ ἔσῃ βεβλαμμένος, ὅταν ὑπολάβῃς βλάπτεσθαι, ὅτως ἂν ἀπὸ τῦ γείτονος, ἀπὸ τῦ πολίτυ, ἀπὸ τῦ στρατηγῦ, τὸ καθῆκον εὑρήσεις· ἐὰν τὰς σχέσεις ἐθίσῃς θεωρεῖν.

ΚΕΦ. κή.

ΤΗΣ περὶ τὸς θεὸς εὐσεβείας, ἴσθι ὅτι τὸ κυριώταλον ἐκεῖνό ἐστιν, ὀρθὰς ὑπολήψεις περὶ

αὐτῶν ἔχειν, ὡς ὅλων, καὶ διοικοῦντα τὰ ὅλα καλῶς καὶ δικαίως· καὶ σαυτὸν εἰς τοῦτο καταλαχέναι τὸ πείθεσθαι αὐτοῖς, καὶ εἴκειν ἐν πᾶσι τοῖς γινομένοις, καὶ ἀκολουθεῖν ἑκόντα ὡς ὑπὸ τῆς ἀρίστης γνώμης ἐπιτελουμένοις. οὕτω γὰρ ἔστε μεμψή ποτὲ τοῖς θεοῖς. ἔτ' ἐγκαλέσεις, ὡς ἀμελουμένοις. ἄλλως τε οὐχ οἷόν τε τοῦτο γίνεσθαι, ἐὰν μὴ ἀποστῇς τῶν οὐχ ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἐν τοῖς ἐφ' ὑμῖν μόνοις θῇς τὸ ἀγαθὸν, καὶ τὸ καλόν. ὡς ἄν γε τί ἐκείνων ὑπολάβῃς ἀγαθὸν ἢ κακὸν, πᾶσα ἀνάγκη, ὅταν ἀποτυγχάνῃς ὧν θέλεις, καὶ περιπίπτῃς οἷς μὴ θέλεις, μέμψασθαι σε, καὶ μισεῖν τοὺς αἰτίους. πέφυκε γὰρ πρὸς τοῦτο πᾶν ζῷον,

τὰ μὲν βλαβερὰ φαινόμενα, καὶ τὰ αἴτια αὐτῶν, φεύγειν καὶ ἐκτρέπεσθαι· τὰ δὲ ὠφέλιμα, καὶ τὰ αἴτια αὐτῶν, μετιέναι καὶ τεθαυμακέναι. ἀμήχανον ἔν, βλάπτεσθαι τινα θιόμενον, χαίρειν τῷ δοκοῦντι βλάπτειν. ὥστερ καὶ τὸ αὐτῇ τῇ βλαβῇ χαίρειν, ἀδύνατον. ἔνθεν καὶ πατὴρ ὑπὸ υἱοῦ λοιδορεῖται, ὅταν τῶν δοκούντων ἀγαθῶν εἶναι, τῷ παιδὶ μὴ μεταδιδῷ. καὶ Πολυνείκην καὶ Ετεοκλέα τοῦτο πολεμίους ἀλλήλοις ἐποίησε, τὸ ἀγαθὸν οἴεσθαι τὴν τυραννίδα. διὰ τοῦτο ὁ γεωργὸς λοιδορεῖ τοὺς θεούς, διὰ τοῦτο ὁ ναύτης, διὰ τοῦτο ὁ ἔμπορος, διὰ τοῦτο οἱ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα ἀπολλύντες. ὅπου γὰρ τὸ συμφέρον, ἐκεῖ καὶ

τὸ εὐσεβές. ὥς τε ὅς τις ἐπιμελεῖται τοῦ ὀρέγεσθαι ὡς δεῖ, καὶ ἐκκλίνειν, ἐν τῷ αὐτῷ καὶ εὐσεβείας ἐπιμελεῖται. Σπένδειν δὲ καὶ θύειν, καὶ ἀπάρχεσθαι κατὰ τὰ πάτρια, ἑκάστοις προσήκει καθαρῶς, καὶ μὴ ἐπισεσυρμένως, μηδὲ ἀμελῶς, μηδὲ γλίσχρως, μηδὲ ὑπὲρ δύναμιν.

ΚΕΦ. κθ'.

Ὅταν μανθικῇ προσίῃς, μέμνησο, ὅτι μὲν, ὡς ἀποβήσεται, οὐκ οἶδας, ἀλλὰ ἥκεις, ὡς ἀπὸ τοῦ μανθεῖν ἀποπευσόμενος. ὁποῖον δὲ ἐστιν, ἐλήλυθας εἰδὼς, εἴπερ εἶ φιλόσοφος, εἰ γὰρ ἔστι τι τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, πᾶσα ἀνάγκη μή-

τε ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι, μήτε κακόν. μὴ φέρε ἔν τῳ τὸν μάνθιν, ὄρεξιν, ἢ ἐκκλισιν. εἰ δὴ μὴ τρέμων αὐτὸν τῳρόσει. ἀλλὰ διεγνωκὼς, ὅτι τῶν ἀποβησόμενον, ἀδιάφορον, καὶ οὐδὲν τῳρὸς σὲ, ὁποῖον δ' ἂν ᾖ· ἔσαι γὰρ αὐτῷ χρήσασθαι καλῶς, καὶ τοῦτο οὐδεὶς κωλύσει. θαῤῥῶν ἔν, ὡς ἐπὶ Συμβόλῳ ἔρχῃ τὰς θεός. καὶ λοιπὸν, ὅταν τι Συμβουλευθῇ μέμνησο τίνας Συμβόλῳ παρέλαβες, καὶ τίνων παρακέσης ἀπειθήσας. ἔρχῃ δὲ ἐπὶ τὸ μανθάνεσθαι, καθάπερ ἠξίῳ Σωκράτης, ἐφ' ἂν ἡ πᾶσα σκέψις τὴν ἀναφορὰν εἰς τὴν ἕκβασιν ἔχει, καὶ ὅτε ἐκ λόγου, ὅτε ἐκ τέχνης τινὸς ἄλλης ἀφορμαὶ δί-

δονται πρὸς τὸ Συνιδεῖν τὸ προκείμενον. ὥστε ὅταν δέῃ Συγκινδυνεύσαι φίλῳ, ἢ παιδίδι, μὴ μαντεύεσθαι εἰ Συγκινδυνευτέον. καὶ γὰρ ἂν προσείπῃ σοι ὁ μάντις, φαῦλα γεγονέναι τὰ ἱερὰ, δῆλον ὅτι ὁ θάνατος σημαίνεται, ἢ πήρωσις μέρους σώματος, ἢ φυγή. ἀλλ' ἔνι λόγος, καὶ σὺν τούτοις παρίσταται τῷ φίλῳ, καὶ παιδίδι Συγκινδυνεύειν. τοιγαροῦν τῷ μείζονι μάντει πρόσεχε, τῷ θυδίῳ, ὃς ἐξέβαλε τὸν ναὸν, τὸν βοηθήσαντα ἀναιρεμένῳ τῷ φίλῳ.

ΚΕΦ. λ'.

Ταξον τινὰ ἤδη χαρακτῆρα σαυτῷ, καὶ τύπον, ὃν φυλάξεις ἐπὶ τε σεαυτοῦ ὢν, καὶ ἀνθρώποις ἐνδυσχέρων.

α'. Καὶ σιωπὴ τὸ πολὺ ἔσω· ἢ λαλείσθω τὰ ἀναγκαῖα, καὶ δι' ὀλίγων, σπανίως δέ ποτε καιροῦ παρακολουθοῦντος, ἐπὶ τὸ λέγειν τι ἥξομεν, ἀλλα περὶ ἐδενὸς τῶν τυχόντων· μὴ περὶ μονομάχων, μηδὲ περὶ ἱπποδρομίων, μὴ περὶ ἀθλητῶν, μὴ περὶ βρωμάτων, ἢ ποτῶν, τῶν ἑπασαχοῦ λεγομένων. μάλιστα δὲ, μὴ περὶ ἀνθρώπων λέγοντες, ἢ ἐπαινοῦντες, ἢ συγκρίνοντες.

β'. Ἂν μὲν ᾖς οἷός τε ᾖς, μέταγε τοῖς σοῖς λόγοις τὰς τῶν συνόντων ἐπὶ τὸ πρόσηκον. εἰ δὲ ἐν ἀλλοφύλοις ἀπολειφθεὶς τυχοις, σιώπα.

γ'. Γέλως μὴ πολὺς ἔστω, μηδὲ ἐπὶ πολλοῖς, μηδὲ ἀνειμένος.

δ'. Ὅρκον παραίτησαι, εἰ μέν οἷόν τε εἰς ἅπαν· εἰ δὲ μή, ἐκ τῶν ἐνόντων.

ε. Ἐστιάσεις τὰς ἐξωτικὰς, καὶ ἰδιωτικὰς, διακρέε. ἐὰν δὲ ποτὲ γένηται καιρὸς, ἐντεῦθεν σοι ἡ προσοχὴ, μήποτε ἄρα ὑπορρυῇς εἰς ἰδιωτισμόν. ἴσθι γὰρ, ὅτι ἐὰν ὁ ἑταῖρος ᾖ μεμολυσμένος, καὶ τὸν συναναστρεφόμενον αὐτῷ, μολύνεσθαι ἀνάγκη, κἂν αὐτὸς ὢν τύχῃ καθαρός.

ε'. Τὰ περὶ τὸ σῶμα, μέχρι τῆς χρείας ψιλῆς παραλάμβανε· οἷον, τροφὰς, πόμα, ἀμπεχόνην, οἰκίαν, οἰκετίαν· τὸ δὲ πρὸς δόξαν, ἢ τρυφὴν, ἅπαν περίγραφε.

ζ'. Περὶ ἀφροδίσια, εἰς δύναμιν, πρὸ γάμου καθαρευτέον· ἀπολομένῳ δὲ, ὡς νομιμόν ἐστι, μεταληπτέον, μὴ μέντοι ἐπαχθὴς γίνου τοῖς χρωμένοις, μηδὲ ἐλεγκτικός· μηδὲ πολλαχοῦ τὸ, ὅτι αὐτῷ ἔχρη, παραφέρε.

η'. Ἐάν τίς σοι ἀπαγγείλῃ, ὅτι ὁ δεῖνά σε κακῶς λέγει, μὴ ἀπολογοῦ πρὸς τὰ λεχθέντα· ἀλλ' ἀποκρίνου, ὅτι ἠγνόει γὰρ τἆλλα πρόσωπα μοι κακὰ, ἐπεὶ οὐκ ἂν ταῦτα μόνα ἔλεγεν.

θ'. Εἰς τὰ θέατρα τὸ πολὺ παριέναι, ἐκ ἀναγκαῖον. εἰ δὲ ποτε καιρὸς εἴη, μηδενὶ σπουδάζων φαίνου ἢ σεαυτῷ· τουτέστι, θέλε γίνεσθαι μόνα τὰ γινόμενα, καὶ νικᾶν μόνον τὸν νικῶντα· οὕτω γὰρ ἂν ἐμποδισθήσῃ· βοῆς δὲ καὶ τοῦ ἐπιγελᾶν τινι, ἢ ἐπιπολύ ἐπικινεῖσθαι, παντελως ἀπέχου, καὶ μετὰ τὸ ἀπαλλαγῆναι, μὴ πολλὰ περὶ τῶν γενομένων διαλέγου, ὅσα μὴ φέρει πρὸς τὴν σὴν ἐπανόρθωσιν. ἐμφαίνεται γὰρ ἐκ τοῦ τοιούτου, ὅτι ἐθαύμασας τὴν θέαν.

ί. Εἰς ἀκροάσεις τινῶν μὴ ἴκε· μηδὲ ῥᾳδίως πάριθι παριὼν δὲ, τὸ σεμνὸν, καὶ εὔσταθες, καὶ ἅμα ἀνεπαχθὲς φύλασσε

ια'. Ὅταν τινι μέλλῃς συμβαλλειν, μάλιστα τῶν ἐν ὑπεροχῇ δοκούντων; προβαλε σαυτῷ, τί ἂν ἐποιησεν ἐν τούτῳ σωκράτης, ἢ ζήνων· καὶ οὐκ ἀπορήσεις, τῷ χρήσασθαι προσηκόντως τῷ ἐμπεσόντι.

ιβ'. Ὅταν φοιτᾷς πρὸς τινα τῶν μέγα δυναμένων, προβαλε ὅτι οὐχ εὑρήσεις αὐτὸν ἔνδον, ὅτι ἀπεκκείσθησῃ, ὅτι οὐκ ἀνοιχθήσονταί σοι αἱ θύραι, ὅτι οὐ φροντιεῖ σου. κἂν σὺν τούτοις ἐλθεῖν καθήκῃ, φέρε τὰ γινόμενα, καὶ μηδέποτε εἴπῃς αὐτὸς πρὸς σεαυτὸν, ὅτι οὐκ ἦν τοσούτου. ἰδιωτικὸν γάρ, καὶ διαβεβλημένου πρὸς τὰ ἐκτός.

ιγ'. Ἐν ταῖς ὁμιλίαις ἀπέχου, τὸ τινὰ τῶν ἑαυτου ἔργων, ἢ κινδυ-

νων, ἐπὶ πολὺ καὶ ἀμέτρως μεμνῆσθαι. ὃ γὰρ ὡς σοὶ ἡδύ ἐστι τὸ τῶν σῶν κινδύνων μεμνῆσθαι, οὕτω καὶ τοῖς ἄλλοις ἡδύ ἐστι τὸ τῶν σοὶ συμβεβηκότων ἀκούειν.

ιδ'. Ἀπέστω δὲ καὶ τὸ γέλωτα κινεῖν. ὀλισθηρὸς γὰρ ὁ τόπος εἰς ἰδιωτισμὸν, καὶ ἅμα ἐπανὸς τὴν αἰδῶ τὴν πρὸς σε τῶν πλησίον ἀνιέναι.

ιέ. Ἐπισφαλὲς δὲ καὶ τὸ εἰς αἰσχρολογίαν προελθεῖν. ὅταν ἔν τι συμβῇ τοιοῦτον, ἂν μὲν εὔκαιρον ᾖ, ἐπίπληξον τῷ προελθόντι· εἰ δὲ μὴ, τῷ γε ἀποσιωπῆσαι, καὶ ἐρυθριᾶσαι, καὶ συνθρωπῆσαι, δῆλος γίνε δυσχεραίνων τῷ λόγῳ

ΚΕΦ. λά.

ΕΑΝ ἡδονῆς τινος φαντασίαν λάβῃς, φύλασσε σαυτὸν, μὴ συναρπασθῇς ὑπ' αὐτῆς· ἀλλ' ἐκδεξάσθω σε τὸ πρᾶγμα, καὶ ἀναβολήν τινα παρὰ σεαυτοῦ λάβε. ἔπειτα μνήσθητι ἀμφοτέρων τῶν χρόνων, καθ' ὃν ἀπολαύσεις τῆς ἡδονῆς, καὶ καθ' ὃν ἀπολαύσας, ὕστερον μεταμελήσεις· καὶ αὐτὸς σεαυτῷ λοιδορήσεις. καὶ τούτοις ἀντίθες ὅτως ἀποσχόμενος χαιρήσεις, καὶ ἐπαινέσεις αὐτὸς σεαυτόν. ἂν δέ σοι καιρὸς φανῇ ἅψασθαι τοῦ ἔργου, πρόσεχε μὴ νικήσῃ σὲ τὸ προσηνὲς αὐτοῦ, καὶ ἡδὺ, καὶ ἑλκυστικόν· ἀλλ' ἀντιτίθει, ὅσῳ ἀ-

μεῖνον τὸ Σύνειδέναι Σαυτῷ ταύτην νίκην νενικηκότι.

ΚΕΦ. λϚ'.

ΟΤΑΝ τι, διαγνὺς ὅτι ποιητέον ἐστὶ, ποιῇς, μηδέποτε φύγῃς ὀφθῆναι πράσσων αὐτὸ, κἂν ἀλλοῖόν τι οἱ πολλοὶ μέλλωσι περὶ αὐτῷ ὑπολαμβάνειν. εἰ μὲν γὰρ ὀκ ὀρθῶς ποιεῖς, αὐτὸ τὸ ἔργον φεῦγε· εἰ δὲ ὀρθῶς, τί φοβῇ τὸς ἐπιπλήξοντας ὀκ ὀρθῶς.

ΚΕΦ. λγ'.

ΩΣ τὸ, ἤτοι ἡμέρα ἐστὶν, ἢ νύξ ἐστι, πρὸς μὲν τὸ διε-

ζευγμένον, μεγάλην ἔχει ἀξίαν πρὸς δὲ τὸ συμπεπλεγμένον, ἀπαξίαν. ἔτω καὶ τῶν παρακειμένων τὰ μείζω ἐλεῖν, πρὸς μὲν τὸ σῶμα μεγάλην ἔχει ἀξίαν· πρὸς δ' τὸ κοινὸν ἐν ἑστιάσει, οἷον δεῖ, φυλάξαι, ἀπαξίαν ἔχει. ὅταν οὖν συνεσθίῃς ἑτέρῳ, μέμνησο, μὴ μόνον τὴν πρὸς τὸ σῶμα αξίαν τῶν παρακειμένων ὁρᾶν, ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸς τὸν ἑστιάτορα οἵαν δεῖ φυλαχθῆναι.

ΚΕΦ. λδ'.

ΕΑΝ ὑπὲρ δύναμιν ἀναλάβῃ τί πρόσωπον, καὶ ἐν τούτῳ ἠσχημόνησας· καὶ ὃ ἠδύνασο ἐκπληρῶσαι, παρέλιπες.

ΚΕΦ. λέ.

ΕΝ τῷ περιπατεῖν καθάπερ προσέχεις, μὴ ἐπιβῇς ἤλω, ἢ στρέψῃς τὸν σόδα σε· ὕτω πρόσεχε, μὴ καὶ τὸ ἡγεμονικὸν βλάψῃς τὸ σεαυτοῦ· καὶ τοῦτ' ἂν ἐφ' ἑκάστε ἔργε παραφυλάσσωμεν, ἀσφαλέστερον ἀψόμεθα τοῦ ἔργε.

ΚΕΦ. λς'.

ΜΕτρον κλήσεως τὸ σῶμα ἑκάστῳ, ὡς ὁ πὸς ὑποδήματος. ἐὰν μὲν ὂν ἐπὶ τούτοις στῇς, φυλάξεις τὸ μέτρον· ἐὰν δὲ ὑπερβῇς, ὡς καλὰ κρημνοῦ λοιπὸν ἀνάγκη σε

φέρεσθαι. καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶ ὑποδήματος, ἐὰν ὑπὲρ τὸν πόδα ὑπερβῆς, γίνεται καλὸν χρυσοῦν ὑπόδημα, εἶτα πορφυροῦν, εἶτα κεντητόν, τῶ γὰρ ἄπαξ ὑπερ τὸ μέτρον ὅρος ἀδείς ἐστιν.

ΚΕΦ. λζ'.

Αἱ γυναῖκες, εὐθὺς ἀπὸ τεσσαρεσκαιδέκα ἐτῶν, ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν κυρίαι καλοῦνται. τοιγαροῦν ὁρῶσαι, ὅτι ἄλλο μὲν οὐδὲν αὐταῖς προσεστι, μόνον δὲ συγκοιμᾶσθαι τοῖς ἀνδράσιν, ἄρχονται καλλωπίζεσθαι, καὶ ἐν τούτω πάσας ἔχειν τὰς ἐλπίδας· προσέχειν οὖν ἄξιον, ἵνα αἴσθωνται, διότι ἐπ' οὐδενὶ ἄλλω τιμῶνται, ἢ τῷ κόσμιαι φαί-

ιεσθαι, καὶ αἰδήμονες ἐν Σωφροσύνῃ.

α'. Ἀφυΐας Σημεῖον, τὸ ἐνδιατρίβειν τοῖς περὶ τὸ σῶμα· οἷον, ἐπὶ πολὺ γυμνάζεσθαι, ἐπὶ πολὺ ἐσθίειν, ἐπὶ πολὺ πίνειν, ἐπὶ πολὺ ἀποσκαλεύειν, ἐχεύειν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν παρέργῳ ποιητέον· περὶ δὲ τὴν γνώμην ἡ πᾶσα ἔξω ἐπιστροφή.

ΚΕΦ. λή.

ΟΤάν τις κακῶς τι ποιῇ, ἢ κακῶς Σε λέγῃ, μέμνησο, ὅτι καθήκειν αὐτῷ οἰόμενος, ποιεῖ, ἢ λέγει. ἐκ οἷόν τε ἦν ἀκολουθεῖν αὐτὸν τῷ σοὶ φαινομένῳ, ἀλ-

λὰ τῷ ἑαυτῷ· ὥστε εἰ κακῶς αὐτῷ φαίνεται, ἐκεῖνος βλάπτεται, ὅς τις καὶ ἐξηπάτηται, καὶ γὰρ τὸ ἀληθὲς συμπεπλεγμένον, ἄν τις ὑπολάβῃ ψεῦδος, ἐ τὸ συμπεπλεγμένον βλάπτεται, ἀλλ' ὁ ἐξαπατηθείς. ἀπὸ τούτων ἔν ὁρμώμενος, πρᾴως ἔξεις πρὸς τὸν λοιδοροῦντα. ἀπιφθέγγου γὰρ ἑκάστῳ, ὅτι ἔδοξεν αὐτῷ.

ΚΕΦ. λθ'.

ΠΑΝ πρᾶγμα δύο ἔχει λαβάς. τὴν μὲν φορητήν· τὴν δὲ ἀφόρητον. ὁ ἀδελφὸς ἐὰν ἀδικῇ, ἐντεῦθεν αὐτὸ μὴ λάμβανε, ὅτι ἀδικεῖ· αὕτη γὰρ ἡ λαβὴ ἐστιν αὐτοῦ ἐ φορητή· ἀλλ' ἐκεῖθεν μᾶλλον,

ὅτι ἀδελφὸς, ὅτι Σύηροφος· καὶ λήψῃ αὐτὸ, καθ' ὃ Φορητον ἐστιν.

ΚΕΦ. μ'.

Οὗτοι δὲ οἱ λόγοι ἀσύνακηθοι. ἐγὼ σε πλουσιώτερός εἰμι· ἐγὼ σου ἄρα κρείσσων. ἐγώ σε λογιώτερος· ἐγώ σου ἄρα κρείσσων. ἐκεῖνοι δὲ μᾶλλον συνακηθοί. ἐγώ σε πλουσιώτερός εἰμι· ἡ ἐμὴ ἄρα κλῆσις τῆς σῆς κρείσσων. ἐγὼ σε λογιώτερος, ἡ ἐμὴ ἄρα λέξις τῆς σῆς κρείσσων· σὺ δὲ γε ὅτε κλῆσις εἶ, ὅτε λέξις.

ΚΕΦ. μα'.

ΛΟΥΕΤΑΙ τις ταχέως; μὴ εἴπῃς, ὅτι κακῶς, ἀλλ' ὅτι ταχέως· πίνει τις πολὺν οἶνον; μὴ εἴπῃς, ὅτι κακῶς, ἀλλ' ὅτι πολύν. πρὶν γὰρ διαγνῶναι τὸ δόγμα, πόθεν οἶσθα, εἰ κακῶς; ὅτως ἂν συμβήσεταί σοι, ἄλλας μὲν φαντασίας καταληπτικὰς καταλαμβάνειν, ἄλλοις δὲ συγκατατίθεσθαι.

ΚΕΦ. μβ'.

ΜΗδαμῶ σεαυτὸν εἴπῃς φιλόσοφον, μηδὲ λάλει τὸ πολὺ ἐν ἰδιώταις περὶ τῶν θεωρημάτων· οἷον, ἐν συμποσίῳ μὴ λέγε, πῶς δεῖ ἐσθίειν· ἀλλ' ἔσθιε, ὡς δεῖ·

μέμνησο γὰρ, ὅτι ὕτω καὶ Σωκράτης πανταχόθεν ἀφῃρήκει τὸ ἐπιδεικτικόν. ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν, βουλόμενοι φιλοσόφοις ὑπ' αὐτοῦ συναριθμῆναι· κἀκεῖνος ἀπῆγεν αὐτούς. ὕτως ἠνείχετό παροράμενος. ὥστε κἂν περὶ θεωρήματός τινος ἐν ἰδιώταις ἐμπίπτῃ λόγοις, σιώπα τὸ πολύ. μέγας γὰρ ὁ κίνδυνος, εὐθὺς ἐξεμέσαι, ὃ μὴ ἔπεψας. καὶ ὅταν εἴπῃ σοί τις, ὅτι οὐδὲν οἶσθα, καὶ σὺ μὴ δηχθῇς, τότ' ἴσθι, ὅτι ἤρξω τοῦ ἔργου. ἐπεὶ καὶ τὰ πρόβατα, οὐ χόρτον φέροντα, τοῖς ποιμέσιν ἐπιδεικνύει, πόσον ἔφαγεν· ἀλλὰ τὴν νομὴν ἔσω πέπτανται ἔριον ἔξω φέρει, καὶ γάλα, καὶ σὺ τοίνυν μὴ τὰ θεωρήματα τοῖς

ἰδιώταις ἐπιδείκνυε, ἀλλ' ἀπ' αὐτῶν πεφθέντων τὰ ἔργα.

ΚΕΦ. μγ'.

Ὅταν ἐνηλῶς ἡρμοσμένος ἧς καλὰ τὸ σῶμα, μὴ καλλωπίζου ἐπὶ τούτῳ. μηδ', ἂν ὕδωρ πίνῃς, ἐκ παντὸς ἀφορμῆς λέγε, ὅτι ὕδωρ πίνεις. κἂν ἀσκῆσαί ποτε πρὸς πόνον θελῇς σεαυτῷ, καὶ μὴ τοῖς ἔξω· μὴ τὸν ἀνδριάντας περιλάμβανε. ἀλλὰ διψῶν ποτε σφοδρῶς, ἐπίστασαι ψυχρῷ ὕδατι, καὶ ἔκπτυσον, καὶ μηδενὶ εἴπῃς.

ΚΕΦ. μδ'.

ΙΔιώτε πάσις, καὶ χαρακτήρ· οὐδέποτε ἐξ ἑαυτῦ προσδοκᾶν ὠφέλειαν, ἢ βλάβην· ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔξω. φιλοσόφυ πάσις, καὶ χαρακτὴρ· πᾶσαν ὠφέλειαν, καὶ βλάβην ἐξ ἑαυτῦ προσδοκᾶν.

ΚΕΦ. με.

ΣΗΜΕΙΑ προκόπτοντος· οὐδένα ψέγει, οὐδένα ἐπαινεῖ, οὐδένα μέμφεται, οὐδενὶ ἐγκαλεῖ, οὐδὲν περὶ ἑαυτῦ λέγει, ὡς ὄντος τινὸς, ἢ εἰδότος τί. ὅταν ἐμποδισθῇ τι, ἢ κωλυθῇ, ἑαυτῷ ἐγκαλεῖ, κἂν τις αὐτὸν ἐπαινῇ, καταγελᾷ τῦ ἐπαι-

νεῦ]ω αὐτὸς παρ' ἑαυτῷ· κἂν ψέγῃ, οὐκ ἀπολογεῖται. περίεισι δὲ, καθάπερ οἱ ἄῤῥωστοι, ἐὰν λαβέμενός τι κινῆσαι τῶν καθισαμένων, πρὶν πῆξιν λαβεῖν. ὄρεξιν ἄπασαν ἦρκεν ἀφ' ἑαυτοῦ· τὴν δ' ἔκκλισιν εἰς μόνα τὰ παρὰ φύσιν τῶν ἐφ' ἡμῖν μεταθέθεικεν· ὁρμῇ πρὸς ἅπαντα ἀνειμένῃ χρῆται. ἂν ἠλίθιος, ἢ ἀμαθὴς δοκῇ, οὐ πεφρόντικεν. ἑνὶ δέ τε λόγῳ, ὡς ἐχθρὸν ἑαυτὸν παραφυλάσσει, καὶ ἐπίβουλον.

ΚΕΦ. μς'.

Ὅταν τις, ἐπὶ τῷ νοεῖν, καὶ ἐξηγεῖσθαι δύνασθαι τὰ χρυσίππου. Ἐμνύνηται, λέγε αὐ-

τὸς ωρὸς σαυτὸν, ὅτι εἰ μὴ χρύσιωπος ἀσαφῶς ἐγεγράφει, οὐδὲν ἂν εἶχεν ὅτος, ἐφ' ᾧ Σεμνύνεται. ἐγὼ δὲ τί βέλομαι; καταμαθεῖν τὴν φύσιν, καὶ ταύτῃ ἕπεσθαι. ζητῶ ἕν, τίς ἐσιν ὁ ἐξηγέμενος; καὶ ἀκέσας, ὅτι χρύσιωπος, ἔρχομαι ωρὸς αὐτόν. ἀλλ' οὐ νοῶ τὰ γεγραμμένα. ζητῶ ἕν τὸν ἐξηγέμενον· καὶ μέχρι τέτων ἕωω Σεμνὸν οὐδέν. ὅταν δὲ εὕρω τὸ ἐξηγέμενον, ἀωολείπεται χρῆσθαι τοῖς παρηγγελμένοις. τέτο αὐτὸ μόνον Σεμνόν ἐσιν, ἄν δε αὐτὸ τέτο ἐξηγεῖσθαι θαυμασω, τί ἄλλο ἢ γραμματικὸς ἀπεγελέσθην ἀντὶ φιλοσόφε; ωλήν γε δὴ, ὅτι ἀντὶ Ομήρε, χρύσιωπον ἐξηγέμενος. μᾶλλον ἕν, ὅτάν τις εἴωῃ μοι.

ἐπαναάγνωθί μοι χρύσιππον, ἐυθυριῶ, ὅταν μὴ δύνωμαι ὅμοια τὰ ἔργα, καὶ σύμφωνα ἐπιδεικνύειν τοῖς λόγοις.

ΚΕΦ. μζ.

ΣΑ προτίθεται, τούτοις, ὡς νόμοις, ὡς ἀσεβήσων ἂν παραβῆς, ἔμμενε. ὅ, τι δ' ἂν ἐρῇ τις περὶ σοῦ, μὴ ἐπιστρέφου. τοῦτο γὰρ οὐκ ἔτ' ἔστι σόν.

ΚΕΦ. μή.

ΕΙΣ ποῖον ἕν χρόνον ἀναβαλῇ, τὸ τῶν βελτίστων ἀξιοῦν σεαυτὸν, καὶ ἐν μηδενὶ παραβαίνειν τὸν διαιροῦντα λόγον; παρείληφας

τὰ θεωρήματα, οἷς ἔδει σε Συμβάλλειν, καὶ Συμβέβληκας; ποῖον ἔν ἔτι διδάσκαλον προσδοκᾶς, ἵνα εἰς ἐκεῖνον ὑπερθῇς τὴν ἐπανόρθωσιν ποιῆσαι τὴν Σεαυτοῦ; οὐκ ἔτι εἶ μειράκιον, ἀλλ' ἀνὴρ ἤδη τέλειος· ἂν τοίνυν ἀμελήσῃς, καὶ ῥαθυμήσῃς, καὶ ἀεὶ ὑπερθέσεις ἐξ ὑπερθέσεων, καὶ ἡμέρας ἄλλας ἐφ' ἄλλαις ὁρίζῃς, μεθ' ἃς προσέξεις Σεαυτῷ, λήσεις σεαυτὸν καὶ προκόψας· ἀλλ' ἰδιώτης διαλελέσεις καὶ ζῶν καὶ ἀποθνήσκων. ἤδη ἔν ἀξίωσον Σεαυτὸν βιῶν ὡς τέλειον; καὶ προκόπτοντα· καὶ πᾶν τὸ βέλτιστον φαινόμενον ἔστω Σοι νόμος ἀπαραβάτος· κἂν ἐπίπονόν τι ἢ ἡδύ· ἢ ἔνδοξον, ἢ ἄδοξον, προσ-

ἀγηται, μέμνησο, ὅτι νῦν ὁ ἀγὼν, καὶ ἤδη πάρεστ: τὰ Ολύμπια, καὶ οὐκ ἐστιν ἀναβάλλεσθαι· καὶ ὅτι παρὰ μίαν ἥτταν καὶ ἐνδοσιν ἢ ἀπόλλυται προκοπὴ, ἢ σώζεται, Σωκράτης ἔτως ἀπελέσθη ἐπὶ πάντων προσάγων ἑαυτὸν, μηδενὶ ἄλλῳ προσέχων, ἢ τῷ λόγῳ. σὺ δὲ εἰ καὶ μήπω εἶ Σωκράτης, ὡς Σωκράτης γε εἶναι βαλόμενος, ὀφείλεις βιᾶν.

ΚΕΦ. μθ'.

Ο πρῶτος καὶ ἀναγκαιότατός τόπος ἐστὶ ἐν Φιλοσοφία, ὁ τὴς χρήσεως τῶν θεωρημάτων· οἷον, ὁ τὸ μὴ ψεύδεσθαι· ὁ δεύτερος, ὁ τῶν ἀποδείξεων· οἷον, πό-

θεν, ὅτι δ' δεῖ ψεύδεσθαι. τρίτος, ὁ αὐτῶν τέτων βεβαιωτικὸς, καὶ διαρθρωτικός· οἷον, πόθεν, ὅτι τὸ-το ἀπόδειξις. τί γὰρ ἐστιν ἀπό-δειξις; τί ἀκολυθία; τί μάχη; τί ἀληθές; τί ψεῦδος; ὅπου ὁ μὲν τρίτος τόπος ἀναγκαῖος διὰ τὸν δεύτερον, ὁ δὲ δεύτερος, διὰ τὸν πρῶτον· ὁ δὲ ἀναγκαιότατος, καὶ ὅπε ἀναπαύεσθαι δεῖ, ὁ πρῶτος ἡμεῖς δ' ἐμπαλιν ποιῦμεν, ἐν γὰρ τῷ τρίτῳ τόπῳ διαγρίβομεν, καὶ περὶ ἐκείνου ἐστιν ἡμῖν ἡ πᾶσα σπυδή· τὸ δὲ πρώτε πανταχῶς ἀμελῦμεν. τοιγαρῦν ψευδόμεθα μέν· πῶς δὲ ἀποδείκνυται, ὅτι δ' δεῖ ψεύδεσθαι, προχειρον ἔχομεν.

ΚΕΦ. νʹ

ΕΠΙ παντὸς πρόχειρα ἔκλεον ταῦτα.

Ἄγε δέ μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ' ἡ πεπρωμένη,
Ὅποι ποθ' ὑμῖν εἰμι διατεταγμένος.

Ὡς ἕψομαί γ' ἄοκνος, ἢν δὲ μὴ θέλω,
Κακὸς γενόμενος, οὐδέν ἧττον ἕψομαι.

Ὅς τις δ' ἀνάγκῃ συγκεχώρηκε καλῶς,
Σοφὸς παρ' ἡμῖν, καὶ τὰ θεῖ' ἐπίσταται.

Ἀλλὰ καὶ τὸ τρίτον. Ὦ κρίτων, εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ γινέσθω. ἐμὲ δ' ἄνυτος καὶ μέλιτος ἀποκτεῖναι μὲν δύνανται· βλάψαι δ' ἔ.

ΤΕΛΟΣ.

23 DE 62

ΚΕΒΗΤΟΣ ΘΗΒΑΙΟΥ

ΠΙΝΑΞ.

BRITISH
MUSEUM

ΠΙΝΑΞ.

ΕΤυγχάνομεν περιπατοῦντες ἐν τῷ τοῦ κρόνου ἱερῷ, ἐν ᾧ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐθεωροῦμεν· ἀνέκειτο δὲ καὶ πίναξ τις ἔμπροσθε τοῦ νεῶ, ἐν ᾧ ἦν γραφή τις ξένη, καὶ μυθὸς ἔχουσα ἰδίους, οὓς οὐκ ἠδυνάμεθα συμβαλεῖν, τίνες, καὶ πόθεν ἦσαν ἔτε γὰρ πόλις ἐδόκει ἡμῖν εἶναι. τὸ γεγραμμένον, οὔτε στρατόπεδον· ἀλλὰ περίβολος ἦν, ἐν αὐτῷ ἔχων ἑτέρους περιβόλους δύο· τὸν μὲν, μείζω· τὸν δὲ, ἐλάττω. ἦν δὲ καὶ πύλη ἐπί τοῦ πρώτου περιβόλου· πρὸς δὲ τῇ πύλῃ ὄχλος ἐδόκει ἡμῖν πολὺς ἐφεστάναι. ἔνδον δὲ τοῦ

περιβόλῳ, πλῆθός τι γυναικῶν ἑωρᾶτο, ἐπὶ δὲ τῆς εἰσόδου τοῦ πρώτου πυλῶνος καὶ περιβόλου, γέρων τὶς ἑστὼς, ἔμφασιν ἐποίει, ὡς προσάτ]ων τί τῷ εἰσιόντι ὄχλῳ. ἀπορούν]ων δὲ ἡμῶν περὶ τῆς μυθολογίας πρὸς ἀλλήλους πολὺν χρόνον, πρεσβύτης τὶς παρεστὼς· οὐδὲν δεινὸν πάσχε]ε, ὦ ξένοι, ἔφη, ἀπορῦντες, περὶ τῆς γραφῆς ταύτης. οἱ γὰρ τῶν ἐπιχορίων πολλοὶ ἴσασι, τί πο]ε αὕτη ἡ μυθολογία δύναιτο. οὐδὲ γάρ ἐστι πολιτικὸν ἀνάθημα, ἀλλὰ ξένος τὶς πάλαι ποτὲ ἀφίκε]ο δεῦρο, ἀνὴρ ἔμφρων, καὶ δεινὸς περὶ Σοφίαν, λόγῳ δὲ καὶ ἔργῳ πυθαγόρειόν τινα καὶ παρμενίδειον ἐζηλωκὼς βίον, ὅς τό, τε ἱερὸν τοῦτο, καὶ τὴν γραφὴν ἀνέθηκε

τῷ χρόνῳ. πότερον ἓν, ἔφην ἐγὼ, καὶ αὐτὸν τὸν ἄνδρα γιγνώσκεις ἑωρακώς; καὶ ἐθαύμασά γε, ἔφην, αὐτὸν πολὺν χρόνον. νεώτερος γὰρ ὢν, πολλὰ καὶ Σωκρατικὰ διελέγετο· καὶ περὶ ταύτης δὲ τῆς μυθολογίας πολλάκις αὐτῷ ἠκηκόειν διεξιόντος. πρὸς δὴ τοίνυν, ἔφην ἐγώ, εἰ μή τις σοι μεγάλη ἀσχολία τυγχάνει ὖσα, διήγησαι ἡμῖν. πάνυ γὰρ ἐπιθυμοῦμεν ἀκοῦσαι, τί ποτέ ἐστιν ὁ μύθος. ὑδεὶς φθόνος ὦ ξένοι, ἔφη. ἀλλὰ τοι δεῖ ὑμᾶς ἀκοῦσαι, ὅτι ἐπικίνδυνον τι ἔχει ἡ ἐξήγησις. οἷον τι; ἔφην ἐγώ. ὅτι εἰ μὲν προσέξητε, ἔφη, καὶ συνήσετε τὰ λεγόμενα φρόνιμοι καὶ εὐδαίμονες ἔσεσθε· εἰ

δὲ μὴ, ἄφρονες, καὶ κακοδαίμονες, καὶ πονηροὶ, καὶ ἀμαθεῖς γενόμενοι, κακῶς βιώσεσθε. ἔστι γὰρ ἡ ἐξήγησις ἐοικυῖα τῷ τῆς Σφιγγὸς αἰνίγματι, ὃ ἐκείνη προύβαλλε τοῖς ἀνθρώποις. εἰ μὲν ἔν αὐτὸ συνίῃ τις, ἐσώζετο· εἰ δὲ μὴ συνίῃ, ἀπωλλύτο ὑπὸ τῆς Σφίγγος. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐξηγήσεως ταύτης. ἡ γὰρ ἀφροσύνη τοῖς ἀνθρώποις σφίγξ ἐστιν. αἰνίττεται δὲ καὶ τάδε, τί ἀγαθὸν, τί κακὸν, τί ὅτε ἀγαθὸν, ὅτε κακὸν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ. ταῦτ' ἔν ἐάν μὴ τις συνίῃ, ἀπόλλυται ὑπ' αὐτῆς Σφιγγὸς καταβρωθεὶς ἀπέβησεν, ἀλλὰ καὶ μικρὸν ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ καταφθείρεται, καθάπερ οἱ

ἐωὶ τιμωρία παραδιδόμενοι. ἂν δέ τις γνῷ, ἀνάπαλιν ἡ μὲν ἀφροσύνη ἀπόλλυται, αὐτὸς δὲ Σώζεται, καὶ μακάριος, καὶ εὐδαίμων γίγνεται ἐν παντὶ τῷ βίῳ. ὑμεῖς ἓν προσέχετε, καὶ μὴ παρακέλευε. ὦ ἡράκλεις, ὡς εἰς μεγάλην τινὰ ἐπιθυμίαν ἐμβεβληκας ἡμᾶς, εἰ ταῦθ' ὕτως ἔχει. ἀλλ' ἔστιν, ἔφη, ὕτως ἔχοντα. ὃκ ἂν φθάνοις τοινῦν διηγούμενος, ὡς ἡμῶν προσεξένων ὃ παρέργως, ἐπείπερ καὶ τὸ ἐπιτίμιον τοιοῦτον ἐστιν. ἀναλαβὼν ὅν ῥάβδον τινὰ, καὶ ἐκείνας πρὸς τὴν γραφὴν, ὁρᾶτε, ἔφη, τὸν περίβολον τοῦτον; ὁρῶμεν. τοῦτο πρῶτον δεῖ εἰδέναι ὑμᾶς, ὅτι καλεῖται ὁ τόπος ὅτος βίος. καὶ

ὁ ὄχλος ὁ πολὺς, ὁ παρὰ τὴν πύλην ἑφεσὼς, οἱ μέλλοντες εἰσπορεύεσθαι εἰς τὸν βίον, ἔτοί εἰσιν. ὁ δὲ γέρων, ὁ ἄνω ἑστηκὼς, ἔχων χάρτην τινὰ ἐν τῇ χειρὶ, καὶ τῇ ἑτέρᾳ, ὥσπερ δεικνύων τί, ἔτος δαίμων καλεῖται. προστάτει δὲ τοῖς εἰσπορευομένοις τί δεῖ αὐτὸς ποιεῖν, ὡς ἂν εἰσέλθωσιν εἰς τὸν βίον· καὶ δεικνύει, ποίαν ὁδὸν αὐτὸς δεῖ βαδίζειν, εἰ σώζεσθαι μέλλωσιν ἐν τῷ βίῳ, ποίαν ἓν ὁδὸν κελεύει βαδίζειν, ἢ πῶς; ἔφην ἐγώ. ὁρᾷς, εἶπε παρὰ τὴν πύλην, θρόνον τινὰ κείμενον καλὰ τὸν τόπον τοῦτον, καθ' ὃν εἰσπορεύεται ὁ ὄχλος, ἐφ' ᾧ κάθηται γυνὴ πεπλασμένη τῷ εἴδει, καὶ πιθανὴ φαίνομένη, καὶ ἐν τῇ χειρὶ ἔχουσα πο-

τήριον τί; ὁρῶ· ἀλλὰ τὶς ἐστιν αὕτη; ἔφην. ἀπάτη καλεῖται, φησιν, ἡ πάγλας τὲς ἀνθρώπες πλανῶσα, εἶτα, τί πράτ]ει αὕτη; τὲς εἰσπορευομένες εἰς τὸν βίον ποτίζει τῇ ἑαυτῆς δυνάμει. τοῦτο δὲ τί ἐστι τὸ ποτόν; πλάνη ἔφη, καὶ ἄγνοια, εἶτα τί; πιόν]ες τοῦτο, πορεύονται εἰς τὸν βίον, πότερον ἓν πάν]ες πίνουσι τὸν πλάνον, ἢ ἕ; πάν]ες πίνουσίν, ἔφη· ἀλλ' οἱ μὲν πλεῖον· οἱ δὲ ἧττον. ἔτι δὲ οὐχ ὁρᾷς ἔνδον τῆς πύλης πλῆθός τι γυναικῶν ἑταιρῶν, πάνποδαπὰς μορφὰς ἐχουσῶν; ὁρῶ. αὗται τοίνυν δόξαι, καὶ ἐπιθυμίαι, καὶ ἡδοναὶ, καλοῦνται. ὅταν ἓν εἰσπορεύηται ὁ ὄχλος, ἀναπηδῶσιν

αὗται, καὶ Συμπλέκονται πρὸς ἕκαστον· εἶτα ἀπάγουσι. ποῖ δὲ ἀπάγουσιν αὐτας; εἰ μὲν, εἰς τὸ σώζεσθαι, ἔφη· αἱ δὲ, εἰς τὸ ἀπολλυσθαι, διὰ τὴν ἀπάτην. ὦ δαιμόνιε, ὡς χαλεπὸν τὸ πόμα λέγεις; καὶ πᾶσαί γε, ἔφη, ἐπαγγέλλονται, ὡς ἐπὶ τὰ βέλτιστα ἄξουσαι, καὶ εἰς βίον εὐδαίμονα, καὶ λυσιτελῆ· οἱ δὲ διὰ τὴν ἄγνοιαν, καὶ τὸν πλάνον, ὃν πεπώκασι παρὰ τῆς ἀπάτης, οὐχ εὑρίσκουσι, ποία ἐστιν ἡ ἀληθινὴ ὁδὸς, ἡ ἐν τῷ βίῳ· ἀλλὰ πλανῶνται εἰκῆ, ὥς περ ὁρᾷς, καὶ τὰς πρότερον εἰσπορευομένας, ὡς περιάγονται, ὅπη ἂν αὗται δεικνύωσιν; ὁρῶ ταῦτα, ἔφην· ἡ δὲ γυνὴ ἐκείνη τίς ἐστιν, ἢ ὡς περ τύφλη, καὶ

μαινομένη τὶς εἶναι δοκοῦσα, καὶ ἐσηκυῖα ἐπὶ λίθῳ τινὸς στρογγύλῳ; καλεῖται μὲν, ἔφη, τύχη. ἔστι δὲ ὐ μόνον τυφλὴ, ἀλλὰ καὶ μαινομένη, καὶ κωφή. αὕτη ἓν τί ἔργων ἔχει; περιπορεύεται πανταχοῦ, ἔφη, καὶ παρ ὧν μὲν ἁρπάζει τὰ ὑπάρχοντα, καὶ ἑτέροις δίδωσι· παρὰ δὲ τῶν αὐτῶν πάλιν ἀφαιρεῖται παραχρῆμα, ἃ δέδωκε, καὶ ἄλλοις δίδωσιν εἰκῇ καὶ ἀβεβαίως. διὸ καὶ τὸ Σημεῖον καλῶς μηνύει τὴν φύσιν αὐτῆς. ποῖον τοῦτο; ἔφην ἐγώ. ὅτι ἐπὶ στρογγύλῳ λίθῳ ἕστηκεν. εἶτα, τί τοῦτο σημαίνει; ὅτι ὐκ ἀσφαλὴς, ὐδὲ βεβαία ἐστὶν ἡ παρ' αὐτῆς δόσις. ἐκπλώσεις γὰρ μεγάλαι, καὶ σκληραὶ γιγνονται,

ὅταν τις αὐτῇ πιστεύσῃ· ὁ δὲ ὄχλος, ὁ πολὺς ὄτος, ὁ περὶ αὐτὴν ἐστηκώς, τί βούλεται, καὶ τίνες καλοῦνται; καλοῦνται καὶ ὄτοι ἀπροβούλευτοι. αἰτοῦσι δὲ ἕκαστος αὐτῶν, ἃ ῥίπτει. πῶς οὖν οὐχ ὁμοίαν ἔχουσι τὴν μορφήν, ἀλλ' οἱ μὲν αὐτῶν δοκοῦσι χαίρειν· οἱ δὲ ἀθυμοῦσιν, ἐκτετακότες τὰς χεῖρας; οἱ μὲν δοκοῦντες, ἔφη, χαίρειν καὶ γελᾶν αὐτῶν; οἱ εἰληφότες τί παρὰ τῆς τύχης εἰσίν· ὄτοι δὲ καὶ ἀγαθὴν τύχην αὐτὴν καλοῦσιν· οἱ δὲ δοκοῦντες κλαίειν, καὶ τὰς χεῖρας ἐκτεταμένοι, εἰσὶ παρ' ὧν ἀφείλετο, ἃ δεδωκε πρότερον αὐτοῖς· ὄτοι πάλιν κακὴν τύχην αὐτὴν καλοῦσι. τίνα οὖν ἔστιν, ἃ δίδωσιν αὐτοῖς, ὅτι ὄντως οἱ μὲν λαμβάνοντες, χαίρου-

σιν· οἱ δὲ ἀποβάλλοντες, κλαίουσι; ταῦτα, ἔφη, ἃ παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις δοκεῖ εἶναι ἀγαθά. ταῦτα ἔν τίνα ἐστί; πλοῦτος δηλαδή, καὶ δόξα, καὶ εὐγένεια, καὶ τέκνα, καὶ τυραννίδες, καὶ βασιλεῖαι, καὶ τἆλλα, ὅσα τούτοις παραπλήσια. ταῦτα ἔν πῶς οὐκ ἔστιν ἀγαθά; περὶ μὲν τούτων, ἔφη, καὶ αὖθις διαλεξόμεθα. νῦν δὲ περὶ τὴν μυθολογίαν γενώμεθα. ἔστω ὅτιος. ὁρᾶς ἔν, ὡς ἂν παρέλθοις τὴς πυλὴν ταύτην, ἀνώτερον ἄλλον περίβολον, καὶ γυναίκας ἔξω τοῦ περιβόλου ἐσηκυίας, κεκοσμημένας ὡς περ' ἑταῖραι εἰώθασι; καὶ μάλα, αὗται τοίνυν, ἡ μὲν ἀκρασία καλεῖται· ἡ δὲ,

ἀσωτία· ἡ δὲ, ἀπληςία· ἡ δὲ, κολακεία. τί ϑν ὧδὲ ἑςήκασιν αὗται; παραληρῶσιν ἔφη, τὰς εἰληφότας τί παρὰ τῆς τύχης, εἶτα τί; ἀναπηδῶσι, καὶ ςυμπλέκονται αὐτοῖς, καὶ κολακεύσι, καὶ ἀξιῶσι παρ' αὐταῖς μένειν, λέγσαι ὅτι βίον ἕξσιν ἡδύν, καὶ ἄπονον, καὶ ἀκοπάθειαν ἔχονλα ἀδεμίαν. ἐὰν ϑν τις πεισθῇ ὑπ' αὐτῶν, εἰς τὴν ἡδυπάθειαν, μέχρι μέν τίνος ἡδεῖα δοκεῖ εἶναι ἡ διατριβή. ἕως ἂν γαρ γαλίζῃ τὸν ἄνθρωπον· εἶτ' ἀκ ἔςιν, ὅταν γὰρ ἀνανήψῃ, αἰσθάνεται, ὅτι ἀκ ἤσθιεν, ἀλλ' ὑπ' αὐτῆς καπησθίετο, καὶ ὑβρίζελο. διὸ καὶ, ὅταν ἀναλώσῃ πάνλα, ὅσα ἔλαβε παρὰ τῆς τύχης, ἀναγκάζεται ταύταις ταῖς γυναιξὶ δελεύειν, καὶ

πάνθ' ὑπομένειν, καὶ ἀσχημονεῖν, καὶ ποιεῖν ἕνεκεν τούτων ὅσα ἐστὶ βλαβερά· οἷον, ἀποστερεῖν, ἱεροσυλεῖν, ἐπιορκεῖν, προδιδόναι, λῃ-ζεσθαι, καὶ πάνθ' ὅσα τούτοις παραπλήσια· ὅταν ἓν πάνυ αὐτοῖς ἀπολείπῃ, παραδιδονται τῇ τιμωρίᾳ. ποία δέ ἐστιν αὕτη; ὁ-ρᾷς ὀπίσω τι αὐτῶν, ἔφη, ὡς περ θύριον μικρὸν, καὶ τόπον στενὸν τινα, καί σκοτεινόν; ἐκεῖ καὶ γυναῖκες αἰσχραὶ, καὶ ῥυπαραὶ, καὶ ῥάκη ἠμφιεσμέναι δοκοῦσι σύνειναι; καὶ μάλα. αὗται τοίνυν, ἔφη, ἡ μὲν, τὴν μάσιγα ἔχουσα, καλεῖ-ται τιμωρία· ἡ δὲ, τὴν κεφαλὴν ἐν τοῖς γόνασιν ἔχουσα, λύπη· ἡ δὲ, τὰς τρίχας τέλλουσα ἑαυτῆς, ὀδύνη. ὁ δ' ἄλλος ἔτος, ὁ πα-

ρεπικῶς, αὐταῖς, δυσειδής τις καὶ λεπτὸς, γυμνός· καὶ μετὰ ταῦτα τις ὁμοία αὐτῷ, αἰσχρὰ καὶ λεπτὴ, τίς ἐστιν; ὁ μὲν, ὄδυρμὸς καλεῖται, ἔφη· ἡ δὲ, ἀδελφὴ αὐτοῦ, αθυμία. τούτοις ὃν παραδίδοται, καὶ μετὰ τούτων Συμβιοῖ τιμωρούμενος. εἶτα πάλιν ἐντεῦθεν εἰς ἕτερον οἶκον ῥίπτεται, εἰς τὴν κακοδαιμονίαν, καὶ ὧδε τὸν λοιπὸν βίον καταστρέφει, ἐν πάσῃ κακοδαιμονίᾳ, ἂν μὴ μετάνοια αὐτῷ ἀπὸ τῆς τύχης συναντήση. εἶτα τί γίγνεται; ἐὰν ἡ μετάνοια αὐτῷ συναντήσῃ, ἐξαίρει αὐτὸν ἐκ τῶν κακῶν, καὶ συνίσησιν αὐτῷ ἑτέραν δόξαν, καὶ ἐπιθυμίαν, τὴν εἰς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν ἄγουσαν· αμα δὲ καὶ τὴν εἰς τὴν ψευδοπαιδείαν

καλυμένην. εἶτα τί γίγνεται; ἐαν μέν, φησι, τὴν δόξαν ταύτην προσδέξηται, τὴν ἄγουσαν αὐτὸν εἰς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν, καθαρθεὶς ὑπ' αὐτῆς, σάζεται, καὶ μακάριος, καὶ εὐδαίμων γίγνεται ἐν παντὶ τῷ βίῳ· εἰ δὲ μὴ, πάλιν πλανᾶται ὑπὸ τῆς ψευδοπαιδείας. ὦ ἡράκλεις, ὡς μέγας ὁ κίνδυνος ἄλλος ἔτος. ἡ δὲ ψευδοπαιδεία, ποία ἐστίν; ἔφην ἐγώ. οὐχ ὁρᾶς τὸν ἕτερον περίβολον ἐκεῖνον; καὶ μάλα, ἔφη ἐγώ. οὗτον ἔξω τὸ περιβόλε παρὰ τὴν εἴσοδον, γυνή τις ἕστηκεν, ἡ δοκεῖ πάνυ καθαρὰ, καὶ εὔσχημος εἶναι; καὶ μάλα. ταύτην τοίνυν οἱ πολλοι, καὶ εἰκαῖοι τῶν ἀνθρώπων, παιδείαν καλοῦσιν. οὐκ ἔστι δέ· ἀλλὰ ψευδο-

παιδεία, ἔφη. οἱ μέν τοι Σωζόμενοι, ὁπόταν βέλωνται εἰς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν ἐλθεῖν, ὧδε πρῶτον παραγίγνονται. πότερον ἔν ἄλλῃ ὁδὸς οὐκ ἔστιν, ἐπὶ τὴν ἀληθινὴν παιδείαν ἄγουσα; ἔστιν, ἔφη. ἔτοι δὲ οἱ ἄνθρωποι, οἱ ἔσω τοῦ περιβόλου ἀνακάμπτοντες, τίνες εἰσίν; οἱ τῆς ψευδοπαιδείας, ἔφη, ἐρασταί, ἠπατημένοι, οἰόμενοι μετὰ τῆς ἀληθινῆς παιδείας συνομιλεῖν. τίνες ἔν καλοῦνται ἔτοι; οἱ μέν, ποιηταί, ἔφη· οἱ δὲ, ῥήτορες· οἱ δὲ, διαλεκτικοί· οἱ δὲ, μουσικοί· οἱ δὲ, ἀριθμητικοί· οἱ δὲ, γεωμέτραι· οἱ δὲ, ἀστρολόγοι· οἱ δὲ, ἡδονικοί· οἱ δὲ, περιπατητικοί· οἱ δὲ, κριτικοί· καὶ ὅσοι ἄλλοι τούτοις εἰσὶ παραπλήσιοι. αἱ δὲ γυναῖκες ἐκεῖναι,

αἱ δοκοῦσαι περιέχειν, ὅμοιαι ταῖς πρώταις, ἐν αἷς ἔφης εἶναι τὴν ἀκρασίαν, καὶ αἱ ἄλλαι, αἱ μετ' αὐτῶν, τίνες εἰσίν; αὗται ἐκεῖναί ἐσινί, ἔφη. πότερον ἓν καὶ ὧδε εἰσπορεύονται; νὴ δία, καὶ ὧδε· σπανίως δὲ, καὶ οὐχί ὥς περ ἐν τῷ πρώτῳ περιβόλῳ. πότερον ἓν καὶ αἱ δόξαι; ναὶ, ἔφη. ἔτι μὲν γὰρ καὶ ἐν τούτοις τὸ πόμα, ὃ ἔπιον παρὰ τῆς ἀπάτης, καὶ ἡ ἄγνοια μένει τὴ δία, καὶ μετ' αὐτῆς γε ἡ ἀφροσὶνη. καὶ ὃ μὴ ἀπέλθῃ ἀπ' αὐτῶν ἔθ' ἡ δόξα, ἔθ' ἡ λοιπὴ κακία, μέχρις, ἂν ἀπογνόντες τῆν ψευδοπαιδείας, εἰσέλθωσιν εἰς τὴν ἀληθινὴν ὁδον, καὶ πίωσι τὴν τούτου καθαρτικὴν δύναμιν, καὶ ἐκβάλωσι τὰ κακὰ

πάνθ' ὅσα ἔχουσι. καὶ τὰς δόξας, καὶ τὴν ἄγνοιαν, καὶ τὴν λοιπὴν ὡᾶσαν κακίαν. τότε ἂν ἔτω σωθήσονται. ὧδε δὲ μένουσες παρὰ τῇ ψευδοπαιδείᾳ, ὐδέποτε ἀπολυθήσονται, ὐδὲ ἐλλείψει αὐτὲς κακὸν ὐδέν, ἕνεκα τύτων τῶν μαθημάτων. ποία ἔν αὕτη ὁδός ἐστιν, ἡ φέρουσα ἐπὶ τὴν ἀληθινὴν παιδειαν; ὁρᾷς, ἔφη, ἄνω τόπον τινὰ ἐκεῖνον, ὅπυ ὐδεὶς ἐπικαροικεῖ, ἀλλ' ἔρημον δοκεῖ εἶναι; ὁρῶ. ὑκοῦν καὶ θύραν τινὰ μικρὰν, καὶ ὁδόν τινα πρὸς τῇς θύρας, ἥτις ὐ πολὺ ὀχλεῖται, ἀλλὰ πάνυ ὀλίγοι πορεύονται, ὡς περ δυσανόδυ τινὸς, καὶ τραχείας, καὶ πέρω δυς εἶναι δοκυσης; καὶ μάλα, ἔφην. ὑκοῦν καὶ βυνός τις ὑψηλὸς δοκεῖ

εἶναι, καὶ ἀνάβασις σενὴ πάνυ, καὶ ἠρημνὲς ἔχουσα ἔνθεν κἀκεῖθεν βαθεῖς; ὁρῶ. αὕτη τοίνυν ἐστὶν ἡ ὁδὸς, ἔφη, ἡ ἄγουσα πρὸς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν· καὶ μάλα γε χαλεπὴ προσιδεῖν. ἐκεῖνο καὶ ἄνω γε. περὶ τὸν βωμὸν, ὁρᾷς πέτραν μεγάλην, καὶ ὑψηλήν, κύκλῳ ἀπόκρημνον; ὁρῶ, ἔφην. ὁρᾷς δὲ καὶ γυναῖκας δύο, ἑστηκυίας ἐπὶ τῆς πέτρας, λιπαρὰς, καὶ εὐσκήμονας τῷ σώματι. καὶ ὡς ἐκτετάκασι τὰς χεῖρας προθύμως; ὁρῶ. ἀλλὰ τίνες καλοῦνται, ἔφη, αὗται; ἡ μὲν ἐγκράτεια καλεῖται, ἔφη· ἡ δὲ, καρτερία. εἰσὶ δὲ ἀδελφαί. τί οὖν τὰς χεῖρας ἐκτετάκασιν ὕτω προθύμως; παρακαλοῦσιν, ἔφη, τοὺς παραγινομένους ἐπὶ τὸν

τόπον, θαρρεῖν, καὶ μὴ ἀποδειλιᾶν, λέγουσαι· ὅτι βραχὺ ἔτι δεῖ καρτερῆσαι αὐτούς. εἶτα ἥξουσιν εἰς ὁδὸν καλήν. ὅταν ἓν παραγένωνται ἐπὶ τὴν πέτραν, πῶς ἀναβαίνουσιν; ὁρῶ γὰρ ὁδὸν φέρουσαν ὀδεμίαν ἐπ' αὐτήν. αὗται ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ προσκαταβαίνουσι, καὶ ἕλκουσιν αὐτοὺς ἄνω πρὸς ἑαυτάς· εἶτα κελεύουσιν αὐτοὺς διαναπαύσασθαι. καὶ μετὰ μικρὸν διδόασιν ἰσχὺν καὶ θάρσος, καὶ ἐπαγγέλλονται αὐτούς καλαστῆσαι πρὸς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν, καὶ δεικνύουσιν αὐτοῖς τὴν ὁδὸν, ὡς ἔστι καλή τε καὶ ὁμαλὴ, καὶ εὐπόρευτος, καὶ καθαρὰ παντὸς κακοῦ, ὥς περ ὁρᾷς. ἐμφαίνει, νὴ δία. ὁρᾷς ἓν, ἔφη, καὶ ἔμπροσθε τοῦ ἄλσους ἐκείνου τόπον τινὰ, ὃς

δοκεῖ καλός τι εἶναι, καὶ λειμωνοειδὴς, καὶ φωτὶ πολλῷ καλαλαμπόμενος; καὶ μάλα. καλανοεῖς ἓν καὶ ἐν μέσῳ τῷ λειμῶνι περίβολον ἕτερον, καὶ πύλην ἑτέραν; ἔστιν ἔτως. ἀλλὰ τίς καλεῖται ὁ τόπος ἕτος; εὐδαιμόνων οἰκητήριον, ἐφη. ὧδε γὰρ διαιρίβεσιν αἱ ἀρεταὶ πᾶσαι, καὶ ἡ εὐδαιμονία. εἶεν, ἔφην ἐγὼ ὡς καλὸν τὸν τόπον εἶναι. ἐκεῖν παρὰ τὴν πύλην ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι γυνή τίς ἐστι καλὴ, καὶ καθεστηκυῖα τὸ πρόσωπον, μέση δὲ καὶ κεκριμένη ἤδη τῇ ἡλικίᾳ, στολὴν δ' ἔχουσα ἁπλῆν, καὶ ἀκαλλώπιστον; ἔστηκε δὲ ἐκ ἐπὶ στρογγύλε λίθε, ἀλλ' ἐπὶ τετραγώνε, ἀσφαλῶς κειμένε. καὶ μετὰ ταύτης ἄλλαι δύο εἰσί.

θυγατέρες τινὲς δοκοῦσιν εἶναι. ἐμφαίνει ὅτως ἔχειν. τούτων τοίνυν ἡ μὲν ἐν τῷ μέσῳ, παιδεία ἐστίν· ἡ δὲ, ἀλήθεια· ἡ δὲ, πειθώ. τί δὲ ἔστηκεν ἐπὶ λίθου τετραγώνου αὕτη; Σημεῖον, ἔφη, ὅτι ἀσφαλής τε, καὶ βεβαία, ἡ πρὸς αὐτὴν ὁδὸς ἐστὶ τοῖς ἀφικνουμένοις, καὶ τῶν διδομένων ἀσφαλὴς ἡ δόσις τοῖς λαμβάνουσι. καὶ τίνα ἐστὶν, ἃ δίδωσιν αὕτη; θάρσος, καὶ ἀφοβία, ἔφη ἐκεῖνος. ταῦτα δὲ τίνα ἐστίν; ἐπιστήμη, ἔφη, τοῦ μηδὲν ἂν ποτε δεινὸν παθεῖν ἐν τῷ βίῳ. ἡράκλεις, ὡς καλὰ, ἔφην, τὰ δῶρα. ἀλλὰ τίνος ἕνεκεν ἔξω τοῦ περιβόλου ἔστηκεν ὅτως; ὅπως τοὺς παραγενομένους, ἔφη, θεραπεύῃ, καὶ

ποτίζῃ τῇ καθαρτικῇ δυνάμει. εἶθ' ὅταν καθαρθωσιν, ὕτως αὐτὸς εἰσάγῃ πρὸς τὰς ἀρετὰς. πῶς τοῦτο, ἔφην ἐγὼ; ὁ γὰρ Συνίημι. ἀλλὰ Συνήσεις, ἔφη. ὡς ἂν εἴ τις φιλοτίμως κἀμνων ἐτύγχανε, πρὸς τὸν ἰατρὸν ἂν δήπου γένομενος, πρότερον καθαρτικοῖς ἐξέβαλε πάντα τὰ νοσοποιοῦντα· εἶτα ὕτως ἂν αὐτὸν ὁ ἰατρὸς εἰς ἀνάληψιν, καὶ ὑγίειαν, καθέστηκεν· εἰ δὲ μὴ ἐπείθετο οἷς ἐπέτατεν, εὐλόγως ἂν δήπου ἀπωσθεὶς ἐξώλετο ὑπὸ τῆς νόσου. ταῦτα Συνίημι, ἔφην ἐγώ. τὸν αὐτὸν τοίνυν τρόπον, ἔφη, καὶ πρὸς τὴν παιδείαν ὅτάν τις παραγίγνηται, θεραπεύει αὐτὸν, καὶ ποτίζει τῇ ἑαυτῆς δυνάμει ὅπως

ἐκκαθάρῃ τῳῶτον, καὶ ἐκβάλῃ τὰ κακά τάνλα, ὅσα ἔχων ἦλθε. ποῖα ταῦτα; τὴν ἄγνοιαν, καὶ τὸν πλάνον, ὃν ἐπεπώκει παρὰ τῆς ἀπάτης, καὶ τὴν ἀλαζονείαν, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ τὴν ἀκρασίαν, καὶ τὸν θυμὸν, καὶ τὴν φιλαργυρίαν, καὶ τὰ λοιπὰ τάνλα, ὧν ἐνεπλήσθη ἐν τῷ τῳώτῳ τῳεριβόλω. ὅταν ἓν καθαρθῇ, τῷ αὐτὸν ἀποστέλλει; ἔνδον, ἔφη, τῳὸς τὴν ἐπιστήμην, καὶ τῳὸς τὰς ἄλλας ἀρετάς. ποίας ταύτας; οὐχ ὁρᾷς, ἔφη, ἔσω τῆς τῴύλης χορὸν γυναικῶν, αἱ ἐυειδεῖς δοκοῦσιν εἶναι. καὶ εὔτακτοι, καὶ σολὴν ἀτρύφερον, καὶ ἁπλῆν ἔχουσιν· ἔτι τε ὡς ἄπλαστοί εἰσι, καὶ ὐδαμῶς κεκαλ-

λωπισμέναι, ὡς ϖερ αἱ ἄλλαι; ὁρῶ, ἔφην. ἀλλὰ τίνες αὗται καλοῦνται; ἡ μὲν ϖρώτη, ἐπισήμη, ἔφη, καλεῖται· αἱ δε ἄλλαι, ταύτης ἀδελφαὶ, ἀνδρεία, καὶ δικαιοσύνη, καλοκαγαθία. Cωφροσύνη, εὐταξία, ἐλευθερία, ἐγκράτεια, πραότης. ὦ κάλλισαι, ἔφην ἔγω γε· ὡς ἐν μεγάλῃ ἐλπίδι ἐσμέν. ἐάν Cυνῆτε, ἔφη, καὶ ἔξιν ϖεριποιήσησθ' ὧν ἀκέετε. ἀλλὰ ϖροσέξομεν ὡς μάλισα, ἔφην ἔγωγε. τοιγαρῦν, ἔφη, Cωθήσεσθε. ὅταν ἓν παραλάβωσιν αὐτὸν μητέρα, ϖῦ ἀπάγουσι; ϖρὸς τὴν μητέρα, ἔφη. αὕτη δὲ τίς ἐσιν; εὐδαιμονία, ἔφη. ϖοία δὲ ἐσιν αὕτη; ὅρᾳς τὴν ὁδὸν ἐκείνην, τὴν φέρουσαν επὶ τὸ ὑψη-

λὸν ἐκεῖνο, ὃ ἐστὶν ἀκρόπολις τῶν περιβόλων πάντων; ὁρῶ. ἐκεῖν ἐπὶ τῇ προπυλαίᾳ γυνὴ καθεσηκυῖα, ἐυειδής τις, κάθηται ἐπὶ θρόνᾳ ὑψηλῇ, κεκοσμημνη ἐλευθέρως, καὶ ἀπεριέργως, καὶ ἐσεφανωμένη σεφάνῳ ἐυανθεῖ πάνυ καλῶς; ἐμφαίνει ἔτως ἔχειν. αὕτη τοίνυν ἐστὶν ἡ ἐυδαιμονία, ἔφη. ὁταν ἔν ὧδέ τις παραγένηται, τί ποιεῖ; σεφανοῖ αὐτὸν, ἔφη, τῇ ἑαυτῆς δυνάμει ἡ ἐυδαιμονία, καὶ αἱ ἄλλαι πᾶσαι ἀρεταὶ, ὥσπερ τὲς νενικηκότας τὲς μεγίστας ἀγῶνας. καὶ ποίᾳς ἀγῶνας νενίκηκεν αὐτός; ἔφην ἐγώ. τὲς μεγίστας, ἔφη· καὶ τὰ μέγιστα θηρία, ἃ πρότερον αὐτὸν καλήσθιε, καὶ ἐκόλαζε, καὶ

ἐποίει δῆλον. ταῦτα πάντα νενίκηκε, καὶ ἀπέρριψεν ἀφ' ἑαυτῆ, καὶ κεκράτηκεν ἑαυτῆ, ὥστε ἐκεῖνα νῦν τούτῳ δουλευσι, καθάπερ ἦτος ἐκείνοις πρότερον. ποῖα λέγεις ταῦτα τὰ θηρία; πάνυ γὰρ ἐπιθυμῶ ἀκοῦσαι. πρῶτον μὲν, ἔφη, την ἄγνοιαν, καὶ τὸν πλάνον. ἢ δοκεῖ σοι θηρία ταῦτα εἶναι; καὶ πονηρά γε, ἔφην ἐγώ. εἶτα τὴν λύπην, καὶ τὸν ὀδυρμὸν, καὶ τὴν φιλαργυρίαν, καὶ τὴν ακρασίαν, καὶ τὴν λοιπὴν ἅπασαν κακίαν. πάντων τούτων κρατεῖ, καὶ δουλεῖται, ὥσπερ τὸ πρότερον. ὦ καλῶν ἔργων, ἔφην ἐγὼ, καὶ καλλίστης νίκης. ἀλλ' ἐκεῖνο ἔτι μοι εἰπὲ, τίς ἡ δύναμις τοῦ σεφά-

νε, ὦ ἔφης στεφανοῦσθαι αὐτὸν; εὐδαιμονικὴ, ὦ πεπαίσκε. ὁ γὰρ στεφανωθεὶς ταύτῃ τῇ δυνάμει, εὐδαίμων γίνεται, καὶ μακάριος, καὶ οὐκ ἔχει ἐν ἑτέροις τὰς ἐλπίδας τῆς εὐδαιμονίας, ἀλλ' ἐν ἑαυτῷ. ὡς καλὸν τὸ νίκημα λέγεις. ὅταν δὲ στεφανωθῇ, τί ποιεῖ, ἢ ποῖ βαδίζει; ἀγῶσιν αὐτὸν, ὑπολαβοῦσαι αἱ ἀρεταὶ. πρὸς τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅθεν ἦλθε πρότερον, καὶ δεικνύουσιν αὐτῷ τὰς ἐκεῖ διαβιβούσας, ὡς κακῶς καὶ ἀθλίως ζῶσι, ὡς ναυαγοῦσιν ἐν τῷ βίῳ, καὶ πλανῶνται, καὶ ἄγονται κατακεκραμένοι ὥς περ ὑπὸ πολεμίων· οἱ μὲν ὑπ' ἀκρασίας· οἱ δὲ ὑπ' ἀλαζονείας· οἱ δὲ ὑπο φιλαργυρίας

οἱ δὲ ὑπὸ κενοδοξίας· ἕτεροι δὲ ὑφ' ἑτέρων κακῶν, ἐξ ὧν ὐ δύνανται ἐκλῦσαι ἑαυτὺς τῶν δεινῶν, οἷς δέδενται, ὥς τε ζωθῆναι, καὶ ἀφικέσθαι ὧδε· ἀλλὰ ταράττονται διά παντος τὸ βίυ. τῦτο δὲ πάσχυσι, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὴν ἔνθαδε ὁδὸν ἐυρεῖν. ἐπελάθοντο γὰρ τὸ παρὰ τῦ δαιμονίυ πρόσταγμα. ὀρθῶς μοι δοκεῖς λέγειν. ἀλλὰ καὶ τῦτο πάλιν ἀπορῶ, διὰ τί δεικνύυσιν αὐτῷ τὸν τόπον ἐκεῖνον αἱ ἀρεταὶ, ὅθεν ἦκει τὸ πρότερον; ὐκ ἀκριβῶς ἤδει, ὐδὲ ἠπίσατο, ἔφη, ὐδὲν τῶν ἐκεῖ, ἀλλ' ἐνεδοίαζε, καὶ διὰ τὴν ἄγνοιαν, καὶ τὸν πλάνον, ὃν δὴ ἐπεπώκει, τὰ μὴ ὄντα ἀγαθὰ, ἐνόμιζεν ἀγαθα εἶναι,

καὶ τὰ μὴ ὄντα κακὰ, κακά. διὸ καὶ ἔζη κακῶς, ὥς περ οἱ ἄλλοι, οἱ ἐκεῖ διαῤῥίβοντες. νῦν δὲ ἀπειληφὼς τὴν ἐπιστημην τῶν Συμφερόντων, αὐτὸς τε καλῶς ζῇ, καὶ τύτες θεωρεῖ, ὡς κακῶς πράσσυσιν. ἐπειδὰν ἓν θεωρήσῃ πάντα, τί ποιεῖ, ἢ ποι βαδίζει; ὅπυ ἂν βέλῃται, ἔφη. πανταχῦ γὰρ ἐστὶν αὐτῷ ἀσφάλεια, ὥς περ τὸ κωρύκιον ἄνῤῥον ἔχονλι· καὶ πανταχῦ ἔ ἂν ἀφίκηται, πάντα καλῶς βιώσεται, μετὰ πάσης ἀσφαλείας. ὑποδέξονται γὰρ αὐτὸν ἀσμένως πάντες· καθάπερ τὸν ἰατρὸν οἱ πάσχονλες. ποτερον ἓν κἀκείνας τὰς γυναῖκας, ἃς ἔφης θηρία εἶναι, ὐκ ἔτι φοβεῖται, μή

τι πάθη ὑπ' αὐτῶν; ἴδὲν δ' μή διοχληθήσεται, ἔτε ὑπὸ ὀδύνης, ἔτε ὑπὸ λύπης, ἔτε ὑπ' ἀκρασίας, ἔτε ὑπὸ φιλαργυρίας, ἔτε πενίας, ἔτε ὑπ' ἄλλε κακε ἑδενός. ἀπάντων γὰρ κυριεύει, καὶ ἐπάνω πάντων ἐστὶ τῶν πρότερον αὐτὸν λυπήντων· καθάπερ οἱ ἐχιδνῆοι. τὸ γὰρ θηρία δήπε, πάντας τὲς ἄλλες κακοποιεῖντα μέχρι θανάτε ἐκείνες δ' λυπεῖ, διὰ τὸ ἔχειν ἀντιφάρμακον αὐτὰς τῦτο. καὶ τῦτον ἑδὲν λυπεῖ, διά τὸ ἔχειν ἀντ. φάρμακον. καλῶς ἐμοὶ δοκεῖς λέγειν. ἀλλ' ἔτι τῦτό μοι εἰπὲ, τίνες εἰσὶν ἔτοι, οἱ δοκεῖντες ἐκεῖθεν ἀπὸ τε βιε πραγίνεσθαι; καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἐσεφανωμένοι, ἔμφασιν

ποιεῖσιν εὐφροσύνης τινὸς· οἱ δὲ ἀσεφάνωτοι, οἱ μὲν ἀπεγνωσμένοι, καὶ τὰς κνήμας, καὶ τὰς κεφαλὰς δοκοῦσι τετρίφθαι, καὶ ἔχονται δὲ ὑπὸ γυναικῶν τινων; οἱ μὲν ἐστεφανωμένοι, σεσωσμένοι εἰσὶ πρὸς τὴν παιδείαν, καὶ εὐφραίνονται τετυχηκότες αὐτῆς· οἱ δὲ ἀσεφάνωται, οἱ μὲν ἀπεγνωσμένοι ὑπὸ τῆς παιδείας, ἀνακάμπτουσι, κακῶς καὶ ἀθλίως διακείμενοι· οἱ δὲ ἀποδεδειλιακότες, καὶ ἀναβεβηκότες πρὸς τὴν καρτερίαν, πάλιν ἀνακάμπτουσι, καὶ πλανῶνται ἀνοδίαι αἱ δὲ γυναῖκες, αἱ μετ' αὐτῶν ἀκολουθοῦσαι, τίνες εἰσὶν αὗται; λύπαι, ἔφη, καὶ ὀδυναι, καὶ ἀθυμίαι, καὶ ἀδοξίαι, καὶ ἄγνοιαι.

πάντα κακὰ λέγεις αὐτοῖς ἀκολουθεῖν. νὴ δία, πάντα, ἔφη, ἀκολουθοῦσιν, ὅταν δὲ ὅτοι παραγένωνται εἰς τὸν πρῶτον περίβολον, πρὸς τὴν ἡδυπάθειαν, καὶ τὴν ἀκρασίαν, οὐχ ἑαυτὸς αἰτιῶνται· ἀλλ' εὐθὺς κακῶς λέγουσι, καὶ τὴν παιδείαν, καὶ τὸς ἐκεῖσε βαδίζοντας, ὡς ταλαίπωροι, καὶ ἄθλιοί εἰσι, καὶ κακοδαίμονες. οἳ τὸν βίον τὸν παρ' αὐτοῖς ἀπολίποντες, κακῶς ζῶσι, καὶ οὐκ ἀπολαύουσι τῶν παρ' αὐτοῖς ἀγαθῶν. ποῖα δὲ λέγουσιν ἀγαθὰ εἶναι; τὴν ἀσωτίαν, καὶ τὴν ἀκρασίαν, ὡς εἴποι ἄν τις ἐπὶ κεφαλαίῳ. τὸ γὰρ εὐωχεῖσθαι βοσκημάτων τρόπον, ἀπόλαυσιν μεγίστων

ἀγαθῶν ἡγῶνται εἶναι. αἱ δὲ ἕτεραι γυναῖκες, οἵ ἐκεῖθεν παραγιγνόμεναι, ἱλαραί τε καὶ γελῶσαι, τίνες καλοῦνται; δόξαι, ἔφη· καὶ ἀγαγοῦσαι πρὸς τὴν παιδείαν τοὺς εἰσελθόντας προς τὰς ἀρετάς, ἀνακάμπτουσιν, ὅπως ἕτέρους ἀγάγωσι, καὶ ἀναγελάσωσιν, ὅτι εὐδαίμονες ἤδη γεγόνασιν, ἐς τότε ἀπήγαγον. πότερον ἦν, ἔφην ἐγώ, αὗται εἴσω πρὸς τὰς ἀρετὰς εἰσπορεύονται; ἔφη, ἔ. ἃ γὰρ θέμις, δόξαν εἰσπορεύεσθαι πρὸς τὴν ἐπιστήμην· ἀλλὰ τῇ παιδείᾳ παραδιδόασιν αὐτούς. εἶτα ὅταν ἡ παιδεία παραλάβῃ, ἀνακάμπτουσιν αὖται πάλιν. ἄλλους ἄξουσαι. ὥς περ αἱ νῆες, τὰ φορτία ἐξελό-

μεναι, πάλιν ἀνακάμπτουσι, καὶ ἄλλων τινῶν γεμίζονται. ταῦτα μὲν δὴ καλῶς μοι δοκεῖς, ἔφην, ἐξηγῆσθαι· ἀλλ' ἐκεῖνο οὐδέπω ἡμῖν δεδήλωκας, τί προστάτει τὸ δαιμόνιον τοῖς εἰσπορευομένοις εἰς τὸν βίον ποιεῖν; θαρρεῖν, ἔφη. διὸ καὶ ὑμεῖς θαρρεῖτε· πάντα γὰρ ἐξηγήσομαι, καὶ οὐδὲν παραλείψω. κακῶς λέγεις, ἔφην ἐγώ. ἐπείνας ἔν τὴν χεῖρα πάλιν, ὁρᾶτε, ἔφη, τὴν γυναῖκα ἐκείνην, ἣ δοκει τυφλή τις εἶναι, καὶ ἐπὶ λίθῳ προσγύλῳ ἑστάναι, ἣν καὶ ἄρτι ὑμῖν εἶπον, ὅτι τύχη καλεῖται; ὁρῶμεν. ταύτῃ κελεύει, ἔφη, μὴ πιστεύειν, καὶ βέβαιον μηδὲν πιστεύειν, μηδὲ ἀσφαλὲς ἔχειν, ὅ, τι ἂν πάρ'

αὐτῆς λάβῃ τὶς, μηδὲ ὡς ἴδια ἡγεῖσθαι. ἐδὲν γὰρ κωλύει ταῦτα πάλιν ἀφελέσθαι, καὶ ἑτέρῳ διδόναι. πολλάκις γὰρ τοῦτο εἴωθε ποιεῖν. καὶ διὰ ταύτην ἓν τὴν αἰτίαν κελεύει, μὴ πρὸς τὰς αὐτῆς δόσεις ἤτ[ι]ος γίγνεσθαι· καὶ μήτε χαίρειν, ὅταν διδῷ, μήτε ἀθυμεῖν, ὅταν ἀφέληται· καὶ μήτε ψέγειν αὐτὴν, μήτε ἐπαινεῖν. ἐδὲν γὰρ ποιεῖ μετὰ λογισμοῦ, ἀλλ' εἰκῇ, καὶ ὡς ἔτυχε, πάντα· ὥσπερ πρότερον ὑμῖν ἔλεξα. διὰ τοῦτο ἓν τὸ δαιμόνιον κελεύει μὴ θαυμάζειν, ὅ, τι ἄν πράτ[τ]ῃ αὐτη, μηδὲ γίγνεσθαι ὁμοίως τοῖς κακοῖς τραπεζίταις. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι, ὅταν μὲν λάβωσι τὸ ἀρ-

γύριον παρὰ τῶν ἀνθρώπων χαιρουσι, καὶ ἴδιον νομίζουσιν εἶναι· ὅταν δὲ ἀπαιτῶνται, ἀγαναικτῶσι, καὶ δεινὰ οἴονται πεπονθέναι, ὐ μνημονεύοντες, ὅτι ἐπὶ τούτῳ ἔλαβον τὰ θέματα, ἐφ' ᾧ ὐδὲν κωλύει τὸν θέμενον πάλιν κομίσασθαι. ὡσαὐτως τοίνυν κελεύει ἔχειν τὸ διαμόνιον, καὶ πρὸς τὴν παρ' αὐτῆς δόσιν· καὶ μνημονεύειν ὅτι τοιαύτην ἔχει φύσιν ἡ τύχη, ὥς τε, ἃ δέδωκεν, ἀφελέσθαι, καὶ ταχέως πάλιν δῦναι πολλαπλάσια. αὖθις δὲ ἀφελέσθαι, ἃ δέδωκεν· ὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τὰ προὐπάρχοντα. ἃ γὲν δίδω, κελεύει λαμβάνειν παρ' αὐτῆς, καὶ συντόμως ἀπελθεῖν ἔχοντα πρὸς

τὴν βεβαίαν, καὶ ἀσφαλῆ δόσιν. ποίαν ταύτην; ἔφην ἐγώ. ἣν λήψονται παρὰ τῆς παιδείας, ἣν διασωθῶσιν ἐκεῖ. αὕτη ἔν τίς ἐστιν; ἡ ἀληθὴς ἐπιστήμη, ἔφη, τῶν συμφερόντων, καὶ ἀσφαλὴς δόσις, καὶ βεβαία, καὶ ἀμεταβλητος. φεύγειν ἔν κελεύει συνόμως πρὸς ταύτην· καὶ ὅταν ἔλθωσι πρὸς τὰς γυναῖκας ἐκείνας, ἃς καὶ πρότερον εἶπον, ὅτι ἀκρασία, καὶ ἡδυπάθεια καλῶνται, καὶ ἐνεῦθεν κελεύει συνόμως ἀπαλλάττεσθαι, καὶ μὴ πιστεύειν μηδὲ ταύταις μηδέν, ἕως ἂν πρὸς τὴν ψευδοπαιδείαν ἀφίκωνται. κελεύει ἔν αὐτοῖς χρόνον τινὰ ἐνδιατρίψαι, καὶ λαβεῖν ὅ, τι ἂν βέλωνται παρ'

αὐτῆς, ὥς περ ἐφόδιον· εἶτα ἔντεῦθεν ἀπιέναι πρὸς τὴν ἀληθινήν παιδείαν Συνῆόμως. ταῦτ' ἐσὶν ἃ προσάσσει τὸ δαιμόνιον. ὅς τις τοίνυν παρ' αὐτά τι ποιεῖ, ἢ παρακύει, ἀπόλλυται κακος κακῶς. ὁ μὲν δὴ μῦθος, ὦ ξένοι, ὁ ἐν τῷ πίνακι, τοιοῦτός ἡμῖν ἐσιν. ει δὲ δεῖ τι προσπυθέσθαι περὶ ἑκάσε τύτων, ἔδεις φθόνος· ἐγὼ γὰρ ὑμῖν φράσω. καλῶς λέγεις, ἔφην ἐγώ. ἀλλὰ τί κελεύει αὐτὸς τὸ δαιμόνιον λαβεῖν παρὰ τῆς ψευδοπαιδείας; ταῦθ' ἃ δοκεῖ εὔχρησα εἶναι. ταῦτ' ἔν τίνα ἐσὶ; γραμματα, ἔφη, καὶ τῶν ἄλλων μαθημάτων, ἃ καὶ Πλάτων φησὶν, ὥσανεὶ χαλινῶ τινος δύναμιν

ἔχειν τοῖς νέοις, ἵνα μὴ εἰς ἕτερα περισπῶνται. πότερον δὲ ἀνάγκη ταῦτα λαβεῖν, εἰ μέλλοι τις ἥξειν πρὸς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν, ἢ οὔ; ἀνάγκη μὲν οὐδεμία, ἔφη· χρήσιμα μέν τοι ἐστί. πρὸς δὲ τὸ βελτίους γενέσθαι, οὐδὲν συμβάλλεται ταῦτα. οὐδὲν ἆρα, λέγεις ταῦτα χρήσιμα εἶναι, πρὸς τὸ βελτίους γενέσθαι ἄνδρας; οὐδέν· ἔστι γὰρ καὶ ἄνευ τούτων βελτίους γενέσθαι· ὅμως δὲ οὐκ ἄχρηστα κἀκεῖνά ἐστιν. ὡς γὰρ δι' ἑρμηνέως συμβάλλομεν τὰ λεγόμενά που, ὅμως μέν τοι γε οὐκ ἄχρηστον ἦν καὶ ἡμᾶς αὐτὸς τὴν φωνὴν ἀκριβεστέραν ἔχειν, ἂν τι συνηκαμεν. ἔτω ἄνευ τούτων τῶν μαθημάτων οὐδὲν κωλύσει βελ-

τίας γενέσθαι. πότερον οὐδὲν προέχουσιν ἕτοι οἱ μαθήματικοὶ πρὸς τὸ βελτίους γενέσθαι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων; πῶς μέλλουσι προέχειν, ἐπειδὰν φαίνωνται ἠπατημένοι περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν ὥς περ οἱ ἄλλοι, καὶ ἔτι καλεχόμενοι ὑπὸ πάσης κακίας; οὐδὲν γὰρ κωλύει εἰδέναι μὲν γράμματα, καὶ κατέχειν τὰ μαθήματα πάντα, ὁμοίως δὲ μέθυσον καὶ ἀκρατῆ εἶναι, καὶ φιλαργυρον, καὶ ἄδικον, καὶ προδότην, καὶ τὸ πέρας, ἄφρονα, ἀμέλει πολλοὺς τοιούτους ἐστιν ἰδεῖν. πῶς ἕν ἕτοι προέχουσιν, ἔφη, εἰς τὸ βελτίους ἄνδρας γενέσθαι, ἕνεκα τούτων τῶν μαθημάτων; οὐδαμῶς φαίνεται ἐκ

τύτυ τῦ λόγυ. ἀλλὰ τί ἐστιν, ἔφην ἐγώ, τὸ αἴτιον; ὅτι ἐν τῷ δευτέρῳ περιβόλῳ διατρίβυσιν, ὡς περ ἐγγίζοντες τοῖς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν. καὶ τί τῦτο ὠφελεῖ αὐτὺς, ἔφη; ὅταν πολλάκις ἐσὶν ἰδεῖν παραγινόμενυς, ἐκ τῦ πρώτυ περιβολυ, ἀπὸ τῆς ἀκρασίας, καὶ τῆς ἄλλης κακίας εἰς τὸν τρίτον περίβολον, πρὸς τὴν παιδείαν τὴν ἀληθινὴν, εἰ τύτυς τὺς μαθηματικὺς παραλλάττυσιν· ὡς τε τῶς ἔτι προέχυσιν; ἆρα ἢ ἀκινητότεροι, ἢ δυσμαθέστεροί εἰσι; πῶς, ἔφην, τῦτο, ἐγώ; ὅτι οἱ ἐν τῷ δευτέρῳ περιβόλῳ, εἰ μηδὲν ἄλλο, προσποιῦνταί γε ἐπίστασθαι, ἃ δὲ οὐκ οἴδασιν. ἕως δ' ἂν ἔχωσι ταύτην

τὴν δόξαν, ἀκινήτους αὐτοὺς ἀνάγκη εἶναι, πρὸς τὸ ὁρμᾶν πρὸς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν. εἶτα τὸ ἕτερον ὐχ ὁρᾷς, ὅτι καὶ αἱ δόξαι ἐκ τοῦ πρώτου περιβόλου εἰσπορεύονται πρὸς αὐτοὺς ὁμοίως. ὥστε οὐδὲν ὅτοι ἐκείνων βελτίους εἰσὶν, ἐὰν μὴ καὶ τούτοις ζυμῇ μελαμέλεια, καὶ πεισθῶσιν, ὅτι ὐ παιδείαν ἔχουσιν, ἀλλὰ ψευδοπαιδείαν, δι' ἣν ἀπατῶνται. ἕτω δὲ διακείμενοι, ὐκ ἄν ποτε σωθεῖεν. καὶ ὑμεῖς τοίνυν, ὦ ξένοι, ἔφη, ἕτω ποιεῖτε, καὶ ἐνδιατρίβετε τοῖς λεγομένοις, μέχρις ἂν ἕξιν λαβεῖν. ἀλλὰ περὶ τῶν αὐτῶν πολλάκις δεῖ ἐπισκοπεῖν, καὶ μὴ διαλείπειν· τὰ δὲ ἄλλα πάρεργα ἡγήσασθαι. εἰ δὲ

μὴ, ὐδὲν ὄφελος ἐσαὶ, ὧν νῦν ἀκούετε, ποιήσομεν. τοῦτο δὲ ἐξήγησαι, πῶς ὐκ ἔστιν ἀγαθὰ, ὅσα, λαμβάνουσιν οἱ ἄνθρωποι παρὰ τῆς τύχης; οἷον, τὸ ζῆν, τὸ ὑγιαίνειν, τὸ πλουτεῖν, τὸ ἐυδοξεῖν, τὸ τέκνα ἔχειν, τὸ νικᾶν, καὶ τὰ λοιπὰ, ὅσα τούτοις παραπλήσια. ἢ πάλιν τὰ ἐναντία, πῶς ὐκ ἔστι κακά; πάνυ γὰρ ἡμῖν παράδοξον, καὶ ἄπιστον δοκεῖ τὸ λέγομενο. ἄγε τοινυν, πειρῶ, ἔφη, ἀποκρίνασθαι τὸ φαινόμενον, περὶ ὧν ἄν σε ἐρωτῶ. ἀλλὰ ποιησω τοῦτο, ἔφην ἐγὼ. πότερον ἕν, κἂν κακῶς τις ζῇ, ἀγαθὸν ἐκείνῳ; ἔ μοι δοκεῖ, ἀλλὰ κακὸν, ἔφην ἐγὼ, πῶς ἕν ἀγαθὸν ἐστι τὸ ζῆν,

ἔφη, εἴ τωερ τούτῳ ἐστὶ κακόν; ὅτι τοῖς μὲν κακῶς ζῶσι, κακόι μοι δοκεῖ εἶναι· τοῖς δὲ καλῶς, ἀγαθόν. καὶ κακὸν ἆρα λέγεις τὸ ζῆν, καὶ ἀγαθὸν εἶναι; ἔγωγε. μὴ ἓν ἀτιθάνως λέγε. ἀδύναλον γὰρ, τό αὐτὸ πρᾶγμα, καὶ κακὸν, καὶ ἀγαθὸν εἶναι· ὅτω μὲν γὰρ καὶ ὠφέλιμον, καὶ βλαβερὸν ἄν εἴη· καὶ αἱρετὸν, καὶ φευκτὸν ἅμα ἀεί. ἀπίθανον μέν. ἀλλὰ τῶς, εἰ τὸ κακῶς ζῆν, ᾧ ἄν ὑπάρχει, κακόν τι ὑπαρχει αὐτῷ, ἢ κακὸν αὐτὸ τὸ ζῆν τῷ κακῶς ζῆν. ἢ ἔ σοι φαίνεται; ἀμέλει ἐδ' ἐμοὶ δοκεῖ τὸ αὐτὸ εἶναι. τὸ τοίνυν ζῆν ἢ κακόν ἐστιν· ἐπεὶ εἴην κακόν, τοῖς ζῶσι καλῶς κακὸν δὴ ὑπῆρ-

χεν, ἐπεὶ τὸ ζῆν αὐτοῖς ὑπῆρχεν ὅπερ ἐστὶ κακον. ἀληθῆ μοι δοκεῖς λεγειν. ἐπεὶ τοίνυν ἀμφοτέροις Συμβαίνει τὸ ζῆν, καὶ τοῖς κακῶς ζῶσι, καὶ τοῖς καλῶς· ἢ οὐκ ἂν εἴη ὅτε ἀγαθὸν εἶναι τὸ ζῆν, ὅτε κακόν· ὡς περ δὲ τὸ τέμνειν, καὶ καίειν, ἐν τοῖς ἀρρωστοῦσίν ἐστι νοσερὸν, καὶ ὑγιεινόν. οὐκοῦν ὅτω καὶ ἐωὶ τῷ ζῆν ἐστι ταῦτα, Σὺ τοίνυν ὅτω θεώρησον, πότερον ἂν βέλοιο, ζῆν κακῶς, ἢ ἀποθανεῖν καλῶς καὶ ἀνδρείως; ἀποθανεῖν. ἔγωγε καλῶς. οὐκοῦν δὲ τὸ ἀποθανεῖν κακόν ἐστιν, εἴπερ αἱρετώτερόν ἐστι πολλακις τὸ ἀποθανεῖν τῷ ζῆν. ἔστι ταῦτα. οὐκοῦν ὁ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῷ ὑγιαί-

νειν, καὶ νοσεῖν. πολλάκις γὰρ ὁ Συμφέρει ὑγιαίνειν, ἀλλὰ τἐναντίον, ὅταν ἡ περίστασις τοιαύτη. ἀληθῆ λέγεις. ἄγε δὴ, Σκεψώμεθα καὶ περὶ τοῦ πλουτεῖν ὅτως, εἴγε θεωρεῖν ἐστιν, ὡς πολλάκις ἐστὶν ἰδεῖν ὑπάρχοντά τινι πλοῦτον, κακῶς δὲ ζῶντα τοῦτον καὶ ἀθλίως. νὴ δία, πολλούς γε. ἦκουν οὐδὲν τούτοις ὁ πλοῦτος βοηθεῖ εἰς τὸ ζῆν καλῶς; ὁ φαίνεται. αὐτοὶ γὰρ φαῦλοί εἰσιν. ἦκουν τὸ Σπουδαίους εἶναί ἐκ ὁ πλοῦτος ποιεῖ, ἀλλὰ ἡ παιδεία. εἰκός γε. ἐκ τούτου ἄρα τοῦ λόγου, οὗ ὁ πλοῦτος ἀγαθόν ἐστιν, εἴ περ ὁ βοηθεῖ τοῖς ἔχουσιν αὐτὸν, εἰς τὸ βελτίους εἶναι; φαίνεται. ὅτως ὁ-

δὲ Συμφέρει ἄρα ἐνίοις πλουτεῖν, ὅταν μὴ ἐπίστανται τῷ πλούτῳ χρῆσθαι. δοκεῖ μοι. πῶς ἔν τοῦτο ἄν τις κρινεῖ ἀγαθὸν εἶναι, ὃ πολλάκις δ' Συμφέρει ὑπάρχειν; δαιμῶς. ἐκὼν εἰ μέν τις ἐπίσταται πλούτῳ χρῆσθαι καλῶς καὶ ἐμπειρίως, εὖ βιώσεται· εἰ δὲ μή, κακῶς. ἀληθέστατά μοι δοκεῖς τοῦτο λέγειν. καὶ τὸ Σύνολον δέ, τὸ τιμᾶν ταῦτα, ὡς ἀγαθὰ ὄντα, ἢ ἀτιμάζειν, ὡς κακὰ, τοῦτό ἐστι τὸ ταράττον τοὺς ἀνθρώπους, καὶ βλάπτον, ὅταν τιμῶσί τε αὐτὰ, καὶ οἴωνται διὰ τούτων μόνων εὐδαιμονεῖν· καὶ πάνθ' ἑπομένως πράττουσιν ἕνεκα τούτων,

καὶ τὰ ἀσεβέσταλα δοκεῖν εἶναι. ταῦτα δὲ πάσχουσι διὰ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἄγνοιαν.

ΠΡΟΔΙΚΟΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ

ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ.

ΦΗΣΙ (πρόδικος,) ἡρακλέα, ἐπεὶ ἐκ παίδων εἰς ἥβην ὥρμᾶτο, ἐν ᾗ οἱ νεοι, ἤδη αὐτοκράτορες γιγνόμενοι, δηλῶσιν εἴτε τὴν δι' ἀρετῆς ὁδὸν τρέψονται ἐπὶ τὸν βίον, εἴτε τὴν διὰ κακίας, ἐξελθόντα εἰς ἡσυχίαν καὶ θῆσθαι, ἀπορῶντα ὁποτέραν τῶν ὁδῶν τραπῆναι. καὶ φανῆναι αὐτῷ

δύο γυναῖκας προϊέναι μεγάλας· καὶ τὴν μὲν ἑτέραν εὐπρεπῆ τε ἰδεῖν, καὶ ἐλευθέριον, φύσει κεκοσμημένην, τὸ μὲν σῶμα καθαρότητι, τὰ δὲ ὄμματα αἰδοῖ, τὸ δὲ σχῆμα σωφροσύνῃ, ἐσθῆτι δὲ λευκῇ· τὴν δ' ἑτέραν τεθραμμένην μὲν εἰς πολυσαρκίαν τέ καὶ ἁπαλότητα, κεκαλλωπισμένην δὲ τὸ μὲν χρῶμα, ὥστε λευκοτέραν τε καὶ ἐρυθροτέραν τοῦ ὄντος δοκεῖν φαίνεσθαι· τὸ δὲ σχῆμα, ὥστε δοκεῖν ὀρθοτέραν τῆς φύσεως εἶναι· τὰ δὲ ὄμματα ἔχειν ἀναπεπταμένα· ἐσθῆτα δὲ, ἐξ ἧς ἂν μάλιστα ὥρα διαλάμποι· καὶ ἀσκοῦσιν δ' ἅμα ἑαυτὴν, ἐπισκοῦσιν δὲ καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτὴν θεᾶται. πολλά-

κις δὲ καὶ εἰς τὴν ἑαυτῆς Σκιὰν ἀποβλεπειν. ὡς δ' ἐγένετο πλησίεσερον τῶ ἡρακλέους, τὴν μὲν πρόσθεν ῥηθεῖσαν ἰέναι τὸν αὐτὸν τρόπον· τὴν δ ἑτέραν, φθάσαι βουλομένην, προσδραμεῖν τῷ ἡρακλεῖ, καὶ εἰπεῖν· ὁρῶ σε, ὦ ἡράκλεις, ἀπορῶντα ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπῃ· ἐὰν οὖν ἐμὲ φίλην ποιήσῃς, ἑωὶ τὴν ἡδίσην τε καὶ ῥᾴσην ὁδὸν ἄξω σε, καὶ τῶν μὲν τερπνῶν ἀδενὸς ἄγευσος ἔσῃ· τῶν δὲ καλεπῶν ἄπειρος διαβιώσῃ. πρῶτον μὲν γὰρ ὑ πολέμων, ἀδὲ πραγμάτων φρονλιεῖς, ἀλλὰ σκοπούμενος δὴ ἔσῃ, τί ἄν κεχαρισμένον ἢ σιτίον, ἢ ποτὸν εὕροις, ἢ τι ἄν ἰδὼν, ἢ τί ἀκού-

σας τερφθείης, ἢ τίνων ὀφρεινόμενος, ἢ ἀτρόμενος ἠσθείης, τίσι δὲ παιδικοῖς ὁμιλῶν μᾶλις' ἂν εὐφρανθείης, καὶ πῶς ἄν μαλακώτατα καθευδοις, καὶ πῶς ἄν ἀπονώτατα τῶν πάντων τυγχάνοις. ἐὰν δὲ ποτε γένηται τις ὑποψία σπάνεως, ἀφ' ὧν ἔσαι ταῦτα, ὦ φόβος, μή σε ἀγαγω ἐπὶ τὸ πονεῖν καὶ ταλαιπωρεῖν τῷ σώματι καί τῇ ψυχῇ ταῦτα πορίζεσθαι, ἀλλ' οἷς ἂν οἱ ἄλλοι ἐργάζωνται, τούτοις σὺ χρῆσῃ, ἀδενὸς ἀπεχόμενος, ὅθεν ἂν δυνατὸν ᾖ τι κερδαναι. πανταχόθεν γὰρ ὠφελεῖσθαι τοῖς ἐμοὶ ξυνοῦσιν ἐξουσίαν ἔγωγε παρέχω. καὶ ὃ ἡρακλῆς ἀκούσας ταῦτα· ὦ γυναι,

ἔφη, ὄνομα δὲ Coι τί ἐστιν; ἡ δέ, οἱ μὲν ἐμοὶ φίλοι, ἔφη, καλοῦσί με εὐδαιμονίαν· οἱ δὲ μισοῦντές με, ὑποκορίζομενοι ὀνομάζουσί με κακίαν. καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἑτέρα γυνὴ προσελθοῦσα εἶπεν· καὶ ἐγὼ ἥκω πρὸς Cε, ὦ ἡράκλεις, εἰδυια τὸς γεννήσανλάς Cε, καὶ τὴν φύσιν τὴν σὴν ἐν τῇ παιδείᾳ καλαμαθοῦσα· ἐξ ὧν ἐλπίζω, εἰ τὴν πρὸς ἐμὲ ὁδὸν τραποιο, Cφόδ' ἄν Cε τῶν καλῶν καὶ Cεμνῶν ἐργάτην ἀγαθὸν γενεσθαι, καὶ ἐμὲ ἔτι πολὺ ἐνλιμολέραν, καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς διαπρεπεσέραν φανῆναι. οὐκ ἐξαπαλήσω δέ Cε προοιμίοις ἡδονῆς, ἀλλ' ἥπερ οἱ θεοὶ διέθεσαν, τὰ ὄνλα διηγήσομαι μετ' ἀληθείας. τῶν γὰρ

ὄπλων ἀγαθῶν, καὶ καλῶν ὁδὲν, ἄνευ πόνε καὶ ἐπιμελείας θεοὶ διδόασιν ἀνθρώποις. ἀλλ' εἴτε τὰς θεὰς ἵλεως εἶναί σοι βέλει, θεραπευτέον τὰς θεάς· εἴτε ὑπὸ φίλων ἐθέλεις ἀγαπᾶσθαι, τὰς φίλας εὐεργετητέον· εἴτε ὑπό τινος πόλεως ἐπιθυμεῖς τιμᾶσθαι, τὴν πόλιν ὠφελητέον· εἴτε ὑπὸ τῆς ἑλλάδος πάσης ἀξιοῖς ἐπ' ἀρετῇ θαυμαζεσθαι, τὴν ἑλλάδα πειρατέον εὖ ποιεῖν· εἴτε τὴν γῆν φέρειν σοι βέλει καρπὰς ἀφθόνας, τὴν γῆν θεραπευτέον· εἴτε ἀπὸ βοσκημάτων οἴει δεῖν πλουτίζεσθαι, τῶν βοσκημάτων οἴει δεῖν πλουτίζεσθαι, τῶν βοσκημάτων ἐπιμελητέον· εἴτε διὰ πολέμε ὀρ-

μας αὔξεσθαι, καὶ βέλει δύνασθαι τὲς τε φιλες ἐλευθερῦν, καὶ τὲς ἐχθρὲς χειρῦσθαι, τὰς πολεμικὰς τέχνας αὐτας τε παρὰ τῶν ἐπισαμένων μαθητέον, καὶ ὅπως αὐταῖς δεῖ χρῆσθαι, ἀσκητέον. εἰ δὲ καὶ τῷ Cώματι βέλει δυναλὸς εἶναι, τῇ γνώμῃ ὑπηρετεῖν ἐθιστέον τὸ Cῶμα, καὶ γυμναστέον σὺν πόνοις καὶ ἱδρῶτι. καὶ ἡ κακία ὑπολαβῦσα εἶπεν, ὡς φησι Πρόδικος· ἐννοεῖς ὦ ἡρακλεις, ὡς χαλεπὴν καὶ μακραν ὁδὸν ἐπὶ τὰς εὐφροσύνας ἡ γυνή Coι οὕτη διηγεῖται; ἐγὼ δὲ ῥαδίαν καὶ βραχεῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἄξω Ce. καὶ ἡ ἀρετὴ εἶπεν· ὦ τλῆμον, τί δὲ σὺ ἀγαθὸν ἔχεις; ἢ τί ἡδὺ οἶσθα,

μηδὲν τούτων ενεκα πραττειν ἐθέλουσα; ἥτις οὐδὲ τὴν τῶν ἡδέων ἐπιθυμίαν ἀναμένεις, ἀλλὰ πρὶν ἐπιθυμῆσαι, πάντων ἐμπίπλασαι. πρὶν μὲν πεινῆν, ἐσθίουσα· πρὶν δὲ διψῆν, πίνουσα. καὶ ἵνα μὲν ἡδέως φάγῃς, ὀψοποιὸς μηχανωμένη· ἵνα δὲ ἡδέως πίνῃς, οἴνους τε πολυτελεῖς παρασκευάζῃ, καὶ τῶ θέρους χιόνα περιθέουσα ζητεῖς. ἵνα δὲ καθυπνώσῃς ἡδέως, οὐ μόνον τὰς στρωμνας μαλακας, ἀλλὰ καὶ τὰς κλίνας, καὶ τὰ ὑποβαθρα ταῖς κλίναις παρασκευάζεις. οὐ γὰρ διὰ τὸ πονεῖν, ἀλλὰ διὰ τὸ μηδὲν ἔχει ὅ, τι ποιῇς, ὕπνου ἐπιθυμεῖς. τὰ δ' ἀφροδίσια πρὸ τῶ δεῖσθαι ἀναγκαζεις, πάντα μηχα-

νωμένη, καὶ γυναιξὶ καὶ ἀνδρασι χρωμένη. ἔτω γὰρ ϖαιδεύεις τὴς Ϲαυτῆς φίλυς· τῆς μὲν νυκτὸς ὑϐρίζυσα, τῆς δ' ἡμέρας τὸ χρησιμώταλον καλακοιμίζυσα· ἀθαναλος δὲ ἔσα, ἐκ θεῶν μὲν ἀπερρίψαι· ὑπὸ δὲ ἀνθρώπων ἀγαθῶν ἀτιμάζῃ. τῦ δὲ ϖάνλων ἡδίϛυ ἀκόσματος, ἐπαίνυ ἑαυτῆς, ἀνήκυος εἶ: καὶ τῦ ϖάνλων ἡδίϛυ θεαμαλος, ἀθέαλος ἐδὲν γὰρ ϖώϖοτε Ϲαυτῆς ἔργον καλὸν τεθέασαι. τίς δ' ἄν Ϲοι λεγόσῃ τὶ ϖιϛεύσειε; τίς δ' ἄν δεομένῃ τινὸς ἐπαρκέσειεν; ἤ τίς ἂν εὖ φρονῶν τῦ σῦ θιασυ τολμήσειεν εἶναι; οἱ νέοι μὲν ὄλες, τοῖς Ϲώμασιν ἀδύναλοί εἰσι· ϖρεσϐύτεροι δὲ γε-

νόμενοι, ταῖς ψυχαῖς ἀνόητοι. ἀπόνως μὲν λιπαροὶ διὰ νεότητος τρεφόμενοι, ἐπιπόνως δὲ αὐχμηροὶ διὰ γήρως ωερῶντες· τοῖς μὲν πεπραγμένοις αἰσχυνόμενοι, τοῖς δὲ πραττομένοις βαρυνόμενοι· τὰ μὲν ἡδέα ἐν τῇ νεότητι διαδραμόντες, τὰ δὲ χαλεπὰ εἰς τὸ γῆρας ἀποθέμενοι. ἐγὼ δὲ Σύνειμι μὲν θεοῖς, Σύνειμι δὲ ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς. ἔργον δὲ καλὸν, ἔτε θεῖον, ἔτε ἀνθρώπινον, χωρὶς ἐμοῦ γίγνεται. τιμῶμαι δὲ μάλιστα ωάντων καὶ ωαρὰ θεοῖς, καὶ ωαρὰ ἀνθρώποις, οἷς ωροσήκει. ἀγαπητὴ μὲν Συνεργὸς τεχνίταις, πιστὴ δὲ Φύλαξ οἴκων δεσωότοις· εὐμενὴς δὲ ωαραστάτις οἰκέταις, ἀγαθὴ δὲ

Συλλήπτρια τῶν ἐν εἰρήνῃ πόνων, βεβαία δὲ τῶν ἐν πολέμῳ συμμαχος ἔργων· ἀρίστη δὲ φιλίας κοινωνός· ἔστι δὲ τοῖς μὲν ἐμοῖς φίλοις ἡδεῖα μὲν καὶ ἀπραίγμων σίτων καὶ ποτῶν ἀπόλαυσις. ἀνέχονται γὰρ, ἕως ἂν ἐπιθυμήσωσιν αὐτῶν. ὕπνος δ' αὐτοῖς πάρεστιν ἡδίων, ἢ τοῖς ἀμόχθοις· καὶ ὅτε διὰ τέτον μεθιᾶσι τὰ δέοντα πράττειν· καὶ οἱ μὲν νέοι τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαίνοις χαίρουσιν, οἱ δὲ γεραίτεροι ταῖς τῶν νέων τιμαῖς ἀγάλλονται. καὶ ἡδέως μὲν τῶν παλαιῶν πράξεων μέμνηται· εὖ δὲ τὰς παρέσας ἥδονται πράττοντες. δι' ἐμὲ φίλοι μὲν θεοῖς ὄντες· ἀγαπητοὶ δὲ φίλοις, τίμιοι

δὲ πατρίσιν· ὅταν δ' ἔλθῃ τὸ πεπρωμένον τέλος, οὐ μετὰ λήθης ἄτιμοι κεῖνται, ἀλλὰ μετὰ μνήμης τὸν ἀεὶ χρόνον ὑμνούμενοι θάλλουσι. τοιαῦτα σοι, ὦ παῖ τοκέων ἀγαθῶν ἡράκλεις, ἔξεστι διατονησαμένῳ, τὴν μακαριστάτην εὐδαιμονίαν κεκτῆσθαι.

ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ

ΥΜΝΟΣ

Ὕμνος = ν Ηιμνος

ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ.

Κυδιστ' ἀθανάτων, πολυώνυμε, παγκρατὲς αἰεί.
ζεὺς, φύσεως ἀρχηγὲ, νόμε μετὰ πάντα κυβερνῶν,
χαῖρε. σὲ γὰρ πᾶσι θέμις θνητοῖσι προσαυδᾶν·
ἐκ σοῦ γὰρ γένος ἐσμὲν, ἦχὼ μίμημα λαχόντες
μοῦνον, ὅσα ζώει τε καὶ ἕρπει θνήτ' ἐπὶ γαῖαν.
τῷ σε καθυμνήσω καὶ σὸν κράτος αἰὲν ἀείσω.
Σοὶ δὲ πᾶς ὅδε κόσμος ἑλισσόμενος περὶ γαῖαν

πείθεται, ἦκεν ἄγης, καὶ ἑκὼν
ὑπὸ σεῖο κρατεῖται.
τοῖον ἔχεις ὑποεργὸν ἀνικήτοις
ὑπὸ χερσὶν
ἀμφήκη πυρόεντα, ἀειζώοντα
κεραυνόν·
τὸ γὰρ ὑπὸ πλήγης Φύσεως πάντ'
ἐρρίγασι,
ὦ σὺ κατευθύνεις κοινὸν λόγον, ὃς
διὰ πάντων
φοῖτα μιγνύμενος· μεγάλων μικροῖσι
φλεγέθουσι,
ὃς τόσσος γελαῶς ὕπατος βασιλεύς
διὰ παντὸς,
οὐδέ τι γίγνεται ἔργον ἐπὶ χθονὶ σοῦ
δίχα δαίμων.
ἄστε κατ' αἰθέριον θεῖον πόλον, ἔστ'
ἐπὶ πόντῳ,

πλὴν ὁπόσα ῥέζουσι κακοὶ ⟨φετέρῃσιν ἀνοίαις.
καὶ κοσμεῖς τὰ ἄκοσμα καὶ ἃ φίλα ⟨οὶ φίλα ἔσιν.
ὧ δὲ γὰρ εἰς ἓν πάντα ⟨υνήρμοκας ἐσθλὰ κακοῖσιν,
ὥστ' ἔνα γίνεσθαι πάντων λόγον αἰὲν ἐόντων.
ὃν φεύγοντες ἐῶσιν ὅσοι θνητῶν κακοί εἰσιν;
δύσμοροι, ὅτ' ἀγαθῶν μὲν ἀεὶ κλῆσιν ποθέοντες,
ἔρτ' ἐσορῶσι θεοῦ κοινὸν νόμον, ἔρτε κλύουσιν·
ὧν κεν πειθόμενοι σὺν νῷ βίον ἐσθλὸν ἔχοιεν·
αὐτοὶ δ' αὖ ὁρμῶσιν ἄνευ καλοῦ ἄλλος ἐπ' ἄλλα

οἱ μὲν ὑπὲρ δόξης σπουδὴν δυσέριστον ἔχοντες,
οἱ δ' ἐπὶ κερδοσύναι τετραμμένοι ὠδενὶ κόσμῳ,
ἄλλοι δ' εἰς ἄνεσιν, καὶ σώματος ἡδέα ἔργα,
* * * ἐτῶ' ἄλλος δ' ἄλλα φέροντες,
σπεύδοντες μάλα πάμπαν ἐναντία τῶνδε γενέσθαι,
ἀλλὰ Ζεὺς πάνδωρε, κελαινεφὲς, ἀρχικέραυνε,
ἀνθρώποις ῥῦσαι ἀπειροσύνης ἀπὸ λυγρῆς,
ἣν σὺ πάτερ σκέδασον ψυχῆς ἄπο, δὸς δὲ κυρῆσαι
γνώμης, ᾗ πίσυνος σὺ δίκης μέτα πάντα κυβερνᾷς·
ὄφρ' ἂν τιμηθέντες ἀμειβώμεσθα σε τιμῇ,

ὑμνεῦντες τὰ σὰ ἔργα διηνεκὲς, ὡς ἐπέοικε
θνητὸν ἐόντα· ἐπεὶ οὔτε βροτοῖς γέρας ἄλλο μεῖζον,
οὔτε θεοῖς, ἢ κοινὸν ἀεὶ νόμον ἐν δίκῃ ὑμνεῖν.

23 DE 62

EPICTETI

MANUALE.

BRITISH
MUSEUM

EPICTETI

MANUALE.

Caput I.

RERUM aliae in noſtra poteſtate ſunt ; aliae in noſtra poteſtate non ſunt. In noſtra ſunt poteſtate ; opinio, impetus, adpetitio, declinatio, atque uno verbo, quaecunque noſtra ſunt opera : in noſtra poteſtate non ſunt ; corpus, poſſeſſio, gloria, magiſtratus ; atque uno verbo, quaecunque noſtra opera non exiſtunt.

I. Et quidem quae in noſtra ſunt poteſtate ; naturâ ſunt libera, quae prohiberi et impediri nequeant ; at quae in noſtra non ſunt poteſtate ; imbecilia, ſerva, quae impediri poſſint, aliena.

II. Memento igitur, ſi, quae natura ſerva ſunt, libera putâris ; et aliena, propria : fore ut impediaris, lugeas, turberis, Deos atque homines incuſes : ſin id quod tuum eſt, ſolùm tuum eſſe putaris ;

et quod alienum, uti revera eſt, alienum; nemo te coget unquam, nemo te impediet, non incuſabis quenquam, nec culpabis, invitus nihil ages, nemo te laedet, inimicum non habebis; neque enim quidquam quod laedat patieris.

III. Tanta igitur expetens, memento non oportere modice commotum ea attingere; ſed alia omnino mittere; alia in praeſens differre, ac praecipue tui ipſius curam agere. Si autem et iſta expetas, et magiſtratum gerere, et dives eſſe; fortaſſe neque haec ipſa conſequere quod priora quoque expetas. Illa certe nullo modo conſequeris, quibus ſolis felicitas ac libertas adquiritur.

IV. Statim igitur omni aſpero viſui occurrere ſtude, ac dicere; viſum es, ac nullo modo id quod eſſe videris. Deinde explora illud, atque examina, iis quas habes, regulis: Prima autem hac vel maxime, utrum circa ea verſetur, quae in noſtra poteſtate ſunt, aut quae

in noſtra poteſtate non ſunt. Quod ſi circa aliquod eorum verſetur, quae in noſtra poteſtate non ſunt, promptum hoc eſto; Nihil ad te.

CAP. II.

MEMENTO adpetitionis promiſſionem eſſe, fore ut conſequaris quod adpetis: declinationis autem promiſſionem, fore ut in id non incidas, quod declinas: et quidem eum, qui adpetens non conſequitur, fortunam parum faventem habere; qui declinans incidit, fortunam habere iratam. Si ergo ſola declines, quae prater naturam exiſtentia in tua ſunt poteſtate, in eorum nullum, quae declinas, incides. At vero morbum ſi declines, aut mortem, aut paupertatem, eris calamitoſus. Aufer igitur declinationem ab omnibus, quae in noſtra poteſtate non ſunt, eamque transfer ad ea, quae contra naturam exiſtentia in noſtra poteſtate ſunt. Adpetitionem vero penitus in praeſens tolle. Si enim adpetas quidquam eorum, quae in noſtra non ſunt poteſtate, infortunatum te eſſe neceſſe eſt: ex iis autem,

quae in noſtra poteſtate ſunt, nihil, quod honeſte adpetas, adhuc tibi adeſt. At ſolo eo utere, ut impetum aliquo feras, et alicunde revoces; leviter tamen, et cum exceptione, ac remiſſe.

CAP. III.

ILLARUM rerum, quae animum deliniunt, aut uſum praebent, aut diliguntur, ſingulis memento verbis ſubjicere, qualis ſit. Si ollam diligas, dic; Ollam diligo. Eâ enim fractâ non perturbaberis. Si puellum tuum oſculere, aut uxorem, ſubde, Hominem oſculor. Eo enim mortuo non perturbaberis.

CAP. IV.

OPUS aliquod aggreſſurus ipſe tibi in memoriam revoca, quale ſit iſtud opus. Si lotum abis, propone tibi quae in balneo fiunt; abluentes, incutientes, convitiantes, furantes atque ita cautius

rem aggredieris: ſi haec verba ſtatim ſubdas: Lavare volo, propoſitumque meum, quod ſecundum naturam eſt, ſervare. Et ſimiliter in quocunque negotio: nec peccabis. Ita enim, ſi quid inter lavandum impedimenti accidat, promptum erit: Non hoc volebam tantum, ſed et propoſitum meum, quod ſecundum naturam eſt, ſervare. Non ſervabo autem, ſi moleſte feram quae fiunt.

CAP. V.

PERTURBANT homines non res ipſae, ſed de rebus opiniones. Ut, mors nihil terribile eſt, alioquin et Socrati hoc viſum fuiſſet; ſed opinio de morte, quod terribile aliquid ſit, hoc eſt illud terribile. Cum igitur impedimur, aut perturbamur, aut triſtamur, nunquam alium incuſemus, ſed nos ipſos, hoc eſt, noſtras opiniones.

I. Ineruditi factum eſt incuſare alios, ob quae ſibi male eſt; ejus qui eruditi coepit, ſeipſum; eruditi, neque alios, neque ſeipſum.

CAP. VI.

OB nullam alienam efferaris praeſtantiam. Si equus ſeſe efferens diceret; pulcher ſum; ferri id poſſet: Tu vero, cum dicis ſuperbiâ elatus; pulchrum equum habeo; ſcito te ob pulchrum equum ſuperbire. Quid ergo tuum eſt? Uſus viſorum. Quare cum in uſu viſorum ſecundum naturam es adfectus, tum vero merito te efferes, tuo enim aliquo bono ſuperbies.

CAP. VII.

QUEMADMODUM in navigatione, ubi ſtationem navis nacta eſt, ſi exeas aquatum, in via quidem obiter hoc agis, ut cochleolam colligas, aut bulbulum; animum autem ad navim intentum

habere oportet, et continuo respicere, an gubernator vocet; et si vocet, omnia oportet relinquere, ne vinctus, ovium instar, in navim conjiciaris: Sic quoque in vita, si pro bulbulo, et cochleola, uxorcula detur et puellus, nihil haec habere vetabit. Cum autem gubernator vocarit, curre ad navim, relictis illis omnibus, nihil respiciendo. Quod si senex sis, ne recedas unquam procul a navi, ne vocantem non adsequaris.

CAP. VIII.

NE cupias quae fiunt fieri ut vis sed fieri velis quae fiunt, ut fiunt; et tranquillo vitae cursu uteris.

I. Morbus, corporis impedimentum est; propositi nequaquam; nisi ipsum velit. Claudicatio cruris impedimentum est; propositi nequaquam. Atque hoc cuicunque incidentium rerum verbis adde. Illam enim alterius cujusdam impedimentum invenies; tui vero nequaquam.

CAP. IX.

SUPER quacunque incidentium rerum memento ad te conversus quaerere, quam potentiam habeas ad ejus usum. Si pulchrum videas, aut pulchram, potentiam ad haec invenies, continentiam. Si labor offeratur; invenies tolerantiam. Si convitium; patientiam. Atque sic adsuetum non te abripient secum visa.

CAP. X.

NUNQUAM de aliqua re dicas; Perdidi eam: sed dicas; eam reddidi. Puellus obiit? reditus est. Ager ereptus? ergo et hic redditus. Sed malus est qui abstulit. Quid vero tu curas, per quem repetierit is qui dedit? Quamdiu autem habere dederit, tanquam alienae rei, ipsius curam habe; ut hospitii, viatoris.

CAP. XI.

SI proficere vis, hujusmodi cogitationes mitte: nisi curam rerum mearum habeam, alimenta non habebo: nisi puerum castigem, malus erit. Satius enim est fame emori, sine moerore, ac metu existentem, quam vivere in omnium rerum adfluentia perturbatum Satius quoque est puerum malum esse, quam te calamitosum. Quare a parvis incipe. Effunditur parum quod habes olei? furto aufertur villum? haec verba subjice; tanti venditur perturbationum vacuitas, tanti tranquillitas. Gratis nihil adquiritur. Cum autem puerum vocas, cogita posse ipsum non audire; et, si audierit, nihil eorum agere quae velis. Nec ita ipsi bene est; tibi vero omnino bene; ut ipse efficiat, te non perturbari.

CAP. XII.

SI proficere vis, perfer si ob externa stultus ac brutus, videaris.

I. Nihil videri velis scire; et si quibus esse aliquis videare, tibiipsi diffide. Scias enim, non facile esse, et propositum suum, quod secundum naturam adfectum est, servare, et externa; sed omnino necesse esse, ut, qui unum curet, alterum negligat.

CAP. XIII.

SI velis liberos tuos, et uxorem, et amicos, semper vivere; stultus es. Quae enim in tua potestate non sunt, vis esse in tua potestate; et aliena, vis esse tua. Sic quoque, si puerum velis non peccare, fatuus es, vis enim vitium non esse vitium, sed aliud quidpiam. Si autem velis adpetens aliquid, eo non exci-

dere, hoc potes, hoc igitur exerce, quod potes.

1. Dominus cujuſque eſt, qui eorum quae is vult, aut non vult, poteſtatem habet, ut conferat, aut auferat. Quiſquis igitur liber eſſe vult, nec velit quidquam, nec fugiat, ex iis quae in aliorum poteſtate exiſtunt, alioquin, ut ſerviat neceſſe eſt.

CAP. XIV.

MEMENTO oportere te, tanquam in convivio, verſari. Aliquid quod circumfertur ad te devenit? extenta manu modeſte percipe: Praeterit? ne detineas: Nondum venit? ne adpetitum procul extende; ſed expecta, donec ad te venerit. Sic erga liberos te gere; ſic erga uxorem; ſic erga magiſtratus; ſic erga divitias; eriſque aliquando dignus deorum conviva. Quod ſi vel propoſita tibi non capias, ſed deſpicias; tunc non tantum conviva deorum eris, ſed et collega. Sic enim cum facerent Diogenes

et Heraclitus, atque his similes, merito et divini erant, et vocabantur.

CAP. XV.

CUM plorantem aliquem videris, in luctu, ob filium mortuum; aut quoniam a patria procul abest; aut sua amisit, cave ne te visum una abripiat, cum in malis ille sit externis: sed apud te distingue, ac dicere promptum esto: Non hunc torquet id quod accidit; quippe alium non torquet; sed quae de illo est opinio. Ne tamen pigeat sermone tenus una cum ipso circumferri, et si ita res tulerit, simul ingemiscere. Cave vero, ne etiam intrinsecus gemas.

CAP. XVI.

MEMENTO te actorem esse, cujuscunque magister velit, fabulae; si brevis est, brevis; si longa, longae; si pauperem agere te velit, ut et hanc personam ingeniose agas; si claudum, si ma-

giſtratum, ſi plebeium. Hoc quippe tuum eſt, datam perſonam bene agere; ſed illam eligere, alterius.

CAP. XVII.

CORVUS cum haud proſpere crocitarit, ne te viſum corripiat; ſed ſtatim apud te diſtingue, ac dic: Horum mihi nihil portenditur; ſed corpuſculo meo; aut reculae meae; aut gloriolae meae; aut liberis; aut uxori, Quin mihi omnia proſpera portenduntur, ſi ego velim. Quodcunque enim horum evenerit, in mea poteſtate eſt, ut ex iis utilitatem capiam.

CAP. XVIII.

INVICTUS eſſe potes, ſi in nullum certamen deſcendas, quo in tua poteſtate non eſt vincere.

1. Vide igitur, ne, ſi quem honore, aut potentia evectum, aut aliter commendatum videris. illum beatum praedi-

ces, a viſo uno abreptus. Si enim in iis, quae in noſtra poteſtate ſunt, ſubſtantia boni eſt; nec invidia, nec aemulatio locum habebit. Tu autem ipſe non imperator, non praefectus, aut conſul eſſe velis; ſed liber, una autem via eo ducit, contemtus eorum quæ in noſtra poteſtate non exiſtunt.

CAP. XIX.

MEMENTO, non eum qui convitiatur, aut verberat, injuriam facere; ſed opinionem quae de his eſt, tanquam facientibus injuriam. Cum igitur te aliquis irritarit, ſcito tuam te opinionem irritaſſe. Quare in primis tenta, ne a viſo una abripiaris. Si enim ſemel tempus et otium nactus fueris, facilius tuipſius compos eris.

CAP XX.

MORS, et exilium, omniaque, quae terribilia videntur, ante oculos tibi quotidie ſunto. Maxime vero om-

nium mors: neque quidquam unquam humile cogitabis, neque quidquam nimis cupies.

CAP. XXI.

SI philosophiae te amor tenet, statim accingere tanquam ridiculus futurus, tanquam multi te naso suspensuri sint ac dicturi: Repente philosophus nobis rediit: et, Unde hoc nobis supercilium? Tu vero ne supercilium habe; sed quae tibi optima videntur, ita retine, tanquam qui a Deo in hunc ordinem sis collocatus. Memento autem, si in illis perseveres, eos qui te antea deridebant, postea te admiraturos; at duplo majori risu te exceptum iri, si illis vincaris.

CAP. XXII.

SI quando ad externa te converti accidat, ut placere alicui velis, scito te instantiam perdidisse. Contentus igitur

ſemper eſto, eo quod ſis philoſophus. Quod ſi etiam videri velis, eo quod ſis tibi videare, et ſatis erit.

CAP. XXIII.

HAE te cogitationes ne adfligant: Ignobilis ego vivam, et nullius exiſtimationis uſquam. Si enim ignobilitas malum eſt, non potes in malo eſſe per alium, non magis quam in turpi Numquid ergo tuum opus eſt Magiſtratum conſequi? aut, convivio accipi? Minime. Quomodo ergo etiam ignobilitas hoc cenſeri poteſt; Quomodo etiam nullius exiſtimationis eris uſquam, quem in iis ſolis, quae in tua poteſtate ſunt, aliquem eſſe oportet, in quibus tibi quantivis eſſe pretii licet? At amici ſine auxilio mihi relinquentur Quid vocas, ſine auxilio? Non habebunt a me pecuniam; nec cives Romanos eos faciam. Et quis tibi dixit, haec ex iis eſſe quae in noſtra poteſtate exiſtunt, ac non potius aliena

opera? Quis autem alii dare poteſt, quae ipſe non habet? compara igitur, inquiunt, ut et nos habeamus. Si poſſum comparare, meipſum verecundum ſervans ac fidum, et magnanimum, monſtrate viam, et comparabo, At ſi vos poſtulatis, ut meamet ego bona perdam, quo vos, quae bona non exiſtunt, acquiratis, videte vos ipſi, quomodo inique ſitis et deſipientes. Utrum autem mavultis? pecuniamne, an amicum fidum et verecundum. In hoc ergo potius mihi opitulamini; non autem ea, quibus perdam iſtud, me agere poſtulate. Sed patria, inquit, quantum in mea poteſtate ſitum eſt, auxilio carebit. Rurſus, quod tu iſtud vocas auxilium? Porticus per me non habebit, nec balnea. Et quid hoc ad te? Neque enim calceos habet per fabrum ferrarium; neque arma per ſutorem. Sufficit, ſi ſuum quiſque munus expleat. At ſi alium quendam ipſe civem praeparares, fidum, et verecundum, nihilne illum juvares? Ita vero. Quare nec tu ipſe inutilis ei fores Quem igitur, inquit, locum in civitate tenebo?

Quemcunque possis, simul sidum te, ac verecundum servans. Quod si, dum illi prodesse vis, haec perdas, quam illi utilitatem adferes, qui impudens et infidus evasisti?

CAP. XXIV.

PRAELATUS tibi aliquis est in convivio, aut in salutatione, aut in adsumtione ad consilium: Si quidem haec bona sunt, gaudere te oportet, quod ille his sit potitus: Sin mala, ne doleas, te illa non adeptum. Memento autem, haud posse te, non eadem facientem ad consequenda illa quae in nostra potestate non existunt, aequalia mereri. Quomodo enim tantundem habere potest, fores alicujus non frequentans, quantum qui frequentat? non deducens, quantum qui deducit? non laudans, quantum qui laudat? Injustus igitur eris, atque inexplebilis, si haec non tradens, quibus illa venduntur, gratis illa accipere velis. Sed

quanti venduntur lactucae? obolo fortaſſean. Si quis igitur, tradens obolum, lactucas capiat; tu autem non tradens, non accipias, haud minus eo qui accepit te habere putes. Ut enim ille lactucas habet: ſic tu obolum non dediſti. Eodem modo et hic ſe res habet. Ad convivium alicujus non es vocatus? nimirum vocanti non dederas, quanti coena venditur. Atqui laude eam vendit, miniſterio vendit. Da igitur pretium, ſi quidem tibi conducit quod venditur. Quod ſi illa tradere non vis, et haec accipere, inexplebilis es et ſtolidus. Nihil igitur habes pro coena? Certe habes, quod non laudaris quem nolebas; quod ejus in ingreſſu inſolentiam non tolerâris.

CAP. XXV.

NATURAE decretum addiſcere ex iis licet, de quibus inter nos non diſceptamus: ut, cum vicini poculum ali-

us puer fregerit, promtum ſtatim eſt dicere; Ex iis hoc eſt quae fiunt. Scito igitur, cum et tuum fractum fuerit, talem te eſſe oportere, qualis eras cum alterius frangeretur. Hoc ad majora tranſfer, Alterius obiit filius, aut uxor? Nemo. eſt, quin dicat; Humanum eſt. At cum ſuus cujuſque obiit, ſtatim; Hei mihi, me miſerum! Oportebat autem meminiſſe, quomodo adfecti ſimus, cum daliis idem audimus.

CAP. XXVI.

QUEMADMODUM ſcopus aberrandi cauſa non ponitur; ſic nec mali natura in mundo exiſtit.

I. Si quis corpus tuum obvio concederet, indignareris: at quod mentem tuam cuivis concedis, ut cum convitiatur tibi. haec turbetur, ac confundatur, non te pudet? Hac de cauſa cujuſque ope-

ris antecedentia ſpecta, et conſequentia, et ſic illud adgredere. Id niſi feceris, a'acriter primum accedas, nihil de iis cogitans quae conſequentur. Poſtea vero, ubi turpia quaedam adparuerint, deſiſtes.

II. Vis Olympiis certaminibus vincere? Et ego, per Deos, glorioſum quippe eſt. Sed ſpecta antecedentia, et conſequentia; et ſic opus adgredere. Oportet te ordine omnia agere; coactum edere; abſtinere cupediis; ex neceſſitate exerceri, conſtitutâ horâ, in aeſtu, in frigore; frigidam non bibere, non vinum ut libuerit; ut verbo dicam, magiſtro tanquam medico, teipſum tradere oportet; deinde in certamen prodire: ubi aliquando manum elides, malleolum luxabis, multum pulveris degluties; interdum et flagris caederis; poſt haec denique omnia vincêris. His omnibus conſideratis, ſi adhuc velis, ad athletas te confer: ſin minus, puerorum inſtar circumageris, qui nunc luctatores luſu imitantur, nunc tibicines, nunc gladiatores:

deinde tubas canunt, mox tragoedum agunt. Sic quoque tu, nunc athleta es, mox gladiator; nunc orator, deinde philoſophus; toto autem animo nihil; ſed tanquam ſimius, quodcunque videris, imitaris, aliudque ex alio tibi placet. Nec enim cum conſideratione ad aliquid veniſti, nec ut qui animo id perluſtrârit; ſed temere, et ex frigida cupiditate. Sic quidam, cum, philoſophum viderunt, et aliquem audiverunt ita diſſerentem, ut Euphrates diſſerit; quanquam quis ita dicere poteſt? volunt et ipſi philoſophari. Homo, primum conſidera, cujuſmodi ſit res: deinde et naturam tuam inſpice, num ferre poſſis. Quinquertio eſſe vis, aut luctator? adſpice brachia tua, et femora; lumbos conſidera, aliud enim alii natura aptum exiſtit. Putaſne, te haec facientem eodem modo poſſe edere, eodem modo bibere, ſimiliter faſtidire. Vigilare oportet, laborare, a familiaribus diſcedere, a ſervulo contemni; ubique inferiorem eſſe, in honore, in ma-

giſtratu, in judicio, in omni negotiolo. Haec vero conſidera, num pro his perturbationum vacuitatem, libertatem, tranquillitatem, permutare velis. Quod ſi nolis, cave, ne puerorum inſtar, nunc philoſophus, deinde publicanus, poſtea orator, denique Caeſaris procurator fias. Haec inter ſe non conſonant. Unum te hominem, aut bonum, aut malum, eſſe oportet: aut principalem tui partem te excolere oporet, aut externa: aut circa interiora occupari, aut circa exteriora; hoc eſt, aut philoſophi ſtatum habere, aut plebeji.

CAP. XXVII.

OFFICIA in univerſum relationibus menſurantur. Pater eſt? Dictatur, curam ipſius eſſe agendam, cedendum ei in omnibus; ferendum eſſe ſi convitietur, aut verberet. Sed pater malus eſt. Numquid igitur bonum patrem natura tibi proprium dicavit? Non; ſed patrem.

Frater injurius eſt? Serva igitur quam relationem ad ipſum obtines, nec ſpecta quid ille faciat, ſed quid tibi facturo propoſitum tuum ſecundùm naturam adfectum erit. Te quippe alius non laedet, niſi tu velis. Tunc autem laeſus eris, cùm te laedi putâris. Sic igitur à vicino, à cive, ab imperatore, officium invenies, ſi relationes conſiderare adſueveris.

CAP. XXVIII.

PIETATIS erga deos id praecipuum eſſe ſcito, rectas opiniones de illis habere, tanquam qui exiſtant, et univerſa bene ac juſte adminiſtrent: et ad hoc te ordinatum eſſe, ut illis pareas, et cedas in omnibus quae fiunt, eaque voluntarius ſequaris, ut quae optimo conſilio perficiantur. Sic enim nec culpabis unquam deos, nec incuſabis, quaſi neglectus. Quod

quidem aliter fieri nequit, quam si ab iis desistas, quae in nostra potestate non sunt, et in iis solis, quae sunt in nostra potestate, bonum ac malum ponas: adeo ut, si quid illorum bonum aut malum opineris, omnino necesse sit, cum iis excideris quæ velis, et in ea, quae nolis, incideris, te culpare et odisse auctores. Ad hoc enim naturâ factum est omne animal, ut quae nocentia videantur, eorumque causas, fugiat et aversetur: illa autem quae prosunt, eorumque causas persequatur, et admiretur. Quare fieri nequit, ut, qui se laedi putet. eo, quod laedere videtnr, gaudeat: sicut nec ipso detrimento gaudere ullo modo possumus. Hinc quoque pater convitiis a filio proscinditur, cum his, quae bona esse videntur, filium non impertit. Et Polynicen atque Eteoclem hostili animo hoc inter se dissidere fecit, quod tyrannidem bonum esse putarent. Propter hoc agricola deos execratur, propter hoc nauta, propter hoc mercator, propter hoc qui uxores et liberos amisere.

Ubi enim commodum, ibi et pietas. Quare quiſquis curat, ut, ſicut oportet, adpetat et declinet; hoc eodem pietatis quoque curam habet. Libare autem, et ſacrificare, et primitias offerre, ſecundum ritus patrios, omnibus convenit, pure et, non ſordide, nec negligenter; nec parce, nec ſupra facultates.

CAP. XXIX.

CUM ad vatem accedis, memento ignorare te, quem eventum res habitura ſit; venire autem, ut ex vate hoc audias. At quale id ſit quod eventurum eſt, ſciebas, ſi quidem philoſophus es, cum accederes. Si enim aliquid ex iis ſit, quae in noſtra poteſtate non exiſtunt, neceſſe omnino eſt, neque bonum id eſſe, neque malum. Ad vatem igitur adpetitionem, aut declinationem, ne adferas: alioqui tremens eum accede: ſed cum certò nò-

ris, quidquid eventurum eſt, indifferens eſſe, ea nihil ad te attinere: eo enim bene uti licebit, neque hoc quiſquam vetabit: id circo confidens ad deos, tanquam conciliarios, adi. Caeterum ubi aliquid conſultum fuerit, memento quos conciliarios adſumſeris, et quibus inobediens futurus ſis, ſi non parueris. De his autem vatem conſulturus veni, de quibus omnis conſultatio relationem habet ad eventum, cum nec ex ratione, nec ex ulla arte occaſiones dantur ad cognoſcendum id quod proponitur. Quare, quando unà cum amico, ant patria periculum ſubeundum, vates non eſt conſulendus, num periculum unà ſubeundum ſit. Etenim ſi tibi vates dixerit, prava fuiſſe ſacra, manifeſtum, aut mortem ſignificari, aut membri alicujus truncationem, aut exilium. Ratio autem adeſt, etiamſi haec eventura ſint, cum amico, aut patria ſubeundum eſſe periculum. Ideoque majorem vatem, Pythium, attende, qui illum è templo ejecit, qui amico, cum interficeretur, opem non tulerat.

CAP. XXX.

CONSTITUE jam tibi figuram aliquam, et formam, quam, cum et ſolus es, et cum homines convenis, obſerves.

I. Et quidem ſilentium tene plurimùm, aut neceſſaria loquere, et paucis. Rarò autem, occaſione quandoque invitante, ad dicendum aliquid veniemus: verum non de quibuſvis rebus; non de gladiatoribus, non de ludis Circenſibus, non de athletis, non de cibis aut potionibus, quæ vulgò in ſermonem veniunt; maximè autem nihil de hominibus dicemus, aut laudando illos, aut inter ſe comparando.

II. Si igitur poſſis, ſermonibus tuis illorum qui tecum ſunt ſermones ad decentem modum traducito. Quod ſi inter extraneos derelictus fueris, tace.

III. Riſus neque multis ſit neque, ob multa, neque ſolutus.

IV. Jusjurandum recusa, si fieri potest, prorsus: sin minus, super quibuslibet rebus.

V. Convivia extranea et vulgaria respue. Quod si quando tempus incidat, attentio tibi excitetur, ne in vulgarem statum prolabaris. Scias enim, si socius pollutus fuerit, etiam conversantem cum eo pollui necesse esse, quamvis hic purus fuerit

VI. Ea quae ad corpus pertinent, ad nudum usum adsume: ut, cibos, potum, vestitum, domum, familiam. Id autem, omne, quod ad ostentationem, aut delicias pertinet, circumscribe.

VII. Circa rem veneream, quantum fieri potest, ante nuptias purum esse oportet: qui autem hanc attingit, prout lege constitutum est, percipere debet. Ne sis tamen molestus utentibus, neque eos redarguas; neque saepius objice, te non uti.

VIII. Si quis tibi nunciet: Hic tibi maledicit; ne refuta ea quae dicta sunt,

sed responde: Ignorabat enim caetera quae mihi adsunt vitia, alioqui non sola haec dixisset.

IX. In theatra saepe prodire, non est necesse. Quod si quando tempus incidat, nulli studere videaris praeterquam tibi; hoc est, velis fieri sola ea quae fiunt, et vincere solum qui vincit. Sic enim non impedieris. Adclamatione autem, et risu super aliqua re, aut diuturniore commotione, penitus abstine. Et postquam discessisti, multa de iis quae facta sunt ne differe, quae ad tui correctionem non conducunt. Ex eo enim adparet, admirationi tibi fuisse spectaculum.

X. Ad recitationes aliquorum ne accede nec facile prodi. Quod si prodeas, gravitatem ac constantiam serva; ac simul vide, ne cui sis molestus.

XI. Conventurus aliquem, eorum maxime qui eminere videntur, tibi ipsi propone, quid in hoc fecisset Socrates, aut

Zeno: nec incertus haerebis, quomodo convenienter eo quod inciderit utaris.

XII. Cum adieris aliquem eorum qui magna possunt, propone tibi, fieri posse ut intus ipsum non invenias, ut excludaris, ut fores tibi non aperiantur, ut nullam tui rationem habeat. Quod si cum his venire officii tui sit, fer ea quae fiunt, nec unquam ipse tibi dicas: Non erat ille tanti. hoc quippe plebejum est, et hominis ad externa abjecti.

XIII. In congressibus absit, ut quaedam tuorum operum, aut periculorum, frequenter et immodicè memineris. Non enim, quemadmodum tibi periculorum tuorum meminisse jucundum est, ita et aliis jucundum est, ea quae tibi acciderint audire.

XIV. Absit etiam, ut risum moveas. Lubricus enim hic locus est, quo in plebejam consuetudinem labaris, et simul solus potest proximorum erga te verecundiam remittere.

XV. Periculosum quoque est, ad sermonis obscoenitatem progredi. Cum igitur hujusmodi aliquid acciderit, si quidem tempestivum sit, increpa eum qui in obscoenitatem progressus est quod si non possis, at conticendo, et erubescendo, et supercilium contrahendo, manifestum sit, te sermonem istum moleste ferre.

CAP. XXXI.

SI voluptatis cujuspiam imaginem animo concipias, serva teipsum, ne ab ipsa unà abripiaris: sed expectet te res ista, et moram aliquam à te cape. Deinde memento utriusque temporis, tum illius quo voluptate frueris, tum alterius, quo postquam fructus es poenitentiâ deinde duceris, et ipse te increpabis. Atque his oppone, quomodo, si abstinueris, gavisurus sis, et ipse te laudaturus. Si autem tempus tibi visum fuerit opus adgrediendi, cave ne te vincant ejus blanditiae et suavitates, et illecebrae: Sed oppone, quanto satius sit conscire sibi hanc victoriam adepto.

CAP. XXXII.

CUM facis aliquid, quod faciendum judicasti, nunquam fugias conspici id faciens; etiamsi aliud quidpiam de eo multi opinaturi sint. Si enim non rectè id facis, ipsum opus fuge: sin rectè, quid metuis non rectè reprehendentes.

CAP. XXXIII.

QUEMADMODUM hoc: Aut dies est, aut nox est; ad disjunctum magnam habet dignitatem; ad conjunctum autem, indignitatem: Sic etiam, ex adpositis majorem partem capere, magnam quidem erga corpus habet dignitatem; ad servandam autem, qualem oportet, in convivio communionem, indignitatem habet. Cum igitur cum alio convivaris, memento, non tantùm adpositorum erga corpus dignitatem spectare; sed etiam, qualem oporteat dignitatem erga convivatorem servari.

CAP. XXXIV.

SI qua perſona ſupra vires ſuſceptâ, indecorè te in ea geſſiſti; etiam quam perſonam ſuſtinere potuiſſes, omiſiſti.

CAP. XXXV.

IN ambulando quemadmodum caves, ne clavum calces, aut pedem tuum luxes: ſic cave, ne quoque principalem tui partem laedas. Et hoc ſi in quovis opere obſervaverimus, cautius opus adgrediemur.

CAP. XXXVI.

MODUS poſſeſſionis unicuique corpus eſt, ſicut pes calcei. Si igitur in his conſiſtas, modum ſervabis; ſin ea tranſieris, tanquam per praeceps poſtea te ferri neceſſe eſt, Quemadmodum et circa calceum uſu venit: ſi pedis modum tranſieris, fit ille deauratus, poſtea purpureus, deinde interpunctus, illius enim, quod ſemel modum exceſſit, nullus eſt terminus.

CAP. XXXVII.

MULIERES ſtatim à quartodecimo anno a viris dominae vocantur. Videntes igitur, nihil aliud ſibi adeſſe, praeterquam cum viris concumbere, ornare ſe incipiunt, et in hoc ſpe, habere omnes. Operae ergo pretium eſt ſtudere, ut ſentiant, non ob aliud quidquam honorem ſibi haberi, quam quod decorae videantur, et verecundae in pudicitia.

I. Nullius ingenii ſignum eſt, corporis ſtudio imnıorari; ut exerceri diu, edere diu, diu bibere, diu cacare, coire. Sed obiter haec ſunt facienda: circa mentem autem omnis tua ſit animadverſio.

CAP. XXXVIII.

CUM quid male quiſpiam facit, aut tibi maledicit, memento, illum ſuo ſe officio fungi arbitrantem, facere, aut dicere. Non poteſt ergo fieri, ut ille, quod tibi videtur, ſequatur; ſed quod ſibiipſi. Quare ſi male hoc ipſi videtur, ipſe laeditur, qui et deceptus eſt. Etc-

nim verum conjunctum si quisquam falsum arbitretur, non conjunctum laeditur, sed qui est deceptus. Igitur ab his impetus tuus feratur, leniter adfectus eris erga convitiantem. Quare cuique rei verbis subjice; visum est ipsi.

CAP. XXXIX.

UNAQUAEQUE res duas habet ansas: unam, quâ ferri potest, alteram, quâ ferri non potest. Frater si injurius sit; inde hanc rem ne prende, quod injurius est; haec enim ipsius ansa est, quâ ferri nequit: sed inde potius, quod frater est, quod tecum educatus. et prende eam quâ parte ferri potest.

CAP. XL.

HAE orationes tales sunt, quae colligi non possint: Ego sum ditior te; ergo sum te melior: ego sum facundior te; ergo sum te melior. Sed istae magis colligi possunt: Ego sum ditior te;

mea igitur poſſeſſio, quam tuo, melior eſt: ego te facundior; mea igitur dictio, quàm tua, melior. Tu autem nec poſſeſſio es, nec dictio.

CAP. XLI.

LAVAT quis citò? ne dicas male ſed, citò Bibit quis multum vini? ne dicas, male; ſed, multum. Priuſquam enim dijudicâris iſtam opinionem, unde nôſti, num malè? Sic igitur tibi accidet, alia quidem viſa, quae comprehendi poſſunt, comprehendere; aliis autem rebus adſentire.

CAP. XLII.

NUSQUAM teipſum dic philoſophum, nec loquere multum inter rudes de theorematis. Velut, in convivio ne dic, quomodo oporteat edere; ſed ede, ſicut oportet. Memento enim, ſic quoque Socratem undecunque ſuſtuliſſe oſtentationem. Veniebant ad ipſum, qui philo-

ſophis ab ipſo commendari vellent; atque ipſe illos abduxit. ſic contemni ſuſtinebat. Quare ſi apud rudes de theoremate ſermo incidat, tace plurimum. Magnum quippe periculum eſt, ne ſtatim evomas, quod non concoxeris. Et ſi quis tibi dixerit, nihil te ſcire, nec tamen tu mordearis, tunc ſcito te opus inchoâſſe. Quandoquidem et oves, non foenum evomentes, paſtoribus monſtrant, quantum comederint; ſed pabulo intus concocto, lanas atque lac proferunt. Et tu igitur ne rudibus theoremata oſtende; ſed ab his concoctis, opera.

CAP. XLIII.

CUM perfectè compoſito fueris corpore, ne tibi ob id place: nec, ſi aquam bibas, ex quavis occaſione dic; aquam bibo. Quod ſi quando ad laborem te exercere velis tibiipſi, et non externis; ne ſtatuas amplectere. Sed ſi quando vehementer ſitieris frigidam hauſtam exſpuito, ac nemini dicito.

CAP. XLIV.

PLEBEII ſtatus, et figura: nunquam à ſeipſo expectare emolumentum, aut detrimentum; ſed ab externis. Philoſophi ſtatus, et figura: omne emolumentum, et detrimentum expectare à ſeipſo.

CAP. XLV.

SIGNA proficientis ſunt: Neminem vituperat, neminem laudat, de nemine queritur, neminem incuſat; nihil de ſeipſo dicit, ut qui aliquis ſit, et aliquid ſciat. Cum in re quapiam impeditur, aut prohibetur, ſeipſum incuſat. Et ſi quis ipſum laudet, ridet laudantem ipſe ſecum; et ſi vituperet, non ſe purgat. Circumit autem infirmorum inſtar, metuens ne quid eorum, quae conſiſtunt, moveat, priuſquam ſolidetur. Adpetitionem omnem à ſeipſo ſuſtulit: declinationem autem ad ſola ea tranſtulit, quae contra naturam exiſtentia, in noſtra ſunt poteſtate. Impetu ad omnia remiſſo uti-

tur. Nam fatuus, aut indoctus, videatur, non curat, et ut uno dicam verbo, tanquam hoſtem, ſeipſum obſervat, et tanquam inſidiatorem.

CAP. XLVI.

SI quis eo, quod intelligat, et explicara poſſit Chryſippi libros, glorietur, ipſe tibi dic: Niſi obſcure ſcripſiſſet Chryſippus, nihil hic haberet, quo gloriaretur. Ego autem quid volo? Condiſcere naturam, et hanc ſequi. Quaero igitur; quis ſit qui haec explicet. Et cum audiero, Chryſippum eſſe, ad ipſum venio. Sed non intelligo ſcripta. Quaero igitur explicatorem, atque hactenus quidem praeclari nihil. Ubi autem explicatorem invenero, reliquum eſt, uti iis quae ſunt praecepta, id quod ſolùm praeclarum eſt. Si autem ipſam illam explicationem admiratus fuero, quid aliud quàm grammaticus philoſophi loco evaſi; niſi quod pro Homero Chryſippum

explico. Potius igitur, cum quis mihi dixerit; Praelege mihi Chryſippum; erubeſco, quando ſimilia verbis facta, et conſona, oſtendere non poſſum.

CAP. XLVII.

QUAECUNQUE proponuntur, in his, velut legibus obſervandis, perſevera; tanquam impius futurus, ſi tranſgrediaris. Quodcunque autem de te quis dixerit, id ne cures. Hoc enim non amplius tuum eſt.

CAP. XLVIII.

IN quod ergo tempus differes, optimis te ipſum dignari et in nullo orationem dividentem violare. Accepiſti theoremata, ad quae te adplicare debebas: iiſne te adplicuiſti? Qualem igitur adhuc doctorem expectas, ut in adventum ejus differas tui correctionem inſtituere? Non amplius es adoleſcens, ſed vir jam per-

fectus. Si igitur negligens sis et desidiosus et semper moram ex mora facias, propositum ex proposito, et dies alios post alios constituas, post quos tibiipsi attendes, ignorabis te non proficere; sed plebeius permanebis et vivens, et moriens. Jam igitur hoc et dignare, ut vivas tanquam perfectus, et proficiens: et quodcunque tibi optimum videtur, pro lege tibi sit, quam transgredi non liceat. Ac si laboriosum quid, aut jucundum; gloriosum, aut inglorium offeratur, memento, nunc certamen obvenisse, et jam adesse Olympia, nec differre licere. et una clade, aut instantia, vel perire profectum, vel servari. Socrates sic perfectus evasit, in omnibus, quae ipsi offerentur, nulli alii rei attendens, praeterquam rationi. Tu autem, et si nondum es Socrates, sic tamen, ut qui Socrates esse velis, debes vivere.

CAP. XLIX.

PRIMUS et maximè neceſſarius in philoſophia locus eſt, de uſu theorematum: ut, Non eſſe mentiendum. Alter, demonſtrationum: ut; Unde hoc, quod non ſit mentiendum. Tertius locus, qui hoc ipſos confirmat, et diſtinguit: ut, Unde fiat, ut hoc ſit demonſtratio. Quidnam ſit demonſtratio; quid conſecutio; quid pugna; quid falſum. Quare tertius quidem locus neceſſarius eſt ob ſecundum; ſecundus autem, ob primum. Maximè autem neceſſarius, et in quo adquieſcere oportet, eſt primus. At nos contrà facimus. In tertio enim loco immoramur. et circa illum omne ſtudium noſtrum occupatur: primi autem nullam plane curam habemus. Idcirco nos quidem mentimur: at quomodo demonſtretur, non eſſe mentiendum, in promptu habemus.

CAP. L.

IN quovis negotio haec in promptu ſunt habenda.

Duc me, o Jupiter, atque tu fatum,
Quocunque a vobis ſum deſtinatus;

Qui ſequar impiger. Nam ſi nolim,
Improbus factus, nihilominus ſequar.

Qui autem neceſſitati bene paruit,
Sapien ſapud nos hàbetur, et ſcit divina.

Sed et tertium. O Crito, ſi Diis hoc modo viſum fuerit, hoc modo fiat. Me quidem Anytus et Melitus occidere poſſunt; at laedere nequaquam.

23 DE 62

FINIS.

CEBETIS THEBANI

TABULA

Latine.

BRITISH

CEBETIS THEBANI

TABULA.

FORTE in Saturni ſacello deambulantes, cùm alia multa in eo donaria ſpectabamus; tùm tabulam quandam paulò altius ante templum poſitam, in qua pictura quaedam erat peregrina, et quae peculiares fabulas contineret; cujuſmodi autem, et unde, iſtae eſſent, conjicere non poteramus. Neque enim, quod pictum erat, urbs nobis eſſe videbatur, neque caſtra; ſed ſeptum erat, alia duo intra ſe ſepta continens; majus, alterum; alterum, minus. Porta etiam erat in primo ſeptò; atque ad hanc portam multa turba adſtare videbatur. Intra ſeptum autem multitudo quaedam mulierum conſpiciebatur. Caeterum in primae portae, ac ſepti, aditu, ſenex quidem ſtabat, qui indicium faciebat, quaſi

ingredienti turbae aliquid praeciperet. Cum autem de illius fabulae explicatione diu inter nos ambigerimus, ſenex quidam adſtans: Nihil miri, inquit, ô hoſpites, vobis accidit, quod hujus picturae ſignificationem non adſequimini. Nam et ex indigenis multi ignorant, quam hujus picturae explicatio vim habeat. Nec enim civitatis eſt donarium; ſed hoſpes aliquis olim huc advenerat, vir cordatus, magnâque ſapientiâ praeditus, ſermone autem et opere Pythagoream aliquam, et Parmenideam vitam aemulatus, qui et templum hoc, et picturam Saturno dedicavit. Num igitur, inquam ego, et ipſum virum, utpote a te viſum, noſti? Etiam longe, inquit, tempore eum fui admiratus. Quamvis enim junior eſſet, de multis eximiis rebus diſputabat, et de hujus quoque fabulae ſignificatione ſaepe ipſum audivi differentem. Per Jovem igitur, inquam ego, niſi magnum aliquod tibi negotium eſt, fabulam nobis explica:

audire enim admodum cupimus, quidnam hoc fabulae ſit. Nullâ invidiâ, ó hoſpites, inquit, tangor: ſed hoc vos audire oportet, periculi aliquid habere explicationem. Cujuſmodi? inquam ego. Quoniam, inquit, ſi animadverteritis quae dicuntur, et intellexeritis, prudentes, et beati eritis: ſin minus, inſipientes, et infelices, ac improbi, indoctique, male vivetis. Quippe Sphingis aenigmati haec explicatio ſimilis eſt, quod illa hominibus proponebat: illud enim ſi quis intelligeret, ſalvus evadebat; ſi non intelligeret à Spinge necabatur. Similiter in hac explicatione ſe res habeat. Amentia enim hominibus Sphinx eſt: obſcure autem et haec innuit, quid bonum in vita ſit, quid malum; quid nec bonum, nec malum. Quae quidem ſi quis non intelligat, ab ea peremitur non ſem el, uti à Spinge devoratus moriebatur; ſed paulatim in tota vita abſumitur, ſicut illi, qui lento ſupplicio excruciandi tradun-

tur. At si quis ista cognorit, vice versâ Amentia perit, ipse autem salvus evadit, et beatus ac felix omnem vitam transigit. Vos igitur attendite, nec obiter auscultate. Proh Hercules, in quantum nos desiderium conjecisti, siquidem haec ita se habent. Omninò verò, inquit, haec ita se habent. Quin igitur nobis ista statim explicas, non supinè auscultaturis, siquidem et poena tanta proposita est. Ille igitur arreptâ virgâ quâdam eâque ad picturam extensâ; Videtis, inquit, hocce septum? Videmus. Quod primum vos scire oportet, hic locus Vita adpellatur: ac multa illa turba, quae portae adstat, isti sunt, qui in vitam sunt ingressuri. Senex autem, qui stat superiùs, chartam aliquam una manu tenens, et alterâ quasi aliquid ostendens; hic Genius vocatur. Praecipit autem ingredientibus, quid eos facere oporteat, ubi in in vitam ingressi fuerint:

et, quam viam ipsos oporteat insistere, si salvi in vita esse velint, ostendit. Quam igitur, inquam ego, viam insistere jubet, aut quomodo? Viden', inquit, ad portam solium quoddam positum hoc loco, ubi turba ingreditur, cui mulier fucatâ formâ insidet, quae persuadendi facultate praedita videatur, manu poculum quoddam tenens? Video, inquam; sed quaenam ea est? Seductio, inquit, vocatur, quae omnes homines in errorem inducit. Porro, quid haec agit? In vitam ingredientibus vim suam propinat. Sed potio illa quaenam est? Error, inquit, et Insciția. Quod praeterea? Hoc poculo exhausto in vitam eunt. Num verò omnes errorem bibunt, annon? Omnes, inquit, bibunt: sed plus alii; alii minus. Sed viden' praeterea intra portam mulierum meretricum multitudinem quandam, omnigenas formas habentium? Video. Hae ergo, Opiniones, et Cupiditates, et Voluptates adpellantur. Cum igitur turba ingreditur, prosiliunt illae,

et ad ſingulos ſe adplicant; deinde eos abducunt. Quo vero eos abducunt? Aliae, inquit, ut ſerventur; aliae, ut pereant, propter ſeductionem. O admirande, quam acerbam potionem iſtam dicis? Atque omnes, inquit, pollicentur, ad optima ſe quemque perducturas, et ad vitam beatam, ac commodam: illi autem ob inſcitiam, et errorem, quem a Seductione hauſerunt, non inveniunt, quae ſit vera illa via, quam in vita inſiſtere oporteat; ſed temere, uti oves, errant. Viden' quoque prius ingreſſos, ut circumagantur, quo iſtae monſtrent? Id, inquam, video. At mulier illa quaenam eſt, quae quaſi caeca, et inſana quaedam eſſe videtur, rotundo alicui lapidi inſiſtens? Adpellatur, inquit Fortuna: eſt autem non ſolùm caeca, ſed inſana etiam, ac ſurda. Quodnam igitur ejus munus eſt? Paſſim, inquit, vagatur, et aliis quidem facultates eripit, quae aliis largitur; ſed ab iiſdem iterum iſta, quae dederat, ſtatim aufert, aliiſque temere

ac inconſtanter donat. Quare et ſignum illud pulchrè ingenium ejus indicat. Ecquod illud ſignum? inquam ego. Quod rotundo lapidi inſiſtit. Caeterùm quid hoc ſignificat? Munus ab ea profectum non eſſe certum, firmumque. Magni enim, durique caſus ſuccedunt, ſi quis illi credat At illa multa turba, quae Fortunam circumſtat, quid vult, et quo nomine adpellantur? Etiam hi adpellantur Inconſulti. Petunt autem eorum quiſque, quae illa projicit. Quî igitur non ſimili vultu ſunt; ſed eorum alii gaudere videntur: alii animum dejiciunt, tenſis manibus? Qui ex his, inquit, gaudere ac ridere videntur, ſunt, qui aliquid a Fortuna acceperunt; qui quoque bonam Fortunam eam nominant: at qui plorare videntur, ac manus tendiſſe, ſunt, à quibus illa abſtulit, quae ipſis ante dederat; qui contrà Malam Fortunam ipſam adpellant. Quae igitur ea ſunt, quae ipſis donat; quod, qui accipiunt, ita laetentur; at qui perdunt, plorent? Illa,

inquit, quae pleriſque hominibus bona eſſe videntur. Quaenam verò illa ſunt? Divitiae ſcilicet, et gloria, ac nobilitas: inſuper liberi et imperia, ac regna, aliaque, quae his adſimilia. Haec igitur quomodo non ſunt bona? De his quidem, inquit, et poſthac diſputabimus. nunc circa fabulae enarrationem verſemur. Eſto ita. Viden' igitur, ubi hanc portam praeterieris, ſuperius aliud ſeptum, et mulieres extra ſeptum ſtantes, ornatas, uti meretrices ſolent. Admodum, inquam. Harum igitur alia Incontinentia vocatur; alia, Luxuria; alia, Inexplebilitas; alia, Adulatio. Quod ergo hîc iſtae adſtant? Obſervant, inquit, eos qui â Fortuna quippiam acceperunt. Quid deinde? Exiliunt, et ad illos ſe adplicant, iiſque adulantur, et petunt, ut apud ſe maneant, dicentes; vitam jucundam, labore ac adflictatione vacuam acturos. Quid ſi quis igitur ad perfruendas voluptates perſuadeatur, aliquamdiu jucunda videtur eſſe ea conſuetudo,

quamdiu hominem titillaverit : poſtea ſecus adparet. Ubi enim evigilaverit, ſe non comediſſe, ſed potius ab ea comeſum fuiſſe, et contumeliis adfectum, ſentit. Quare etiam, cum omnia, quae à Fortuna acceperat, inſumſerit, his mulieribus ſervire cogitur, omniaque perpeti, et indecorè ſe gerere, et harum gratiâ flagitioſa perpetrare : ut, defraudare, ſacrilegium facere, pejerare, prodere, praedas agere, et quaecuenque his adfinia ſunt. Quando autem ipſis omnia defecerint, traduntur Ultioni. Et quaenam haec eſt ? Viden' pone illas paullum inquit, quaſi oſtiolum exiguum, et locum quendam anguſtum, ac caliginoſum. Video. Ergone et mulieres adeſſe videntur foedae, et ſordidae, et laceris veſtibus indutae ? Ita ſane. Harum igitur, inquit, illa quae flagellum manu tenet, vocatur Ultio ; iſta quae caput genibus impoſuit, Moeſtitia ; haec, quae capillos ſibi evellit, Anxietas. Sed alter ille, qui mulieribus adſtat, deformis qui-

dam et, macer, ac nudus; et pone illum quaedam ipsi similis, turpis, ac gracilis; quisnam est? Ille, inquit, Ploratus vocatur; haec autem, quae ejus soror. Exanimatio. His itaque traditur, et cum his, poenas dans, vitam agit. Deinde rursus hinc in aliam domum projicitur, in Miseriam, atque hic reliquum vitae exigit, in omni miseria nisi Poenitentia ipsi forte fortuna occurrerit. Quid deinde fit? Si poenitentia ipsi occurrat, ex iis malis ipsum eripit, aliamque ipsi opinionem commendat, et cupiditatem, quae ad Veram Disciplinam ducit: sed simulquoque eam commendat opinionem, quae ducit ad Falsam, quae vocatur, Disciplinam. Quid tum fit? Siquidem, inquit, hanc opinionem amplectatur, quae ad Veram Disciplinam ipsum perducit, ab ea purgatus, servatur, et beatus ac felix in omni vita existit: sin minus, iterum, a Falsa Disciplina seducitur. Proh Hercules, quam grande et alterum hoc periculum! Haec autem,

inquam ego, falsa disciplina, quaenam est? Annon, vides, inquit, alterum illud septum! Equidem video, inquam. Nonne extra id septum, ad aditum, mulier quaepiam stat, quae valde munda et composita esse videtur? Plane, inquam ista est. Hanc igitur multi ac vani hominum Disciplinam vocant: non tamen, inquit, ea est, sed Falsa Disciplina. Attamen qui servantur, quando ad Veram Disciplinam venire volunt, huc primum accedunt. Numquid igitur alia via nulla est, quae ad Veram Disciplinam ducat? Est, inquit, Hi vero homines, qui intra septum remeant, quinam sunt? Falsae, inquit, Disciplinae amatores, decepti, dum Verae Disciplinae consuetudine se uti putant. Quibus vero nominibus isti adpellantur. Alii, inquit, Poetae; alii, Rhetores; alii, Dialecti; alii. Musici; alii, Arithmetici; alii, Geometrae; alii, Astrologi; alii, Voluptarii; alii, Peripatetici; alii critici, et quicunque alii his simi-

les exiſtunt. Verum iſtae mulieres, quae circumcurſare videntur; primis ſimiles, in quibus eſſe ajebas Incontinentiam; caeteraeque cum illis verſantes; quaenam ſunt? Illae ipſae ſunt, inquit. Numquid igitur et huc commeant? per Jovem, et huc. rarò tamen, nec ita uti in primo ſepto. Utrum vero, et Opiniones. Certe, inquit Namque et in his, per Jovem, potio illa adhuc, quam á Seductione hauſerant, adeoque Inſcitia manet, cumque ea Amentia Neque veró ab illis receſſerit aut Opinio, aut reliqua vitiorum caterva, antequam repudiatâ falſa Diſciplinâ, in veram viam ingreſſi fuerint, et poculum, iſtius potionis purgandae vim habens, biberint, ejecerintque quaecunque habent mala, et opiniones, atque inſcitiam, omnemque reliquam pravitatem, tum demum ita ſalvi evaſerint. At ſi hic apud falſam Diſciplinam maneant, nunquam exſolventur; nec harum doctrinarum cauſa ullum iis malum deerit. Cujuſmodi igitur haec via eſt, quae ad Veram Diſci-

plinam ducit? Viden', inquit, ſuperiùs locum quendam, illum ubi nullus habitat, ſed qui deſertus eſſe videtur. Video. Nonne et januam quandam parvam viamque aliquam ad januam, quae parum â turba teritur: valdè enim pauci hac incedunt, ut quae adſenſu difficilis, et aſpera, ac ſaxoſa eſſe videatur? Admodum, inquam, video. Annon et collis quiſpiam excelſus eſſe videtur, et adſcenſus, arctus admodum, profunda hinc et illinc praecipitia habens? Video. Haec igitur, inquit. via eſt, quae ad Veram Diſciplinam ducit; quam etiam inſpicere quis horreat. Porrò viden' quoque ſuprà, circa collem, magnam, et excelſam, circumcirca praeruptam rupem? Video, inqnam. Vides praeterea duas mulieres, ſupra rupe ſtantes, nitidas et bona corporis habitudine, et quàm alacriter manus protenderint? Video: ſed quae illarum, inquam, ſunt nomina? Altera, inquit, Continentia vocatur; altera, Tolerantia. ſunt autem ſorores. Quid

igitur manus promptè adeo protenderunt? Hortantur, inquit, eos, qui ad hoc loci veniunt, ut bono animo atque intrepido sint, dicuntque; paululum adhuc ipsis esse tolerandum in bonam viam deinde venturos. Ubi ergo ad rupem venerint, quomodo adscendunt? neque enim ullam semitam video, quae eò ducat. Illae de praecipitio descendunt, eosque sursum ad se trahunt. deinde eos quiescere jubent. et paulo post conferunt iis robur, ac fiduciam, et pollicentur, se ad veram Disciplinam eos perducturas: monstrant interim ipsis viam, ut et amoena sit, et plana, et expedita, et ab omni malo pura, quemadmodum vides Adparet, per Jovem. Viden' verò, inquit, et ante istum saltum, locum quendam, qui amoenus esse videtur, et pratum specie praefert, multoque lumine illustratur? Admodum. Num ergò et in prato medio septum aliud animadvertis, et portam aliam? Ita est. Sed quomodo

hic locus adpellatur? Beatorum domicilium, inquit Hic enim vitam agunt virtutes omnes, ipsaque Beatitudo. Sic sane necesse est, inquam ego, amoenum esse locum. Vides igitur ad portam, inquit, mulierem quandam pulchram, vultu compositio, mediâ autem et statâ jam aetate, simplici amictu absque lenocinio indutam? Insistit autem non rotundo, sed quadrato lapidi, firmiter posito: ducas item cum ea alias, quae filiae ipsius esse videntur? Haec ita se habere adparet. Harum igitur illa, que in medio consistit, Disciplina est; ista, Veritas; haec, Suada. Quid verò haec quadrato lapidi insistit? Signum, inquit est, adeuntibus viam ad eam esse certam, firmamque, nec minus certò ab accipientibus possideri quae ab ea dantur. Et quae sunt illa quaè haec donat? Fiducia, et timoris vacuitas, inquit iste. Haec autem quaenam sunt? Scientia, inquit, nihil unquam in vita grave patiendi. Deum immortalem, inquam, quam pulchra

illa sunt dona, Sed quamobrem ita stat extra septum? Ut accedentibus, inquit, medeatur, et vim purgatricem propinet: et posteaquam purgati fuerint, sic eos ad virtutes introducat. Quomodo illud, inquam ego? neque enim intelligo. At intelliges, inquit Quemadmodum si quis forte morbo graviter laborans et ad medicum veniens, prius purgantibus medicamentis omnia, quae morbo causam dederant, ejiceret; sic purgatum postea medicus viribus ac sanitati restitueret; sin iis, quae praeciperentur, non parueerit, merito rejectus, morbo perierit. Haec intelligo, inquam ego. Ad eundem igitur, inquit, modum, ad Disciplinam quoque si quis accesserit, medicinam ipsi facit, et vim suam propinat, ut expurget primùm, ac ejiciat omnia mala, quae secum attulit. Quaenam haec? Ignorantiam, atque Errorem, quem à Seductione hauserat, et Arrogantiam, et Cupiditatem, et Incontinentiam, et Iram, et Avaritiam, et reliqua omnia,

quibus in primo ſepto imbutus fuerat. Quando igitnr purgatus fuerit, quò ipſum ablegat ? Intrò inquit ad Scientiam, et ad reliquas virtutes. Quas verò illas ? Annon vides, inquit, intra portam, chorum mulierum, quae bonâ formâ videntur eſſe, et compoſitis moribus, et amictu ſimplici, minimeque luxurioſo decorae : praeterea ut non fucatae, et nequaquam, uti reliquae, ornatae incedant ? Video, inquam. Sed quae ſunt harum nomina ? Prima, inquit, Scientia vocatur : caeterae, hujus ſorores, ſunt Fortitudo, et Juſtitia, Benignitas, Temperantia, Modeſtia, Libertas, Continentia, Manſuetudo. O pulcherrimas inquam ego ! quàm magna in ſpe ſumus ! Si intellexeritis, inquit, eorumque, quae auditis, habitum adquiſiveritis. Enimverò attendemus quàm maximè inquam ego. Quare, inquit ſalvi evadetis. Cum igitur hunc acceperint illae, quò abducunt ? Ad matrem, inquit. Haec verò quae eſt ? Beatitudo, inquit. At quae-

nam eſt illa? Vides viam iſtam, quae faſtigium illud, quod omnium ſeptorum arx eſt, ducit? Video. Nonne in propylaeo formoſa quaedam mulier, aetate integra, in alto ſolio ſedet, liberaliter ornata, ac ſine fuco eaque coronâ florida admodum bellè redimita? Id ita eſſe adparet. Haec igitur eſt illa Beatitudo, inquit. Cum igitur huc quis advenerit, quid agit? Coronat ipſum, inquit ſua vi beatitudo et reliquae virtutes omnes, ut qui maximis certaminibus victor evaſerit. At cujuſmodi ille certaminibus victor extitit inquam ego Maximis inquit: et feras maximas, quae prius ipſum devorabant, et cruciabant, et ſervum faciebant, devicit. Haec, inquam, devicit omnia, et a ſe projecit et ſui compos factus eſt; adeo ut illa, jam huic, quemadmodum hic ante illis, ſerviant. Quaſnam illas feras dicis? hoc enim audire admodum cupio. Primum, inquit, Ignorantiam, et errorem annon verò hae tibi ferae eſſe videntur? Et verò peſſi-

mae? inquam ego. Deinde Moestiti am, et Ploratum, et avaritiam, et Incontinentiam. et reliquam omnem pravitatem. His omnibus imperat, nec ab ulla ipsi, uti antè, imperatur. O pulchra facinora, inquam ego, et pulcherrimam victoriam! Caeterum illud insuper mihi dic; quaenam vis est ejus coronae, quae eum coronari ajebas? Quae beatum efficiat, ó juvenis. qui enim hac vi coronatus fuerit felix est, et beatus, nec in aliis spes felicitatis habet; sed in semetipso. Ut pulchram victoriam dicis! Postquam verò coronatus fuerit quid facit, aut quó abit? Suscipiunt ipsum virtutes, en ad illum locum ducunt, ex quo priùs advenerat, eique ostendunt, qui ibi versantur, quám malam ac miseram vitam degant, et ut in vita naufragium faciant, aberrentque, et quasi capti ab hostibus agantur: alii, ab Incontinentia, alii, ab Arrogantia; alii, ab Avaritia; alii á Vana Gloria; alii, ab aliis malis è quibus difficultatibus, qui-

bus conſtricti tenentur, ſe exſolvere nequeant, ut ſerventur, atque hucadveniant; ſed totâ vita turbentur. Atque hoc ipſis evenit, quod viam, quae huc ducit, invenire nequeant. quippe praecepti illius obliti ſunt, quod ipſis Genius dederat. Recte mihi dicere videris. Sed de hoc iterum ambigo; quare ipſi locum illum, è quo priùs venerat, virtutes monſtrent? Nihil eorum, quae ibi eſſent, inquit, accuratè noverat, aut ſciebat; ſed animo haerens, propter Inſciitiam, atque Errorem quem biberat, ea, quae bona non erant, dona eſſe cenſebat; et mala, quae, non erant mala. Ideoque male vivebat uti reliqui, qui ibi verſantur. Nunc autem, poſtquam ſcientiam eorum, quae conducunt, adeptus eſt; et ipſe bene vivit; et illos, quàm male vivant, contemplatur. Ubi igitur omnia contemplatus fuerit, quid agit aut quó abit? Quocunque voluerit, inquit. Ubique enim praeſidium ipſi praeſtó eſt tanquam Coryceum antrum habenti: et

quocunque venerit, optime vitam deget, et quám maxime ſecure. Ipſum quippe omnes libenter ſuſcipient, uti medicum aegroti. Utrum igitur et illas mulieres, quas feras eſſe ajebas nihil ampliús metuit, ne ab ipſis laedatur? Nunquam ille quidquam moleſtabitur, aut ab Anxietate; aut á Triſtitia; aut ab Intemperantia; aut ab Avaritia; aut à Paupertate; aut ab ullo alio malo: quippe omnibus dominatur, et ſupra omnia eſt, quae ipſum antea triſtitiâ adficiebant; quemadmodum viperarum venatores. Hae enim beſtiae. cum caeteros ad mortem uſque laedant, illis non nocent, quia id remedii ipſi habeant. Ita quoque hunc nihil laedit; quod remedium habeat. Recte mihi dicere videris. Verum hoc mihi praeterea ediſſere; quinam illi ſunt, qui inde á colle iſto adveniunt? quorum alii coronati, ſpecimen laetitiae cujuſdam prae ſe ferunt: alii non coronati, qui cúm deſperarint, ſuras ac capita videntur contuſi; detinentur autem á quibuſ-

dam mulieribus. Coronati ii ſunt, qui â Diſciplina ſunt ſervati, adeoque laetantur, quod ipſam adepti fuere: at non coronati partim illi ſunt, qui, cum á Diſciplina ſint deſperati, remeant, malè ac miſere adfecti: partim, qui timore percuſſi etiam cum ad Tolerantiam adſcendiſſent, denuo regrediuntur, et viae ignoratione errant. At mulieres iſtae quae ipſos inſequuntur, quaenam ſunt? Triſtitiae, inquit, et Anxietates, et Exanimationes, et Ignominae, et Inſcitiae. Omnia mala ipſos ſequi dicis. Per Jovem, omnia; inquit, ſequuntur. Caeterùm hi, cùm ad primum ſeptum, ad Voluptatem et Intemperantiam, pervenerint, non ſe ipſos incuſant; ſed ſtatim et Diſciplinae, iſque qui ibi incedunt, maledicunt; ut miſeri, ac calamitoſi et infelices ſint: qui eorum vitâ deſertâ male vivant, nec iis bonis, quibus ipſi gaudent, fruantur. Quaenam verò bona eſſe dicunt? Luxuriam, et Intemperantiam ut quis ſummatim dixerit. Nam

pecudum inſtar epulari, maximorum bonorum fruitionem eſſe cenſent. At aliae mulieres, quae inde adveniunt, hilares ridenteſque, quo nomine vocantur? Opiniones, inquit: quae, ubi ad Diſciplinam perduxerint eos, qui ad virtutes ingreſſi ſunt, revertuntur, ut alios adducant; et nuncient, quos tum abduxere, jam factos eſſe beatos. Num verò, inquam ego, hae ad virtutes introeunt? Ajebat, non Neque enim fas eſt, Opinionem ad ſcientiam ingredi; ſed Diſciplinae illos tradunt; quos ubi Diſciplina acceperit, hac revertuntur rurſus, alios adducturae. Quemadmodum naves, depoſitis oneribus, iterum regrediuntur, et aliis quibuſdam implentur. Haec ſanè inquam, egregiè mihi explicaſſe videris; ſed illud necdum nobis declarâſti, quid Genius in vitam ingredientibus facere praecipiat. Bono animo eſſe, inquit. Quare et vos eſte bono animo: omnia enim explicabo, et nihil praetermittam. Rectè dicis, inquam ego. Ex-

tenſa igitur iterum manu, videtis, inquit, mulierem illam, quae coeca quaedam eſſe videtur, et rotundo lapidi inſiſtere, quam et modò. Fortunam adpellari, vobis dicebam. Videmus. Huic, inquit non credere jubet; et perſuaſum habere nihil firmi certique ineſſe iis, quae quis ab ea acceperit, nec ut proprio eſſe ducenda, Nihil enim vetat haec rurſus eripere, et alii dare. id quod ſaepe facere ſolet. Hanc igitur ob cauſam quoque jubet, animum donis ejus invictum habere: et nec gaudere, cùm dederit; nec exanimari, cùm eripuerit, atque nec vituperare eam, nec laudare. Nihil enim agit cum ratione, ſed temerè et ut libitum fuerit, omnia. quemadmodum antè vobis dixit. Propterea igitur Genius jubet, non admirari, quodcunque haec fecerit, nec improbis menſariis fieri ſimiles. Etenim hi, cum argentum ab hominibus accipiunt, gaudent, et proprium eſſe cenſent: cum autem repetitur, indignantur, et iniquâ pati putant; non

recordantes, hoc pacto se mutuum accepisse, ut quando luberet, creditor id repeteret Eodem igitur modo Genius jubet etiam erga istius dona adfectos esse, ac meminisse, hujusmodi naturâ esse Fortunam, ut, quae dedit, eripiat; et statim rursus magna accessione dona augeat: iterum verò eripiat, quae dederat; nec sola ea, sed etiam quae quis antè possidebat. Quae igitur donet, ab illa accipere jubet, ac cum iis sine mora abire ad firmum, et certum donum. Ecquod illud? inquam ego Quod à Disciplina accepturi sunt, si ibi serventur. Quodnam autem hoc est? Vera scientia, inquit, eorum quae conducunt, et certum donum, et firmum, et immutabile. Quare statim ad hanc fugere jubet; ubi verò ad illas mulieres venerint, quas Intemperantiam, et voluptatem vocari, etiam antè dixi, hinc itidem subito jubet discedere, neque his ulla in re fidem habere, donec ad Falsam Disciplinam pervenerint. Atque hic aliquamdiu com-

morari eos jubet, et quodcunque voluerint, ab ipsa sumere, quasi viaticum. postea hinc cursum abire ad Veram Disciplinam. Haec sunt quae Genius praecipit. Quisquis igitur aliter quidquam fecerit, aut inobediens fuerit, ille malus est, et male peribit. Atque hujusmodi est fabula illa, o hospites, quam haec tabula exhibet. Quod si de unoquoque horum praeterea aliquid sciscitari opus est, absque invidia id vobis edisseram. Rectè dicis, inquam ego. Quidnam verò jubet eos Genius accipere à Falsa Disciplina? Ea quae videntur esse utilia. Quae verò sunt ista? Literae, inquit, et aliae disciplinae, quas etiam Platò ait, quasi freni cujusdam vim habere apud adolescentes, ne ad alia distrahantur. Utrum verò necesse est haec accipere, si quis ad Veam Disciplinam venturus sit: an non? Nulla quidem cogit necessitas, inquit; utilia nihilominus sunt. at ut meliores evadamus, huc nihil ista conferunt. Nihil ergo utilitatis haec adferre ais, ut

meliores homines evadant? Nihil quippe et absque illis meliores fieri possunt: non tamen et ipsa sunt inutilia. Quemadmodum enim per interpretem interdum sermones conferimus, nec tamen inutile erat, exercitatiore nos esse linguâ, si quid intellexissemus: sic quoque sine his disciplinis meliores fieri nihil impedit. Utrum verò his disciplinis instructi nihilo potiore conditione sunt, ut caeteris hominibus meliores fiant? Qui potiore conditione esse possint, cum eos de bonis et malis, aequè ac alios, deceptos esse adpareat, et ab omni pravitate adhuc detineri? Nihil enim vetat literas scire, et doctrinam omnem percepisse, aequè tamen ebriosum, et incontinentem esse, et avarum, et injustum, et proditorem, et denique amentem. Cujusmodi sanè multos videre est. Quomodi igitur, inquit, illorum potior conditio sit, ut meliores viri evadant ob has disciplinas? Ex hac quidem oratione id nullo modo fieri posse adparet. Sed quid cau-

ſae eſt inquam ego. Quoniam in ſecundo ſepto tempus terunt, tanquam veraeDiſciplinae adpropinquantes. Et quid hoc, inquit. eos juvat? Quando ſaepe videre eſt, ex primo ſepto ab Incontinentia, et reliqua pravitate, ad veram Diſciplinam pervenientes, qui hos diſciplinis addictos praetereunt. Qui igitur potiore conditione eſſe poſſint? Quare aut difficiliùs moventur, aut aegriùs addiſcunt Quomodo hoc? inquam ego. Quoniam qui ſunt in ſecundo ſepto, ſi nihil aliud, ſaltem prae ſe ferunt, ſe ea ſcire, quae neſciunt. Donec autem hanc opinionem retinent, neceſſe eſt eos moveri non poſſe, ut ad veram Diſciplinam contendant. Deinde alterum illud non vides, ſimiliter quoque Opiniones è primo ſepto ad eos ingredi? Quare hi nihilo illis ſunt meliores, niſi quoque his adſit Poenitentia, et perſuadeatur, non Diſciplinam ſe habere; ſed falſam Diſciplinam, â qua ſeducantur. Dum autem ita ſunt animati, non poſſint unquam

ſervari. Et vos igitur, ó hoſpites, inquit ita agite, et immoramini iis quae dicuntur, donec habitum comparaveritis. Quin de iiſdem ſaepius conſiderationes ſunt ſuſcipiendae, ac ſine intermiſſione : caetera autem ſupervacanea ſunt ducenda ſin minus, nulli uſui erunt, quae modó auditis. Faciemus. Hoc veró explica quomodo bona non ſint, quae homines á Fortuna accipiunt ? ut, vita, valetudo, divitiae, gloria, liberi, victoria, et caetera quae his ſimilia ſunt : aut rurſus contraria, quomodo non ſint mala ? Planè enim mirabile nobis, et incredibile videtur quod dicis. Age igitur, da operam, inquit, ut reſpondeas, quod videatur de iis, quae tibi ſum propoſiturus. At faciam hoc, inquam ego. Numquid igitur, quamvis malè quis vivat, vivere ipſi bonum eſt ? Non videtur mihi, ſed malum, inquam ego. Quomodo igitur vivere bonum eſt, inquit, ſi huic eſt malum ? Quare malê quidem viventibus, malum mihi eſſe videtur ; at bene viven-

tibus, bonum? Ergone et malum esse dicis vivere, et bonum; Ego certè. Noli absurda proferre. Fieri enim nequit, ut eadem res et mala sit, et bona. Ita enim et utilis, et pernicioſa simul fuerit; simul expetenda, et fugienda. quod est absurdum. Sed qua ratione, si male vivere, cui quidem contingerit, malum quid ipsi est, non ipsum vivere malum est? At non idem, inquit, est, vivere, et malè vivere. an non tibi videtur? Profecto nec mihi idem esse videtur. Ergo vivere non est malum: quoniam si malum foret, viventibus bene, malum existeret, quoniam viverent; id quod malum est. Vera mihi dicere videris. Quoniam igitur utrisque accidit vivere, et malè viventibus, et bene; nec bonum fuerit vivere, nec malum: sicut nec secare, et urere, id aegrotis est morboſom, aut salubre Sic ergo et res se habet, cum, an vivere bonum sit, aut malum, quaeritur. Tu verò ita haec considera, utruc malis: vivere malè, an bene et fortiter mo-

ri ? Mori equidem bene. Ergo nec mori malum eſt, ſiquidem ſaepe magis expetendum eſt mori, quàm vivere. Ita eſt. Idem dicendum eſt, cùm quaeritur, num bonum ſit valere : et malum, aegrotare. Saepe enim non conducit valere, ſed contrá aegrotare, cum ita caſus tulerit. Vera dicis. Age verò, de divitiis eodem modo inquiramus, ſi id ſpectare poſſumus . uti ſaepe videre eſt, aliquem divitiis adfluentem, male itidem et miſerè vivere. Per Jovem, multos. Ergo nihil ipſis divitiae ad bene vivendum proſunt ? Non videtur. Improbi enim ſunt. Quare non divitiae, ſed diſciplina, ut probi ſimus, efficit Probabile hoc eſt. Hoc igitur argumento qui divitiae bonum ſint, ſiquidem poſſidentibus ipſas eó auxilii nihil adferunt, ut meliores fient ? Adparet. Sic ergo nec conducit quibuſdam divities adflueri, cum iis uti neſciunt. Id mihi quoque videtur. Quomodo igitur id quis bonum eſſe judicabit, quod ſaepe ne exiſtere quidem

conducit? Nullo modo. Quare si quis divitiis bene et solerter uti norit, bene vivet. sin minus malè. Verissime hoc mihi dicere videris. Atque ut omnia breviter comprehendam, haec in pretio habere, ut quae bona sint; aut contemnere, ut quae mala, hoc est quod turbat homines, et damno adficit · cum ista colunt, et iis solis se felices esse putant; et consequenter horum causâ omnia agunt, etiam quae imicissima essevidentur. Haec autem propter boni ignorationem ipsis usu veniunt.

PRODICUS

DE

HERCULE.

HERCULEM (Prodicus) ait, posteaquam exactæ pueritiæ pubertatis iniret cursum, in qua jam adolescentes sui juris fiunt, ac indicia præbent, Virtutisne viâ perrecturi sint ad vitam, an verò ignaviæ, egressum in tranquillum locum ibidem consedisse; ambigentem, ad utram se viam converteret. Tum mulieres duas, easque grandi statura, esse visas ad ipsum accedere; quarum altera esset eleganti ac liberali vultu prædita, cujusque corpus à naturâ munditiæ ornatum esset, oculi verecundia, gestus modestia, veste candida: altera educatione reddita obesa et tenera, sic ornata, colorem quod adtineret, ut candidior ac rubicundior videretur

quàm esset; formâ procerior visa, quàm esset à natura; oculis apertis; veste tali, ex qua venustas maximè pelluceret. Eandem saepius se contemplatam esse, ac num aliquis ipsam spectaret, considerasse; saepenumero ad umbram quoque suam respexisse. Posteaquam ad Herculem venissent propius, incessisse illam, de qua prius diximus, eodem modo: alteram verò, quae vellet hanc antevertere, cursu ad Herculem se contulisse, ac verbis his eum compellasse. Video te, mi Hercules, ambigere, quânam viâ te ad vitam conferas. Quapropter si me tibi amicam adjunxeris, ducam te ad iter jucundissimum ac facillimum; ut eorum, quae suavia sunt, nihil non gustes simulque omnis expertem molestiae vitam exigas. Nam primùm tibi neque bella, neque negotia curanda erunt: sed dispiciés, quemnam tibi gratum vel cibum, vel potum invenire possis: quid vel adspectu, vel auditu, vel odoratu, vel tactu, te delectare possit; quibus a-

moribus frueris, plurimùm gaudeas; quo pacto quàm molliſſime, dormias; qui abſque labore minimo poſſis haec omnia conſequi. Quod ſi aliquando illa defectura, de quibus haec percipies, ſuſpicio ſit; nihil eſt quod metuas, ne eo te deducam, ut haec tibi laborando, variiſque tum animi tum corporis aerumnis perferendis, paranda ſint; ſed aliorum laboribus tu frueris, nec ab ulla re abſtinebis de qua capi aliquid lucri poſſit. Nam equidem iis, qui mea utuntur conſuetudine, poteſtatem facio, ut undecunque poſſint, utilitatem capiant. Haec quum audiſſet Hercules, Quod eſt, inquit, tibi nomen, mulier? Illa verò; Amici mei, ait, Felicitatem me adpellant: at qui oderunt obtrectando, vocant Ignaviam. Quum interim altera mulier acceſſiſſet; Ego quoque, inquit, ad te venio mi Hercules, quae et parentes tuos novi, et quae tua eſſet natura, in inſtitutione animadverti. De quibus equidem in eam ſpem venio, ut ſi ea,

quae ad me ducit, via inceſſeris; egregie tu praeclaras et honeſtas res geras, atque ego longè honoratior, bonorumque gratiâ illuſtrior videar. Neque verò te decipiam voluptatis prooemiis, ſed ex inſtituto divino res ipſas verè commemorabo. Nam quaecunque bona ſunt ac praeclara, eorum nihil ſine labore ac ſtudio Dii hominibus largiti ſunt; omninoque ſive Deos eſſe propitios tibi vis, colendi ſunt tibi: ſeu ab amicis vis diligi, beneficiis amici ſunt adficiendi: ſive ab urbe aliqua vis honorem conſequi, neceſſe eſt aliquid illi utilitatis adferas: ſeu apud univerſam Graeciam virtutis nomine vis eſſe in admiratione, de hac ut bene promereare, conandum erit: ſive terram tibi fructus uberes ferre vis, colenda erit: ſeu a jumentis opes tibi quaerendas putas, neceſſe eſt jumentorum curam habeas: ſive bello res tuas ampliſicare deſideras, eamque poteſtatem conſequi vis, ut et amicos in libertatem vindices, et hoſtes tibi ſubjicias, non ſolùm artes bellicae tibi ab ea-

rum peritis discendae sunt, sed etiam percipiendum exercitatione, quo pacto sit iis utendum. Denique si etiam corpore vis esse robustus, necesse est corpus adsuefacias ad parendum animo, perque labores ac sudorem exerceas. Tum ejus sermonem excipiens Ignavia, quemadmodum Prodicus ait: Videsne, inquit, mi Hercules, quam longam ac difficilem viam ad delectationes haec tibi mulier exponat? ego verò facili brevique ad beatitatem itinere te ducam. Et Virtus, Misera vero tu, ait, quid boni habes? quam delectationem nosti, quum nihil horum caussâ facere velis? quum jucundorum adpetitum non expectes, sed priùs etiam quam adpetas, omnibus repleare? Priusquam esurias, comedis: priusquam sitias, bibis: atque ut suaviter comedas, obsoniorum structores excogitas: ut suaviter bibas, magno sumptu vina tibi comparas, ac per aestatem nivis quaerendae caussâ circumcursitas ut suaviter somnum capias, non

ſtragula tantùm mollia, ſed etiam lectulos, lectulorumque fulcra paras. Non enim propter labores ſomnum adpetis, ſed quia nihil eſt tibi quod agas. Venerem verò priùs, quàm ea indigeas, omni conatu et arte impellis, et tam feminarum ad hoc opera, quam virorum uteris. Sic enim amicos tuos inſtituis, noctu ſtupris polluens; et utiliſſima diei parte ſomno obruens. Quumque ſis immortalis, à diis quidem rejecta es, ab honeſtis autem hominibus probro adficeris. Jam quod omnium auditu jucundiſſimum eſt, tuam ipſius laudem nullam audis; nec quod ſpectaculum jucundiſſimum eſt, ſpectare potes. Quippe nullum unquam honeſtum facinus tuum vidiſti. Quis verò tibi aliquid dicenti fidem habeat? Quis rei alicujus egenti quidquam ſuppeditet? Quis mentis compos tu ſodalitatis coetu contineri audeat? quum tui ſi juvenes ſint, corporibus ſint debiles; provectiores facti, animis deſipiant Dum juvenilis aetas adeſt, abſque labore nitidi victitant: cum labore

ſquallidi, ſenectam aetatem tranſeunt: anteactorum eos pudet, agendorum onus haud feſtinent: jucundis in juventute curſu quaſi peragratis, in ſenectutem moleſta reſervant. Ego verò cum diis verſor, cum hominibus honeſtis verſor; nec ullum praeclarum facinus, ſive divinum, ſeu humanum, abſque me perpetratur. Maximè omnium à diis et hominibus quibus par eſt honoribus adficior: artificibus cara laborum ſocia, fida domorum cuſtos heris, opitulatrix benigna ſervis, in laboribus pace curandis adjutrix egregia, conſtans in negotiis bellicis auxiliatrix, amicitiae conſors optima. Perceptio cibi et potus et amicis meis delectationem adfert, ſic elaborati nihil habet. Expectant enim donec adpetant. Iidem ſomnum capiunt ſauviorem, quàm otioſi; ac neque excitatos ſe moleſtè ferunt, neque ſomni cauſſa, quae agenda neceſſario ſunt, omittunt. Juvenes ſenum laudibus gaudent, ſenes juvenum honoribus delectantur. Iidem rerum olim geſta-

rum memoriam jucundè repetunt, nec minori cum voluptate praesentia curant quum quidem meâ caussá diis accepti sint, amicis cari, magno apud suam quisque patriam in pretio. Denique quum finis á fato praestitutus adest, non inhonorati jacent, oblivioni traditi: sed ita florent ut cum memoria sui posteritatis aeternae laudibus fruantur, perpetuâ sui memoriâ celebrati florent. Hujusmodi mi Hercules, parentum soboles fortium, laboribus exantlatis, licet ea felicitate potiaris, quae ab omnibus tantopere praedicatur.

23 DE 62

CLE-

CLEANTHIS
HYMNUS
AD
DEUM.

MAgne Pater Divum, cui nomina multa, ſed una
Omnipotens ſemper Virtus, tu Jupiter Autor
Naturae, certo qui ſingula lege gubernas !
Rex ſalve. Te nempe licet Mortalibus aegris
Cunctis compellare ; omnes tua namque propago
Nos ſumus, aeternae quaſi Imago vocis et Echo
Tantum, quotquot humi ſpirantes repimus ; Ergo

Te cantabo, tuum et robur ſine fine celebrans.
Quippe tuo hic totus, terram qui circuit, orbis
Paret (quoque agis) imperio, ac obtemperat ultro
Invictis Telum manibus tibi tale miniſtrum,
Anceps, ignitum, haud moriturum denique fulmen.
Ictu etenim illius rota et natura tremiſcit;
Illo et Communem Rationem dirigis, et quae
Mundi agitat Molem, magno ſe corpore miſcens:
Tantus Tu rerum Dominus, Rectorque Supremus.
Nec ſine Te factum in terris, Deus, aut opus ullum,
Aethere nec dio fit, nec per caerula ponti,
Errore acta ſuo, niſi quae gens impia patrat,
Confuſa in ſeſe, Tu dirigis ordine certo,

Auſpice Te ingratis et ineſt ſua gratia rebus;
Foelice harmonia, Tu ſcilicet, omnia in Unum
Sic Bona mixta Malis compingis, ut una reſurgat
Cunctorum Ratio communis et uſque perennans:
Quam refugit, ſpernitque hominum mens laeva malorum.
Heu Miſeri! bona qui quaerunt ſibi ſemper et optant,
Divinam tamen hanc Communem et denique Legem,
Nec ſpectare oculis, nec fando attendere curant:
Cui ſi parerent poterant traducere vitam Cum ratione et mente bonam: nunc ſponte feruntur
In mala praecipites, trahit et ſua quemque voluptas.
Hunc agit ambitio, laudiſque immenſa cupido,
Illum et avaritiae, et amor veſanus habendi,

Blanda libido alium, Veneriſque licentia dulcis:
Sic aliò tendunt alii in diverſa ruentes.
At tu, Jupiter alme, tonans in nubibus atris,
Da ſapere, et mentem miſeris mortalibus aufer
Inſanam; hanc Tu pelle Pater: da apprendere poſſe
Conſilium, fretus quo Tu omnia rite gubernas;
Nos ut honorati pariter, tibi demus honorem,
Perpetuis tua facta hymnis praeclara canentes,
Ut fas eſt homini; nec enim mortalibus ullum,
Nec Superis, majus poterit contingere donum,
Quam canere aeterno Communem carmine Legem.

23 DE 62

FINIS.